

ARGIA

XABIER ALEGRIA

«Ertzaintza, berak
erein duenaren
fruituak jasotzen
ari da»

OKZITANIA

Kulturaren
berreskurapen
geldoa

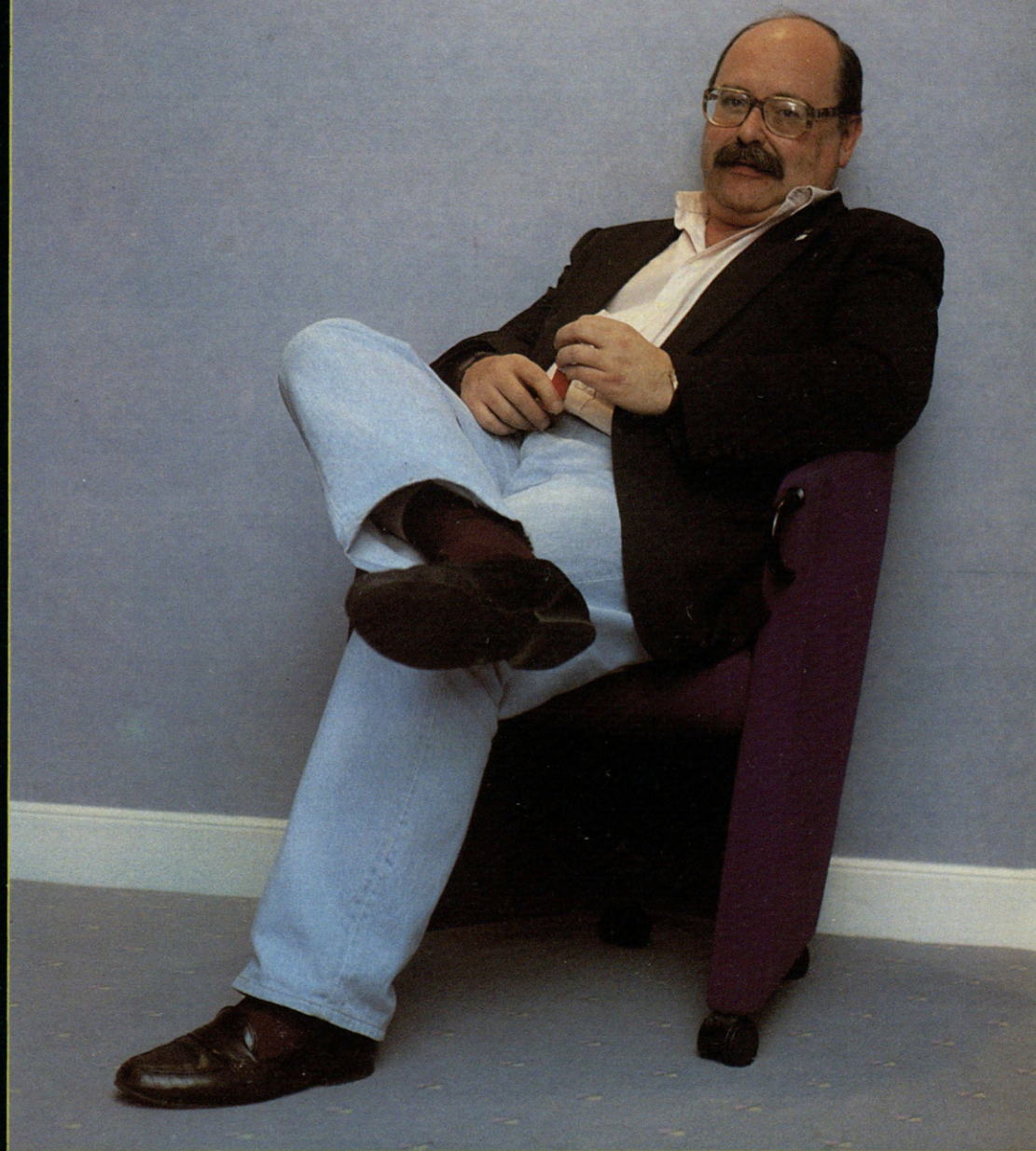
JOKIN INTZA

«Zaila ikusten dut
egun alderdi
abertzaleen arteko
akordioa»

MUSIKA

Managerren
jarduera
eztabaidatua

DONOSTIAKO ZINEMALDIA GAU BELTZETATIK IHESI

Zure Egunkaria

Zipaioek berriro zaunka Gaztetxeari

DUELA astebete Gaztetxeko kide batek soldaduzka eta epaitegiaren aurrean intsumisioparen jarrera hartzearen, txapel gorriek atxilotu egin zuten.

Batzuen ustez askatasuna eta demokrazia zaintzeko den poliziak, gazte hau askatasuna eta eskubide demokratiko bat erabilteagatik gaizkilea balitz bezala tratatu zuen, berriz ere, ikusi nahi duenarentzat behintzat, bere benetako aurpegia argi azalduz. Atxilotetan gertatutakoaren ondorioz, gazteak ihes egin zuen, zipaioak tontoak bezala geratu ziren guztien aurrean, eta egun hauetan zehar beraien frustrazioa asetzeko asmoz edo, Gaztetxeko kide ezberdinei trufa egiten ibili dira, gazteak inolaz ere probokazioetan jausi gabe.

Azken probokazioa uztailaren 15ean, gaueko 11ak aldera izan da, zipaio patruila bat gazte baten atzetik Gaztetxeko atera

heldu zenean. Gaztetxeko kide batek atea itxi zuen. Ondorioz zipaio batek bere jarrera prepotentea erakutsiz, bultzaka eta paparrean ukabilkada bat emanez, karneta eskatu zion.

Berehala zipaioen sei patruila heldu ziren, bitartean gazte talde handia batzen joan zen. Zipaioak urduri jarri ziren eta banan banan seinalatuz gazteak mehatxatu zituzten. Hala ere, gazteak ez ziren kokildu eta gure etxea modu ez-biolento batean defenditzen jarraitu zuten.

Akenean txapel gorriak joan egin ziren,

baina ordubete beranduago berriz ere patruila bat agertu zen, eta inor konturatu gabe Gaztetxeko sarrerara sartu ziren, jakinik alkatearen baimenik gabe ezin direla inolaz ere sartu. Gazteek tinko jarraitu zuten gure etxea defenditzen era joan egin ziren. Alkatea jakinaren gain dago gertatutakoaz.

Ertzainen txulokeria jasaren ari garen gazte guztiok beraien jarrera errepresiboa ikusirik, herriari erantzun bat eskatzen diogu, guk gazte bezala jarrera hauek ez ditugu onartzen.

Gertaera hau ez da bakarra, zipaioek aspalditik erakutsi dute Gaztetxeko partaideekiko amorrua, hainbat gertakizun delarik froga moduan. Gure aldetik beraien jarrera biolento, faxistak zaldupeko etxe prefabrikatueta gera daitezela eskatzen dugu.

Zipaio go home!

Josu Odriozola

Ondarroako Gaztetxearen izenean

H I R U G A R R E N B E G I A

Bistan da, hilabete ez da nahikoa

BEGIETAKO makar eta bekarrak kentzen eman ditugu azken hamar egunak, goizero kafesnearen aurretik buruari behin eta berriro errepikatzen hala behar duela, jango badugu lana egin behar dugula, ez dela ematen duen bezain gogorra eta poz handiz ikusiko ditugula lankideak, eta ele eta mele eta ispilu aurreko saiaketak ez duela ergelena ere komentitzen, diabetikoari sakarinen gozatze ahalmenaz panegirikoa egitea bezala dela alegia, eta orduan konturatu gara ez dagoela guri hezur nagusiko mina aitaren batean sendatuko digunik eta zezenari adarretatik hartzeko inolako gogorik ez dugula, badaezpada hasiera batean muletaz ukitu batzuk ematera mugatuko garela, hau guztia egin

omen zuen hark ere atsedena hartu zuela zazpigarrenean, izan ere, lanak gizona duin egiten duela eta bizardunak ez zituen arrazoi guztiak bizkarrean eta amaigabeko oporrak bezalako asmakizunik ez dela eman gure artean, eta ea horrelako ideietara noiz jartzen ditugun indar eta diruak zeren eta irakurleari berari ere atsedena eman behar baitzaio, bazkaria ezpainetan jarri eta kopuru txikitik, mokoka, bat-batean hainbeste orrialde irentsi beharrak ezin duela inolaz ere onik egin, are gutxiago hainbat egun *dolce vita*-ren jarduera alfer eta zoragarriari grinatsu eman zaionari, erran nahi baita denok ere aztoratu samar itzuli garela lanera eta ez dago horren froga argiagorik hirugarreneko lerdetarioak ekarri

duen *idem* alferreko eta ulergaitza baino, ez dakigula aurretantzean inork begirik ere luzatuko ote dion besteen begietan lasto bila dabilen honi, artean oharu ere ez baita egin berak baso osoa duela burmuineraino sartuta, eta ez dela zilegi irakurle errugabeen bizkarretan horrelako zama astuna oharkabean ezartzea, baina, nolahi ere, lanari ihesean ezin zaiola ibili eta bizitza idatzi jasanezin hau bezain astuna eta sorgin-gurpila dela eta, esandakoa, begietako makarrak eta bekarrak kentzen hamar egun emanak genituela eta hona iritsi den irakurleari, baldin eta halako irakurle sadomasokistatik balego, bete zaizkiola honezkero begi biak makar eta bekarrak berriro eta beste hamar egun beharko dituela

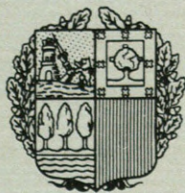
normaltasuna deitzen dioten egoera anormal horretara itzultzeko eta, jakina, ez dagoela eskubiderik, badakigu, baina donejakueren urte *santu* honetan geronek ere eskuratu ditugula indulgentzia eta bula izeneko horietako batzuk, eta barkamena eskatzen dizuegu baina ez gara gauza izan hamar egunotan tajuzko ideiarik gureganatzeko eta, bestalde, aitzakia ere behar genuen datorren astean geure leihoari jarduteko harrika, dena den, joan beharra ere badaukagu lerre putzua egin eta besteek bota gaitzaten baino lehen, eta ea nork epaitzen duen epailea eta nork moztzen burua borroari, baina toki gehiagorik ere ez eta gaitzerdi.

MIKEL ELORZA

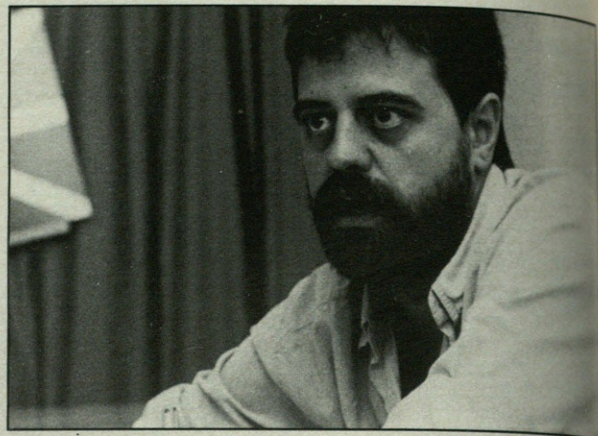

N O N - Z E R

7. Politika kronika. AITZIBER YARZA.
8. Xabier Alegria, KASen bozeramailea: «Ertzaintza, berak erein duenaren fruitua jasotzen ari da orain». AITZIBER YARZA.
10. Politika ttantaka.
12. Nazioarte kronika. LUKAS MARTINEZ.
14. Okzitania, trobadoreen berreskurapenean. XABIER LETONA.
18. Nazioarte ttantaka.
20. Ikerne Zuloaga, Bialka taldeko teknikaria: «Ez dugu fruta landatzetik soilik bizi den baserritarrik». MYRIAM GARTZIA.
22. Ur txikiko bakailaoa. ALBERTO IRAZU.
26. Lapurtutako amodioak. MYRIAM GARTZIA.
30. Errepideetako zaindarien agurra. AMAGOIA IBAN.
34. Jokin Intza: «Zaila ikusten dut egun alderdi abertzaleen arteko akordioa». IXABEL ETXEBERRIA.
40. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
42. Managerren jarduera eztabaidatua. JOXI GOIKOETXEA.
46. Manuel Perez Estremera, Donostiako Zinemaldiaren zuzendaria: «Eskaintza zabaldu behar da, ezin dugu espezialtzera jo». J.J. PETRIKORENA.
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
52. Kultura Agenda.
54. Argitalpenak.
56. Kultura ttantaka.
58. Aukeran.
64. Denborapasa.
66. 10 urtetako hizkuntza politika. GOTZON EGIA.

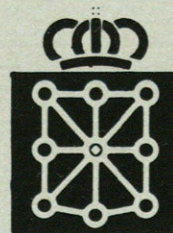
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

XABIER ALEGRIA: Euskal politikagintzak ez ditu oportunitate izan abuztuan, etengabe, gauza bat dela edo bestea dela komunikabideen lehen orrialdetako notiziak Euskal Herriko politika munduarekin loturik egon baitira. Notizia hauen erdian askotan azaldu da Koordinakunde Abertzale Sozialista. Hala ere, Xabier Alegriak azaldu digunez, berri hauek gehienetan ez datoz KASen ideia eta esanekin bat. **8**

OKZITANIA: Bertan dugu Okzitania, gure mugetan, baina ezer gutxi dakigu berataz. Bertako askok ezer gutxi dakiten moduan. Frantziako hegoalde osoa hartzen du eta baita Italia eta Kataluniako (Vall d'Aran) eremu txiki batzuk. Erdi Aroko trobadoreen herriaren kultura okzitaniarrak egun latzak bizi izan ditu. Egun ere bai, baina zentralismoaren erresuma den gure iparraldeko estatuan, esperantza argiren batzuk ere ageri izan zaizkio okzitaniara eta bere kulturari. **14**

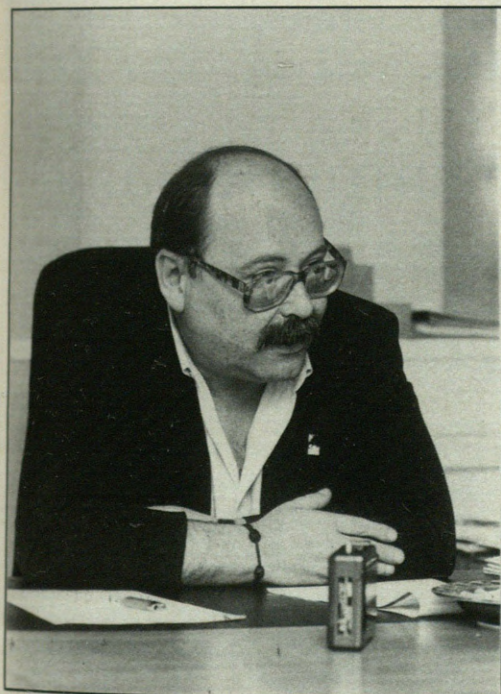

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

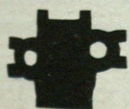

GIZARTEA: «Bakailaoa» deitu izan zaion mugimendua Hego Euskal Herrira iritsi dela baieztatu dute zenbait komunikabidek; baita aretoz aretoko ibilbidea baduenik ere. Edozein erotzeko moduko musika eta erritmoak, droga sintetikoen kontsumoa, amaierarik gabeko parrandatzat aurkeztu digute gertakaria. Zenbait dantzalekutara «bakailaoaren» kultura iritsi denik ukatu ezin bada ere, ezin daiteke esan, ordea, etengabeko ibilbide hori badagoenik. /22

ZINEMA: Manuel Perez Estremerak TVEtik Donostiako Zinemaldira egin zuenean ez zituen, ziurrenik, egun dakizkien gauza asko jakingo: maskorraren urre koloreak inor gutxi liluratzen duela egun, nazioarteko merkatuan muga asko dituztela... Hilabete batzuk izan ditu aurkakoa frogatzen hasteko eta garai bateko sona, ospea topikoen kutxatik atera eta pantailara eramateko. Oinak lurrean dituela egingo omen dio aurre erronkari./46

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion, Ixiar Rozas, Iñigo Herce, Ander Usabiaga.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Xabier Mendiguren, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Iñaki Zarata, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo, Leire Arzuaga.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxe Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta

Fotomekanika: ANTZA.

1993ko ekaina **LATTUN** 17. zenbakia

HAN BALKANETAN DAGO HEGOESLAVIA

■ XAN KOXKARAT: «Lortu ditugun gauza guztiak borrokari esker izan dira». PATXI LARRION.
■ TXIKIA: kulturgintzatik ETAr, pistolek moztu kantua. JOXE AZURMENDI ■ EZKER ABERTZALEA, borrokatik estatuaren logikara. ENRIQUE LOPEZ.

XAN KOSKARAT:

«Lortu ditugun gauza guztiak borrokari esker izan dira»

TXIKIA

Kulturgintzatik ETAr, pistolak moztu kantua

EZKER ABERTZALEA

borrokatik
estatuaren logikara

HEGOESLAVIA

Han Balkanetan
dago Hegoesia

Mugarik gabeko pentsamendua

Jaso ezazu LARRUN etxean

IZEN-ABIZENAK .....
.....
HELBIDEA ..... Tel.: .....
.....
HERRIA .....
HERRIALDEA ..... K.P. ....
BANKU EDO AURREZKI KUTXA .....
SUKURTSALA .....
SUKURTSALAREN ZENBAKIA .....
KONTUAREN ZENBKIA .....

(Urtean lau ale. Hego Euskal Herria: 2.800 pezeta. Ipar Euskal Herria: 182 libera)

Arkauten bideokamera eske

JUAN Calvoren heriotzaren inguruan Barne Sailaren azalpenaren zain geundela, Bilbon egun batzuk lehenago kalez jantzitako ertzain bati emaniko jipoia berri izan genuen. Bideoa kaleratu zenean izugarritzko ikusmina eta era guztietako adierazpenak sortu ziren. Denetarik entzun zen norbaitek Juan Calvoren izena gogoratu zuenerako. Juan Calvoren heriotza erabat ahaztuta geratu zen bigarren maila batean. Orduan, HB eta Elkarrik Juan Calvoren heriotza Julio Iglesias Zamoraren bahiketa ahaztarazteko kaleratu zutela esanez azaldu zen Martiarena Barne Sailburordea, bahiketa bigarren maila ba-

tean geratu zelakoan. Juan Calvoren heriotzari buruzko berriak, berak emaniko prentsurrekoaren bidez, erabat ahaztuta geratu zirela ahaztuta agian.

BIDEOAN ikusten diren irudi gogorreki buruz pentsatzen hastean, guztia grabatu zuen kamera horren zergatiaren gogoeta ere etortzen zait burura. Kamera horiek segurtasunerako jarriak zeudela izan zen Barne Sailaren azalpen xumea. Kamerak hauek kentzea eskatzea alperrikakoa litzateke, segurtasunaren izenean egiten dena ukitezina bihurtzen ari baita herri honetan. Baina egun

hauetan entzun diren adierazpenen ondoren, agian, komisaldegietan kamerak jarri beharko liratekeela ere pentsa daiteke. Hau, noski, segurtasunagatik besterik ez litzateke egingo, bertsio ofizialak dioen bezala, Juan Calvo geldi arazten zauri arinak jaso dituzten ertzainek, berriro ere arriskurik jasan ez dezaten, bederen.

Bakearen Aldeko Koordinakundearen teoriari jarraikiz ere, komisaldegietako kameren teoria ona bilakatu daiteke. Bakearen Aldeko Koordinakundearen ustez, «euskal gaztedia oso aske sentitzen da, eta zenbait sektore erradikalek dioten bezain kontrolatua sentituko balitz, ez litzateke ertzainari emaniko jipoia gertatuko». Agian, komisaldegietan ere euskal gaztedia askeago sentituko delakoan, Bakearen Aldeko Koordinakundeak kamerak jartzearen alde agertuko litzateke.

Baina kamera hauen alde Barne Saila bera ere azal daiteke. Barne Saila izugarritzko lana egiten ari da epaileei beraiei lana arindu asmoz. Horregatik, ertzainari emaniko jipoia aztertzen duen epaileari bezala, Juan Calvoren heriotza ikertzen duen epaileari ere Arkauten gertatutakoari búruzko bideo bat eskaini nahiko lioke Barne Sailak. Gainera, epaileen lana gehiago erreztu asmoz edo, Barne Sailak eta zenbait alderdik, ertzainari jipoia eman zietenei zein zigor ezarri behar zaien ere erabaki dute. Epaileei gogortasuna eskatu die oraingoan, Juan Calvoren heriotza ikertzen duen epaileari burutzen dituen ikerketetan, aldiz, ez diete sakontasuna eta gogortasuna eskatzen.

EA alderdiak bere irudia bigundu nahi duela kaleratu zen joan den astean. Oposizio gogorraren itxura galdu nahi du EAk, azken urteetan ez baitu emaitza onik lortu. Zenbait postu berri beharra ere ikusi da antza, eta alderdiko zenbait pertsonai garrantzitsuren papera zalantzan dago.

Aitziber Yarza

Xabier Alegria, KASen bozeramailea

«Ertzaintza, berak erein duenaren fruitua jasotzen ari da orain»

A maitu berri den hilabete hau ez da batere lasaia izan politika munduan, bahiketa, Bilbo eta Donostiako festetan izan ziren istiluak eta abar. Gatazka hauen inguruan alderdi politiko nahiz komunikabideek etengabe aipatu dute Koordinakunde Abertzale Sozialista. Azken hilabeteetan gertatutakoaren inguruan eta bizi den egoera politikoari buruz aritu gara Xabier Alegriarekin.

ARGIA. Azken aldian ETari buruz hitz egin beharrean KASi buruz hitz egiten da etengabe. Uste al duzu jendeak KAS ETA dela barneratu duela?

XABIER ALEGRIA. Momentu batean Itunak HB ETA zela erabili zuen, gerora KAS ETA zela eta momentu honetan beraiek ere ez dakite zer esan. Adibidez, KASen jartzen zen ETaren zuzendaritza, orain zuzendaritza berriaren errealitatea onartu beharra dute eta gainera zuzendaritza hori non kokatu bertsio ezberdinak daude indar polizialen arabera.

EAJren sektore espainolek, Atutxa eta Ardantza buru direla, diskurtso faltsu batekin jarraitzen dute. Gizarteak hasierako efektu batean badirudi sinetsi egi-

ten duela, baina ikuspegi zabalago bat hartuta, sei hilabete adibidez, izugarrizko kontraesanak ikusten dira.

Hala ere, guk ez dugu gutxienesten KAS eta oro har ezker abertzalearen aurka egiten den edozein gauza justifikatzeko egiten ari diren lana. Gainera, publikoki apartheid politikoaren eskema zabaltzen ari dira. PSOEk bultzatuta Ajuria Eneko Itunak indartu nahi duena. Gizartearen aurrean azaldu nahi da irtenbide bakarra apartheid politikoa dela, iritzi konkretu batzuk defenditzen dituzten pertsonak gizartearen baztertzeara eta gainera demokraziaren izenean eginez.

A. Azken aldian etengabe aipatu da enfrentamendu zibilaren kontua. Benetan

enfrentamendu zibila da-goela uste al duzu?

X.A. Enfrentamendua Estatua eta inposaketa onartzen ez dutenen artekoa da. Enfrentamendu zibil bat da-goela planteatzea faltsua da. PSOEk hori aktibatu nahi du. Bere diskurtsoan gizartearen dagoen erantzun bortitz horren helburua biztanlego osoa dela zabaldu nahi du. Gizarte osoa erasotua dela eta ildo horretatik, sektore sozialen arteko gatazka planteatuz edozein errepre-sio mota justifikatu.

■ «Gizartearen aurrean irtenbide bakarra apartheid politikoa dela zabaldu nahi da» ●

A. Azken aldian Elkarri eta KASen arteko loturak aipatu dira etengabe. Zer dago horien atzean, benetan loturarik al dago?

X.A. Berriro ere ezke abertzalearen kontrako dinamikatik kanpo dagoen edozein mugimendu KASen menpeko bezala azaldu nahi da. Begibistakoa da hau ez dela horrela, Elkarri tesi batzuk planteatzen dituelako eta KASEk beste batzuk. Elkarri eta guk tresna bera aipatzen dugu, elkarritzeta, baina guk elkarriaketa negoziaketa izan behar dela diogu. Elkarritzetak eta du itxura soilak izan behar mamia izan behar du. Guk elkarritzketaren bidez lortuiko den eduki politikoa aztertzen dugu. Elkarritzetaren guretzat ere negoziazioaren aurka erabil daiteke, elkarritzeta huts batzuk planteatuz.

A. Elkarri gatazka konpontze bidean 1994a aipatu izan du urte esanguratsua bezala. Zer deritzozu bion?

X.A. Alferrikakoa da. Datu bat ezartzea soluziorako bi-

«PSOEk gizartean dagoen erantzun bortitzaren helburua biztanlego osoa dela azaldu nahi du. Ildo horretatik, sektore sozialen arteko gatazka planteatuz edozein errepresio mota justifikatzeko».

de baino soluziorako oztopo da. Konponbidea norberaren esku dagoenean posible da epeak jartzea, baina benetako konponbidea bi elementuren esku dagoenean askotan historikoki konponbidearen kontrakoa izan da. Konponbidearen hipoteka bilaka daiteke.

A. Zein balorazio egiten duzu Juan Calvoren berio-izaz?

X.A. Ertzaintzaren ereduak Polizia espainiarraren errepikapen bat bilakatzen ari da, polizia politiko bat bilakatzen ari da. Torturaren erabilera sistematizatzen ari da. Frogak berriro ere atzeratzen dira... Baina konbikzioarako datuak badaude. Agintarien jarrera estaltzea izan da. Prozesua irekia dagoenean jada atera dira ezer gertatu ez dela. Datuek argi

utziko dute ikusi nahi duenarentzat.

A. Jendeak benetan zer gertatu zen ikusteko gogoia duela uste al duzu?

X.A. Nik uste dut baietz, baina gogo hori ez da komunikabideetan espresio

tatea izan, ez da azaldu duten neurrian eman. Jendeak hedabide hauek erosten jarraituko du, baina ez dut onartzen hedabide hauek gehiengoaren isla direnik. Intsensibilizazioa lantzen ari dira, justifikazioa bultzatzen

■ «Ertzainaren aurkako erasoak torturarekin identifikatu nahi da, torturaren izaera degradatuz; tortura kolpeak baino askoz gehiago baita» ●

sozial indartsu bezala azalduko. Oso arriskutsua da komunikabide gehienetan azaltzen dena, komunikabide baino hedabide direnak, gehiengoaren isla bezala hartzea. Laxo urdinarenkin azaldu dutena ez da erreali-

ari dira. Ezker abertzalekoa denez, zerbait egingo zuen edo lapurtu zuen esateak zerbait justifikatuko balu bezala.

A. Zer balorazio egiten duzu ertzain bati emandako jipoia azaltzen zuen bi-

deoari buruz?

X.A. Zenbat bideo egin daitezke duela hamar urte Ertzaintza sortu zenetik? Zenbat jipoi eman ditu Ertzaintzak kalean? Langileei galdetu, gazteei galdetu. Milaka minutu egin daitezke, eta honi erantzuten dionari... Bestetik, eraso hori torturarekin identifikatu nahi da, torturaren izaera degradatuz. Tortura kolpeak baino askoz ere gehiago da, Estatuaren babesarekin eginen baita.

Ertzaintzak gero eta jo-kaera bortitzagoa du, erasokorragoa, sistematikoa-goa sektore politiko eta baita sozial jakin batzuen aurka. Ertzaintzak berak hazitakoa da, berak erein duenaren fruitua jasotzen ari da.

Aitziber Yarza

E Z P A L A K

BANDRES ESPAINIAKO ARARTEKO IZATEAREN AMETSAREN BILA

«**MINISTRO** izatea ez da nire bizi proiektuetan sartzen den zerbait. Baina ezin dut ukatu ilusio bandia izango litzatekeela, nahiz eta ezinezkoa den, Arartekoa izatea». Era honetan mintzatu zen Juan Mari Bandres 1992ko azaroaren 8an. Ordundik hamar hilabete besterik igaro ez diren honetan, PSOEk Espainiako Ararteko proposatuko duela dirudi.

Orain arte Alvaro Gil Robles izan da Espainiako Arartekoa, baina bere agintaldia martxoaren 15ean bukatu zenez, Gorteek ordezkia aukeratu behar dute. Gaur egun Ararteko aukeratu izan ahal izateko, ordeza, PSOE-

ren botoez gain beste alderdienak ere beharko lituzke. Iuko Diego Lopez Garridok adierazi duenez, «Bandresi botoa emateko arazorik ez dugu izango giza eskubideen alde eginiko bere bidea ikusita». Hala ere, Bandresen PPren botoak beharko lituzke Ararteko postua lortu ahal izateko. Antza denez, Bandresen ezinezko ametsa gero eta hurbilago dago, oztopo handi bat geratzen baldin bazaio ere, boto nahikoak lortzea, alegia.

TXUMA OLABERRI ETXERA ITZULI DA

IRUÑEAN Polizia Nazionalak jaurtikitako gomazko pilota batek larriki zauritua izan zen gazteak ospitalea utzi eta etxera itzuli da. Atarrabiako gaztea maiatzetik egon da ospitalean eta azken aldian bere egoera hobera zihoanez, etxera itzuli da, sendagileak bertan jarraitzea nahi bazuten ere. Hala ere, egunero joango da ospitalera.

IK-KO BI ATENTATUREN BERRIRIK EMAN GABE

PARRETARRAK taldeak Bordele inguruan abuztuaren 18an jarri zituen bi lehergailuren berri ez dute eman agintari frantziarrek. Bi leherkailuak espetxe administrazioko egoitza baten aurka eta SNCFren elektrizitate zentruaren kontrakoak izan ziren. «Ekaitza» aste-kariak azaldu duenez, IK-k Gure Irratia eta France Press agentziara deitu zuen atentatu hauen berri emateko. Poliziak eta bi enpresek kalteak jasan dituztenik gezurtatu dute.

«Ez dut Ajuria Eneko Iruña bezalako organu batean sinesten. Gobernuari dagokion ekintza terroristen aurka neurriak hartzearen lan ezatsegin eta izugarria».

Ramon Labaien, Donostiako alkate ohia. El Diario Vasco, 93-VIII-22

«Beraiek eta beste euskal herritarrek argi eduki beharko lukete KAS edo HBkoa izatea batzaz markaturiko zerbait izan beharko litzatekeela. Beraiek dira beldur izan behar direnak, eta ez gizarteak».

Daniel Vega, Bizakaiko gobernadore zibila. El Mundo, 93-VIII-23

G O R D E T Z E K O A K

BAKEAREN ALDEKO KOORDINAKUNDEA ETA ZERGAK

BAKEAREN Aldeko Koordinakundea diru bilketarako kanpaina burutzen ari da. Dirua eskatzean argi uzten du, hala ere, elkarteen gaineko zergaren gutxitzea edo errentaren gaineko zerga ere % 10 gutxitzea ekarriko duela honek. Antza denez, Bakearen Aldeko Koordinakundeari dirua emateak abantaila handiak dituela azaldu nahi dute taldeko kideek.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Laxo urdinaren instrumentalizazioak babiketa gaitzesten dugun askok ez erabiltzea ekarri du».

Jonan Fernandez, Elkarriko bozeramailea. Deia, 93-VIII-23

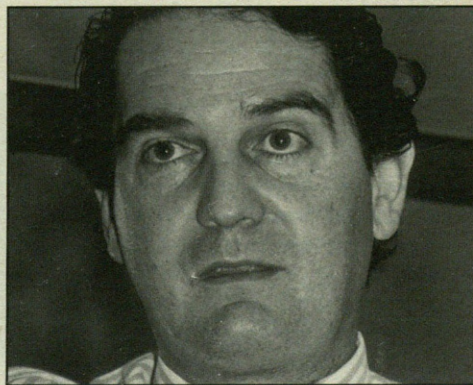
«Hemen Leirebe fraileak gara denok. Inork ez du ezer... eta Segurtasun Inda... okertu egiten dira beti. Olaberriren kasuan, istiluak zeuden, dena hausten ari ziren eta ezinbestekoa zen gure eskubartzea».

Pedro Ruiz de Alegria, Espainiako Gobernuaren ordezkaria Nafarroan. Egunkaria, 93-VIII-25

ODON ELORZA

Donostiako alkateak Julio Iglesias Zamora-ren babiketa burutu zenetik etengabe aritu da komunikabideetan. Odonek babiketa hau dela eta egoera ekonomiko larriaren berri eman du. «ETAri egotzi dio. Odonen ustez, Julio Iglesiasen babiketarekin, ETA berriaren ekonomikorantz jokatzeko ari da. Egoera ona ez bada eta enpresariei zerga iraultzailea eskatzen jarraitzen badute, enpresak kapitalik gabe geratzea eta enpresariak kanpoan inbertitzea lortuko du. Hemen inbertitu zezaket enpresariak kanpora joango dira inbertitzera, hemen ez baitago giro egokirik» ●

JOSE MARIA GORORDO

Bilboko alkate ohiak oso bestela ikusten ditu gauzak. Bere ustez, «ezin da indarkeria krisi ekonomikoarekin identifikatu. Terrorismoak eragina izan du baina ez zenbaitek azaldu nahi duten bezainbeste. Zenbait politikok beraiei ardurei muzin egiteko erabili dutela uste dut». Zerga iraultzaileak duen eraginaren inguruan ere ez dator bat Odonekin. «Enpresari gehienek Euskal Herrian jarraitu dute. Estorsioak politikoki ez du helbururik eta etikoki baztergarria da. Baina terroristen txantaiatzeko darabilten sistema ere mahai gainean jarri behar da» ●

Balantza ezin orekatuz

ODOL barik konpondu zen azkenean Nikaraguako bahituen une larria. Egoerak, oster, lehen bezain larri eta gordin jarraitzen du Nikaraguan. Bahiketak onuragarriak izan ei dira, alde batetik begiratura bederen: Nikaraguan dauden hiru sektore garrantzitsuenak —sandinistak, UNO eta gobernua— errealitate nazioanaren berreraikuntzari begira elkarren aurrean jar zitezten. Itenbideak oso gaitzak dira baina, eta gerra arriskuak airean dirau.

Sandinismoak galdu zituen hauteskundeak baina bere indar soziala, desordenatu samar bada ere, agerian uzten du sindikatu eta beste herri erakunde batzuen bidez. Armada muriztua ere hor dauka —90.000 solda-

duk 14.000ra— baina baditu, halaber, gero eta kontrajarriagoak diruditen barne jarrerak ere. Pedrito «el Hondureño» sandinista birrarmatuak iragan uztalean Esteli herrian burutako altxamendua biziki adierazgarria izan zen. Orain, *rekontrei* erantzunez, UNOk buruzagien bahiketa burutu duen komando sandinista. Bestetik, gobernuarekin jokatu beharra eta honen neurriek langile eta nekazarien artean —sandinismoaren oi-

narria— sortutako egonezari aurre egin beharra. Uneko egoera baretu bada ere, UNOren buruzagiek argi egin dute berba, *«bemen bi gaitzak nagusi daude»*—adierazi zuen Virgilio Godoy lehendakariordeak bahiketaren ondoren—, *1990eko hauteskundeak galdu zituztenak, eta gobernuaren inongo unetan bere autoritatea inposatzeko jakin izan ez duena*.. UNOk ez du etsiko Humberto Ortega armadaren buruzagitzatik kendu arte; bestetik, egungoa baino askoz politika liberal basatiagoa bultzatuko luke. Eta honek egungo egoeran gerra piztuko luke berriro ere.

Baina sandinistek ez dituzte gauzak oso garbi bere baitan, sandinisten sektore sozialdemokraten burutatzat jo-

— Gerra arriskuak airean jarraitzen du Nikaraguan ●

Bosniako gerra ordu erabakiorretan sartu da eta musulmanak, bitartekariek 10 eguneko epea eman aurretik bezala daude, Genebako mahaiaren inguruan. Mostarren eta Sarajevon dauden gisan. Ez dute indarririk gerran jarraitzeko eta lehenago edo geroago onartu beharrean daude banaketa etnikoa, ahalik eta lurralde gehiena mententzeaz saiatuz.

Kroaziarrek Mostar EKren eskuetan uzteko prest daude eta serbiarrek badirudi azkenean gerran erdietsitako lurraldeen % 25 itzuliko lituzketela.

Musulmanak aspaldian ageri dira banaturik. Musulmanek gerran jarraitzea erabakiko balute, serbiar eta kroaziarrek orain arte baino gogorrago egingo liekete eraso, hori posible baldin bada behintzat. Horrenbeste bider amaiera ikusten zen gatazkaren azken mugimenduetan bide gaude, eta honetan badirudi estatubatuarren presentzia ezinbestekoa dela.

izan den Sergio Ramirez Nikaraguako lehendakariorde ohiak ere argi egin du berba komando sandinistaren jarreraz. «*Borondate oneko pertsonen, negozio mahaian bertan, eskuak altxaraztea traizio ankerrena da, eta ez inongo balentriarik, aitzakiarik*

gabeko terrorismoa da».

EEBBek nola edo hala samur daukate hamarkadetan zehar gura izan duten modura menderatu duten Ertamerikako lurraldean eragitea. Lehen kontrei lagunduz, egun Nikaragua eta Violeta Chamorro lehendakariari

Nigerian, azkenean, Ernest Adegunle Oladeinde enpresariak eratu beharko du gobernu berria, duela zortzi urte boterera estatu kolpez iritsi zen Ibrahim Babangida jeneralak postu hori utzi ondoren. Oposizioak, dena den, bere protestaldiekin jarraituko du, iragan ekainaren 12an hauteskundeak irabazi omen zituen Moshood Abjola milioilaria lehen ministro izendatu arte. So egileen esanetan, garaipen hau egiazkoa da, baina Babangida buruzagiak ez zuen emaitza onartu eta hauteskundeak desegin zituen. Nigeria Afrikako estatu aberatsenetarikoa da eta populatuena, mundu mailan potentzia izateko moduko bitartekoak ditu, baina nekez egin ahal izango du aurrera barne arazoak behin betiko konpontzen ez baditu.

agindu zizkion laguntzak ukatuz. Sandinismoa botere inguruneetatik erabat kanpo ikusi arte jarraituko duen politika seguruenik. Sandinismoak, bere aldetik, nahiko lan du gerra zibil berri bat saihestu eta iraultza-
ren lorpenak mantenezteko egin beharreko oreka gaitzegi horretan.

TERMINOLOGIA

Urdin. Hodeirik gabe, garbi-garbi dagoen zeru edo ortzearen kolorea.

Horretaz gain, urdina bakearen kolorea ere bihurtzekotan bide da azken sasoi hauetan. Zuria errendizioarena eta urdina bakearen. Munduan zehar bake lanetan Nazio Batuen Erakundearen agindupean abiatzen diren soldaduek, bederen, kolore horretako kaskoa daramate. Kasko urdinak. Beltza eraman beharko lukete askok. Kolore eza da, ezer ez, hutsune gordinena da. Egoera larriekin eta ezkutuko une eta gauzekin identifikatua. Kasko urdinak Bosniara urdinarekin abiatu eta askori belztu egin zaie. Negozio ilunetan. NBERen gasolina 900 pezetan (39 bat libera) saldu, gero berau murratu **beltzean 2.300 pezetan saldua** izan dadin. Hemen 15.000 pezeta ingurutan aurki daitekeen heroina gramoa han 80.000 pezetan dago. Whiskya, **emakumeak**, afari ederrak... Denetarik lor daiteke eta urdindunak harrapatu dituzte **mekatu-belzkeriotan**. Ukrainiarrak eta frantsesak maisu. Lehenbizikoak, zigarroak, autoak, gasolina, alkohola eta emakumeetan adituak. Bigarrenak, ardoa, Coca-cola, urrea eta sexuan. Azken berrien arabera Afrika beltzean ere, bere adarrean, arrazoi ugari-
rengatik, urdina gero eta ilunago ageri da.

ISRAEL eta arabiarren hizketaldien zortzigarren txandari eman zaio hasiera Washingtonen. Iasir Arafaten buruzagitza, 1964an PAE (Palestina-
ren Askapenerako Erakundea) sortu zenetik gutxitan egon da horren kolokan. Israeldarren eskaintzak —Gaza eta Jericotik oraintxe bertan erretitztatzea eta ondoren gainerako lurraldeei buruz eztabaidatzea— traiziotzat jo dute PAEko zenbait sektorek. Bestetik, dimisio mehatxupean, lurralde okupatuetako ordezkariak negoziatzeko eskuak askeago uzteko eskatu zioten Arafati. Arazo politikoei PAEren diru arazo larriak gehituz gero, batuketak ez du eskaintzen gogor negoziatzeko unerik aproposena.

Lukas Martinez

Okzitania, trobadoreen berreskurapenean

Erdi Aroan ospe handia hartu zuen trobadoreek zabalduko kultura hark. Okzitaniar kulturaren goreneko uneak ziren. Harrezkero okzitaniara, Europako beste hizkuntza gutxiagotu asko bezala, biziraupenaren bideskan abiatu zen. Alabaina, azken hamarkadan okzitaniar nortasunak kimu berriak ageri ditu. Okzitaniak aldaketa ugari ezagutu ditu, alor ekonomikoan garrantzitsuenak. Berau bide da kimu berrien sostengu.

TROBADOREEN

lurra dugu Okzitania, Erdi Aroan zehar ahoz zein idatziz euren olerki eta esanak lurralde hartan zehar barreiatu zituzten gizonen herria. Euskal Herriarekin muga egiten duen lurraldea baina ezer gutxi ezagutzen dena, behintzat bere okzitaniar nortasunari dagokionez. Frantziako hegoalde

guztia hartzen du Okzitaniak, eta lurraldez bere herena. Oraindik ere entzun daiteke Baiona beraren inguruan aspaldidanik dagoen eztabaida: Euskal Herria ala Okzitania da?

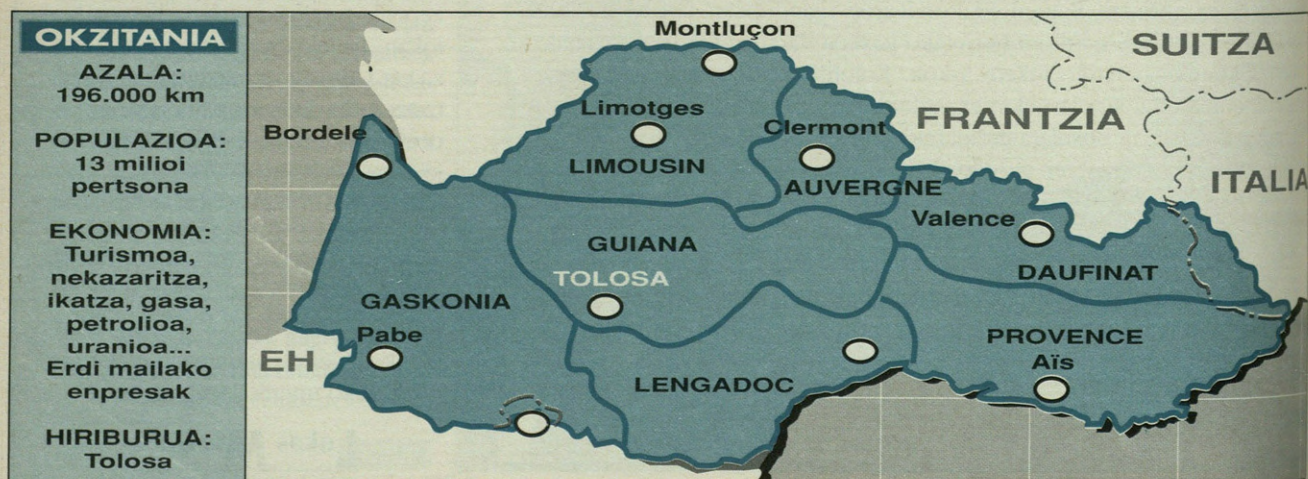
Bere 196.000 km² eta 13 milioi biztanlerekin Europako estaturik gabeko naziorik handiena da. Okzitaniar kontzientzia oso ahul

ageri duen herria, oster. Europaranzko bidaietan sarritan gurutzatu izan dugun herria, baina pasadan okzitaniara burura dakarkigun ezertxo ere sumatu barrik.

Iragan astean, Okzitaniar Ikasgaien Nazioarteko Elkartek (AIE) bere laugarren kongresua burutu zuen Gasteizen, eta bertan bildu

ziren okzitanieraz eta, orokorrean, okzitaniar kulturaz arduratutako aditu ugari. Kongresua hiru urtean behin burutzen da eta AIE mundu osoko 350 pertsonak osatua dago. Kees Mocholandarrak, elkartearen lehendakariak (ezinbestez atzeritarra izan behar du) iragarri digunez, datorrena Toulousen (Tolosa) izango da, Okzitaniako hiriburuan.

«Elkartea —diosku Mochek— 1981ean sortu zen, eta batez ere beste batzuk mugimendu politikoagatik oso eraginda zuedelako. Kongresu hauetan, basieran antzinako okzitanieraren gorabeherak aztertzen ziren, baina laster

konturatu ginen ezinbesteko zela okzitaniera modernoaz ere aritzea, eta gaur egun, gutxi gorabehera, erdibana aztertzen dira. Gasteizen egitearen arrazoia, herri gutxiagotu batek beste herri gutxiagotu batekin barremanak estutzea. Moc baikor ageri da okzitanierarekin, «komunikabide mailan ezer gutxi dago, oraindik hitz egiten den zenbait lekutan atzera egiten du baina, bestalde, badago okzitaniera eta bere kultura berreskuratzeke izpiritu berri bat. Bai, zenbait kimu ageri dira, ikusi bestela 'calandretak' —baur eskolak—, hauetan guztia okzitanieraz ikasten dute, eta gutxi badira ere, zerbait mugitzen ari denaren seinale da».

Batzuk zein besteekin berba eginda, erakundeen aldaketa izpiritu horren azartak badiira, baina orain artehorren nabarmena ez dena bere ondorioa da. Gizarte okzitaniarren pasibotasunean ere ageri dira brintza batzuk baina oso ahulak oraindik, erabat frantsestua dagoen lurraldean gehiegi nozi dadin.

Aldaketa garaian

Lurralde zabala dugu Okzitanian, mendebaldetik ekialdera anitz egoera desberdin bizi dituen. Zazpi herrialdez osatua dago eta, okzitanierak berak ere dialekto ugari ditu. Hizkuntza eta kultura bakarrak batzen

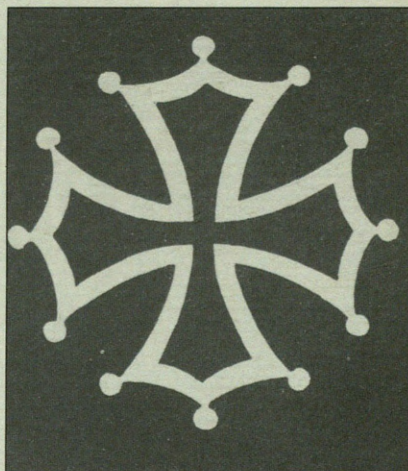
ditu. Mediterraniar izaerako alderdi handi bat eta atlantikoa eta Europako iparraldearekin lotuagoa bestea. Izan ere Europako hegoalde eta iparraldearen zubi gisa funtzionatzen du Okzitanian. Gehiena Frantziaren badago ere, zati bat egungo Italian dago (4.300 km²), eta Kataluniako Aran harana ere hartuko luke.

Mendebaldeko Europa osoan bezala aipagarria da hazkunde demografiko aldetik Okzitanian bizi duen geldiunea. 1851n, adibidez, Okzitanian ia 11 milioi pertsona zituen, Frantziako populazioaren % 28; gaur egun, bere 13 milioirekin %23 ingurura jaitsi da. Ekonomikoki garrantzi handikoa izan da Frantziarako,

batipat nekazaritzaren indarragatik, baina Europako Komunitatearen ekonomia batzearen prozesuak astindu gogorak eman izan dizkio, bereziki 70eko hamarkadan. Berdin aberatsa zen beste eremu batzuetan, batez ere lehen-gaienean eta honetan ikatz meatzen itxieran konkretuki.

Lurpeko lehengaietan aberatsa, ikatza, ikatzarria, petrolioia, gasa, bauxita edota uranioa ekoiztu izan da.

Okzitanian ekonomia alde batetik bestera oso desberdina bada ere, gaur egun merkatu batuaren beharrak ekonomia mota berri bati eman dio bidea, puntako teknologiaz hornitutako erdi mailako enpresari alegia, eta bere garapena on eta azkarragatik Frantziaren zehar sarri komentatzen dena. Ezin aipatu barik

Hiriburua Toulouse izan arren, Marseille dugu bertako hiririk handiena. Okzitanian ez du ikur ofizialik baina azken hamarkadetan Toulouseko kontetxearen armarrria hedatu da.

Bayrou Hezkuntza ministroa izatea 'calandretan' (ikastolak) mugimenduaren buru gisa, jarrera berritzaile jo izan da Okzitanian

La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Kees Moc holandarra AIEko lehendakaria izan da orain arte eta baikor ageri da okzitaniaren garapenari dagokionez.

utzi turismoaren garapen izugarria, batez ere Estatuaren agintaritzak bultzatua, eta gaur egun populazio aktiboaren % 20 edo % 30eraino irits daitekeena. Okzitaniar askoren ustez, oster, turismoaren sektorea garatzea ona bada ere, ezin da herrialde baten ekonomia horretan oinarriatu, eta beste sektore batzuk garatzen laguntzen ez bada, zeharka kaltegarria ere izan daiteke. Alabaina, lehen aipatutako erdi mailako enpresaren sektoreak hazkunde handia ezagutu du eta, esaterako, Tolosa edota Montpellierren hazkundeak horren adierazle dira.

Sektore hauek dira Okzitaniako kulturari eutsi behar diotenak eta jarduera ho-

retan ez dute lan makala. Okzitaniar kultur mugimenduaren berpizte bati gertatzen ari da une honetan, baina oso goiz da hortik zer etorriko den edo nolagaratuko den esateko. Ekainean, esaterako, François Bayrou Frantziako Herakuntza ministroa buru izan zuten Okzitaniako *calendretaren* (ikastolak) kon-

**Gaskoniako
hegoaldean,
Piriniotan,
okzitaniaren
hiztun kopurua
% 40ra iristen da**

Robert Lafont, okzitaniar mugimenduaren gidari

«Mugimendu sozio-politikoak kulturalari eman dio paso»

ROBERT LAFONT Okzitaniako mugimendu nazionalistaren aspalidiko militantea da. Gaur egun, mugimendu politikoetatik aldentuta badago ere, gogor jarraitzen du eremu kulturalan, idazle eta irakasle bezala, eta Okzitaniak 80ko hamarkadan zehar bizi izan dituen aldaketa ekonomikoak ere gertutik jarraitzen ditu. Izan ere, bere ustez, egoera ekonomiko berri honek sostengatzen du egungo okzitaniar kultur mugimendua.

Lafontek Okzitaniako mugimendu nazionalistaren garapena barne-barneetik jarraitu izan du hamarkadetan zehar. 1962an jada COEA gidatzen zuen (Okzitaniar Ikasketa eta Jarduera Batzordea), baina bere goreneko unea, 1974eko Frantziako lehendakartzarako Okzitaniako hautagai moduan aurkeztea izan zen. Bere

hautagaitza bultzatzeko VVAP, *Volem Viure al País*, (Herrian bizi nahi dugu) mugimendu sozio-politiko sortu zen. Joera sozialistakoa, VVAP okzitaniar indarrren biltzergune sozio-politiko garrantzitsuen izan zen baina ez zuen lehendakartzaren inguruan ezer lortu.

Bere ustez, okzitaniar gizarte asko aldatzen ari da eta horren eraginez, «besteak beste, 68ko bul-

tzadaz baliatu zen mugimendu sozio-politiko a desagertu, eta kultur arloko berpizteari utzi dio lekua». Horrez gain, bere esanetan, «nekazaritza eta lehengaien ustiaketan oinarritutako beste sektore batzuk, Europako Komunitatearen merkatu kapitalistaren osaketak gogor astindu ditu, eta zenbait sektoreren desagertze prozesuetan egondako borroken amaitzeaz, ok-

zitaniar mugimendu zibila ere abulduz joan da».

«Baina azken eztenkada sozialismo frantsesa boterera heldu zenean etorri zen; 1981ean jada, baina batez ere 1983ko Fabiusen gobernuarekin, neurri dezentralizatzaileak iragarri zituzten eta esperantzak piztu baina guztia bertan behera geratu zen. Mugimendu politikoak ez zuen oinarri soziologikorik».

Robert Lafont okzitaniar mugimenduaren gidaritzan ari da aspaldi, eta gaur egun funtsezkotzat jotzen du motore ekonomiko berriak kulturaren sustatzera bideratzea.

gresuak. Harriturik utzi zituen sektore okzitaniarrak, eta keinu txiki bat izan bazen ere, badirudi Okzitaniako errealitatea ezagutzeko urrats bat dela.

Alderdi nazionalista zaharrena Okzitaniako Alderdi Nazionalista da, jadanik 30 urtetik gora sortu zela. Ez du jende gehiegi biltzen eta ia pentsamendu alderdi bezala defini daiteke. Garrantzitsuenak —oso garrantzi txikikoak dena— 1985ean sortutako Entau Pais, Gaskonian diharduena, eta Okzitaniar Alderdia dira, Languedoc eskualdean hedatua batez

ere. Bakoitzak bere eremuan, botoen % 3-4 biltzen du hauteskunde nagusietan. Alderdi bi hauek bat egiteko elkarriketetan dauden orain.

Hizkuntzaren hedapenari buruzko datu ofizialik ez dagoen arren, populazioaren % 30 okzitaniara (latinetik jaioa) hitz egiteko gai da, baina askoz jende

gehiagok ulertzen du, % 60ra ere irits liteke. Gehien hitz egiten den lurraldeak Gaskonia, Languedoc eta Limosin lirateke. Gaskonia hegoaldean, esaterako, % 40k hitz egiten du.

Edozein herritan legez, erronka gazterian dago. Nazionalisten artean bada okzitanismo *light* bat bilakatuko den beldurra baina,

egungo egoeran hori ere ez litzateke guztiz txarra. Printzipioz bederen Fabulous Trobadors moduko musika taldeek jende gazte ugari erakartzen dute eta okzitaniar nazionalistek etorkizunerako beste urrats bat gisa jotzen dute.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

LOALDI GOZOETAN MURGILDURIK

DAGOENeko nahiko ohituta gaude, han-hemenka, beren kideak berrikitan diharduten bitartean diputatuak lotan ikustera. Izan ere, nor ez da, bada, noizbait bere lanean lokartu? Has dadila lehen harria botatzen... Arazoa da gehienok ez dugula gainean inolako kamerarik eramaten, argazkiko japoniar diputatu liberal hauek legez. Ia lau hamarkada boterean izan ondoren, Alderdi Liberaleko parlamentariak oposizioan egoteaz aspertuta dirudite. Lehen ministroa bitartean, Morihiro Hosokawa, ahalegin biziak egiten zituen liberalek eurek egindako galderei erantzun argi bat eskaintzeko.

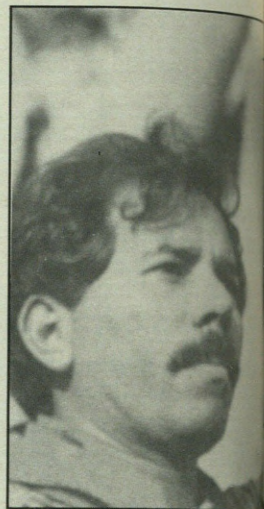
ERRESUMA BATUA BRUSSELAKO ORDUTAN?

BITAINIARRAK europar desberdinak dira. Ahalegin bereziak egiten dituzte behinik behin desberdintasun hori nabarmentzearen. Neurri desberdinak erabiltzen dituzte, eskuineko aldetik gidatzen dute, EK-ko gainerako estatuetatik ordu desberdinak erabili... «Ez gaituzte ez, irentsiko kontinentearrok», antzeko zerbait bide darabilte itzulika etengabe erraetan. Azkenean, dena den, «The Guardian» egunkariak iragarri duenez aurki gobernuak TMT ordutegiari uko egin eta Bruselaren erlojupean abiatuko da aurrerantzean. Kontinentearen ohiturei jarraitzea erresistentzia gogorra jarri ohi duen Legebiltzarrak onartzen badu behintzat.

KANIBALISMOA ERRUSIAN

MUNDUKO beste leku batzuetan ere gertatu izan da baina kasu gehienetan, argirik ezagutu dutenak behintzat, arazo psikiko larriak jotako pertsonak egindakoak ziren. Iragan astean herriar bat txabola artean zebilela, hara non ikusi zuen neska baten gorpua kale-su baten ondoan. Poliziari deitu eta 20 urte eskas gainditzen zituen gaztea harrrapatu zuten xerra batzuk erretzen. Xerra bitxiak, oster, alboan zegoen neskaren gorputik moztutakoak. Berak eta bere lagunak gose zirela eta hil zutela neska.

ELEMELE

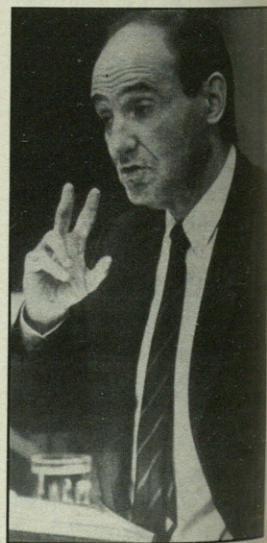

«Logikoa da duintasunez bizitzeko alternatibarik eskaintzen ez zaion populazioa armetara itzultzea».

Daniel Ortega, Nikaraguako lehendakari ohia.

«PSOeri egiten dioguna ez da ultimatum, baina bai gure laguntzarekin jarraitu gura badu, egin behar dituen aldaketa ekonomiko eta autonomikoen oroitze bat».

Miguel Roca, Kataluniako CDCko idazkari nagusia.

O I H A R T Z U N A K

SUITZAN EK-N SARTZEKO ERREFERENDUM ESKE

EUROPAKO KOMUNITATEAN sartzeko erreferenduma lehenagotik ere egin da egon arren ere, Suitzako legeek firma kopuru zehatz bat bilduz gero berriro aurkez daiteke erreferendum eskakizuna. Hori egin dute «1992ko abenduaren 2an jaioakoa» mugimenduaren inguruan bildutako herritarrek. 120.000 sinadura lortu dituzte, hauetako % 45 aleman hiztunak. Sinadura hauekin taldeak, EK-ra sartzeko kantoien aldeko baldintza hobeen bernegoiazioa eskatzen dio Kontseilu Federalari herritarrek berriro euren iritzia eman ahal izan dezaten.

«Nire senarrak eta nik gure gazteria sakrifikatu genuen berri honen alde, uste dut horrek eman beharko ligukeela gero besteak baino zertxobait hobeto bizitzeko eskubidea».

Nexhmija Hoxha-Xhuglini, Enver Hoxha estatuburu albaniar ohiairen emaztea.

«Gaur egun, Irakek izu eta miseria erresuma agintaldia bizi du, aurretik inoiz bizi izandako modukoa. Ez legerik, ez askatasunik. Herritarrek ez dute askatasun mailarik txikiena ere».

Al Juburi, Irakiar enbaxadore ohia Kanadan.

«Errusian aurreratutako hauteskundeak burutzea erabat ezinezkoa da».

Anatoli Sobchac, San Petesburgeko alk.

«Behin baino gehiagotan, neronek ikusi izan ditut kasko urdin belgikar mozkortuak gure enplegatu somaliarrei jipoiak ematen».

Peter Casaer, Mugarik Gabeko Medikuen ordezkaria Somalian.

KALIFORNIAKO GOBERNUA MEXIKAR ETORKINEN AURKA

ESTATU BATUAK gogor aritu izan dira mexikar inmigrazioaren aurka. Alabaina, hauteskundeei begira, Pete Wilson Kaliforniako gobernadoreak neurri gogorak iragarri ditu etorkin hauek eta beren oinordekoen aurka: mugen itxia, legez kanpoko etorkinei laguntza medikua eta soziala ukatzea, estatik hauen seme-alabak bidaltzea... Eta hauen gainetik, EEBBetako konstituzioa aldatzea eskatuko lukeen beste neurri bat: etorkinen oinordekoi 'lur eskubidea' ukatzea, hots, hauek ezin ahal dezatela amerikar herritartasunik lortu. Halaber, Wilsonek, Mexikoko Armada muga zehar zabal dadin eskatzen du, etorkinak EEBBetara pasatu daitezen ekidin asmoz. Horretarako, Clinton lehendakariari ALENako akordioa (Iparrameriketako merkatu baturako akordioa) presio gisa erabil dezala eskatuko dio.

Ikerne Zuloaga, Bialka taldeko teknikaria

«Ez dugu fruta landatzetik soilik bizi den baserritarrik»

Bizkaiko Igali Azkuntzalarien Alkartasuna duela bost urte jaio zen. Bertan, Ikerne Zuloaga, nekazari-peritu bezala lanean aritzen den teknikaria aurkitu dugu. Bere lana elkartearen kide diren 370 frutazainei laguntza eskaintzea da. Fruta produkzio txikia merkaturatzen bada ere, gero eta gehiago dira frutarbolak lantzen dituzten baserritarrak. Bestetik, produktu berriek (kiwia adibidez) oso harrera ona izan dute bai baserritar zein kontsumitzaileen artean.

ARGIA. Noiztik behar dute baserritarrek laguntza tekniko?

IKERNE ZULOAGA.

Orain arte merkaturatu diren produkzioak oso txikiak izan dira eta gehienetan herriko azoketan edota etxerako burutzen ziren produkzioak ziren. Gaur egun horrekin ezin zara inora joan. Bilboko Hornidurarako Merkatu Nagusia (Merca-Bilbao), esate baterako, saltzeko 20-30 tona arteko produkzioa beharrezkoa da. Bestetik, itxura eta kalitatea ere zaindu beharreko gauzak dira. Produkzio, kalitate eta itxura maila batzuetara heltzeko, fruta komertziala egiteko behar dute laguntza tekniko baserritarrek.

A. Dena den, Euskal He-

rrian ez da inoiz borrelako fruta kopuru handiak ekoizteko tradizioz egon. Zer gertatu da?

I.Z. Duela 25 urte inguru Bizkaiko Diputazioak Zallan jarritako igali hazkuntzalari-tzarako gun eperimenta-

tuzte. Horrela hasi ziren produkzio serioak, iraunkorrak eta erregularrak lantzen. Adibide bat jartzearen, Bizkaian 120 madari hektarea ditugu eta aurreko urtean 300 tona kiwi saldu ziren. Bestetik, kooperatiba bat

■ «Fruta produkzioa beste lan edota produktuen osagaia da, gain-soldata bat ateratzeko beste» ●

laren emaitzak dira, nola bait. Duela bost urte inguru, baserritarrak landatze handiak izaten hasi ziren, eta gaur egun, adibidez, gure kideen %60 inguruk hektarea bat edo bi frutarbola di-

sortu da. Garaia izenekoa fruta produkzioak merkaturatzeko eta, zonaldeka, makinaria taldeak sortzen ari gara. Dagoeneko bi martxan daude eta beste bi burutze. Baserritar talde batzuk

antolatzen dira eta dauden artean makinak erosi eta 20 hektarea bakoitzeko lanerako pertsona bat kontratatzen da.

A. Hala eta guztiz ere, fruta landatze hauek, baserriko beste produktu batzuen krisiaren ondorioak dira?

I.Z. Ez. Gure bazkide gehienak, % 90 inguru, langile bikoitzak dira, hau da, lantegi eta buloegoetan lan egiteaz gain, baserria dute. Normalean ez dute lurra lantzeko denborarik eta fruitak ez du baserriko beste produktu batzuk eskatzen duten hainbeste denbora eskatzen. Ez du denbora gehiegi kentzen, lurra zaindua duzu eta urte bukaeran gain-soldata bat ateratzeko beste ematen du, urte bukaeran bat edo bi milioi pezeta ateratzeko beste. Hau da, beste lan edota produktuen osagaia da, ez dugu fruta landatzetik soilik bizi den baserritarrik.

A. Kiwia bezalako produktu berriek oso harrera ona izan omen dute baserritar zein kontsumitzaile-

leen artean.

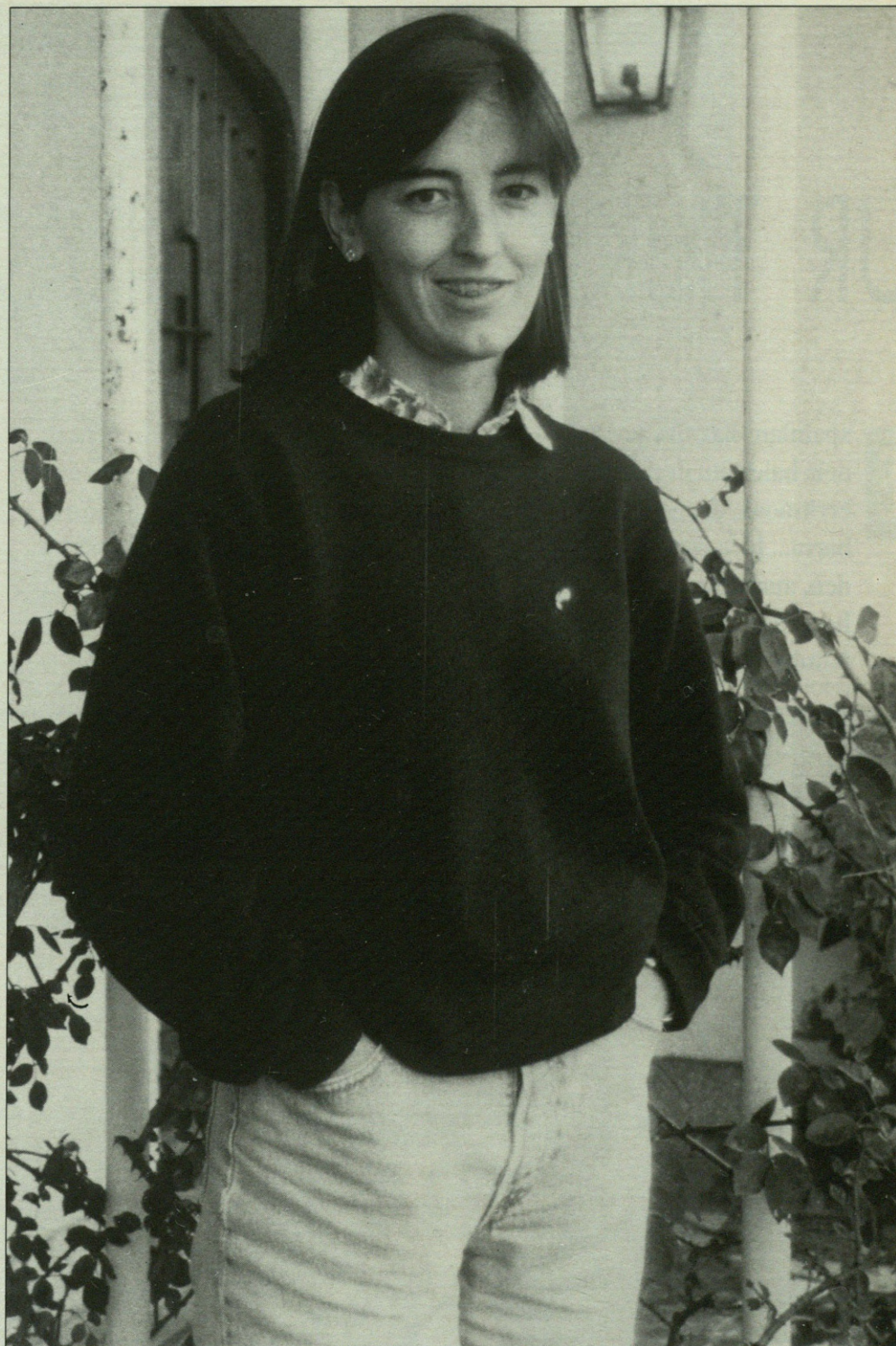
I.Z. Kiwia eta madaria ditugu produkzio nagusiak. Baina jendeak ez daki euskal produktuak direla, jendeak ez daki Bizkaian fruta landatzen denik —Gipuzkoan sagardo sagarra landatzen da batez ere—. Lehia handia eta gogorra da. Euskal madarien kalitatea ona da eta kiwiarekin ikasten gabiltza, baina badauzkagu zenbait abantaila: gure produktua atzeritik datorrena baino lehenago merkaturatzen da, Italia edota Txiletik datorren kiwia hiru aste beranduago iristen da, adibi-

■ «Aurreko urtean 300 tona kiwi merkaturatu ziren Bialkaren bidez; denak saldu ziren» ●

dez. Aurreko urtean Garaian sartu ziren 300 tona kiwi merkeago saldu ziren, asko merkaturatu zelako.

A. Nola defini daitezke euskal produktuak? Zer egin behar da kontsumitzaileek euskal produktuak eros ditzaten?

I.Z. Label-a kaleratzea buruan izan genuen hasiera batean, baina ez dugu produkzio nahikoa label bat eskuratzeko. Eusko Jaurlaritzarekin batera, euskal produktua definitzeko etiketa edota marka bat atera nahi dugu baino oraingoz, gure produktuak beste edozein bezala merkaturatzen dira, diferentzia berezirik gabe, gure madariei ez baitaie oraindik 'txapelik' jantzi. Hemengo izateak ez du

Ikerne Zuloagak, Bialkako teknikariak esan digunez, «baserritarrak teknikariak behar ditu, gaur egungo merkaturak konpetitiboa da eta kalitate eta itxura maila zehatzak eskatzen baititu».

oraingoz abantaila berezirik, hau da, Eroski bezalako saltoki handietan berdinean saltzen da madari frantsesa zein hemengoak. Merkaturatzen bat gehiago besterik ez gara eta horregatik gure konpeti-

tibitatea handitu eta gure kalitatea eta itxura hobetu behar ditugu. Orain arte, baserritarrak frutarbola aldatzen zuen eta hark ematen zuena ondo zegoen. Gaur egun merkaturatzen dago eta tek-

nikariak beharrezkoak dira kalitate, produkzio eta itxura maila hobetzeko. Horiexek dira BIALKAREN helburuak.

Myriam Gartzia

UR TXIKIKO BAKAILAOA

Espainian «Bakailaoaren ibilbidea» deitutakoa Hego Euskal Herrira iritsia dela baieztatu dute zenbait komunikabidek: edonor zorabiatzeko moduko erritmoak, droga sintetikoak, atsedetik gabeko dantza eroak, ura barra barra... hiru egunez luzatzen den parranda amaitezina. Kontua ez da, dena den, aurkeztu diguten tamainakoa, ezta gutxiagorik ere. «Bakailaoa»rena hemengo zenbait aretotara iritsi den arren, asmakizunetik ere asko du hainbeste esames sortarazi duen gertakariak.

DUDARIK ez da, lehengo batean Iñaki Linazasoro idazleak «Diario Vasco» egunkarian argitaratu artikulu batean zioen bezala, Euskal Herrian inoiz bakailaoaren ibilbiderik izan baldin bada, hori arrantza-leek urtetan hara eta hona

Zorabiatzeko moduko musika, argiak, etengabeko dantza... «bakailaoa» deitu izan dena atsedetik gabeko martxa da. (Argazkia: Jesus Alcaraz)

egindakoa izan dela. Tolosarraren iritzi artikulua zenbait komunikabideta n argitaratutako erreportaien inguruan idatzia zen. Erreportaia horietan, Donostia, Gasteiz eta Iruñean sortu berria omen den «bakailaoaren ibilbide» modernoaz hitz egiten zitzaizgun. Egia izatekotan, ibilbide hori okerreko ibilbidea zela zioskun Linazasorok: zentzugabea. Zentzugabea, baina, ez dagoen mugimendu bat badagoela esatea da. Eta hala gertatu da hemen.

«Bakailaoaren ibilbidea» izenez ezagutua dena Madril eta Valentzian

oso indartsu dagoen mugimendua dugu. Hiri horietan, bat bestearen ondoren zabaltzen diren dantzaleku, klub eta tabernek zirkuitu moduko bat osatzen dute. Zirkuitu moduko horren ezaugarriak aski ezagunak dira: izugarritzko bolumenean jarritako musika elektronikoa —«bakailao» izenez ezaguna—; dantza lehertu arte; argi joko etengabeak; zenbait droga sintetikoren kontsumo handia —*estasi* izenekoa nagusi dela—; eta parranda gogo latza. Ostiral gauean hasi eta igande gauera arte zirkuituan atzera eta aurrera ibiltzea da bertako *gaupasagileen* xedea.

Kontua, ordea, oso bestelakoa da hemen. Nahiz eta *estasi* droga Hego Euskal Herrira iritsia den eta bere kontsumoa nahikoa ohizkoa den dantzalekuetan, nahiz eta «bakailao» errit-

Valentzia eta Madril aldetik etorritako kontua dugu. (Argazkia: Jesus Alcaraz)

Estasiaren inguruan galdera ikurrak

BATEN batek «bakailaoaren ibilbidea» izena jarri aurretik ere, Donostia, Gasteiz, eta Iruñean taberna eta dantzaleku askok beren atek elkarren segidan zabaltzeko ohitura izan dute, ibilbide modukoak osatuz. «Zirkuitu moduko hori lehenetik ere bazegoen —diosku Gasteizko Udaltzaingoko prentsa arduradunak—, baina ez zitzaion horrela deitzen. Madril eta Valentziako kontua hona zabaldu nahi izan dute, eta lehen bango mugimenduez hitz egiten zuten legez, orain *bemengo bakailaoaren ez dakit zertaz aritu dira*».

Berria bailitzan aurkeztua, mugimendua *estasi* izeneko drogarekin

nahasten da etengabe. Lekuotan pilula hau kontsumitzen denik ukaezina den arren, Gasteiz eta Donostiako udaltzaingoei tankera honetako droga oso gutxi atzeman dute urtean zehar: «*Ekain eta uztaillean batez bestekoa baino droga gehiago atzeman dugu* —adierazi digu Mikel Santamariak, Donostiako udaltzainguburuak—, baina gebienbat

Atzemandako kopuruek ez dute estasi kontsumoaren gorakadarik erakusten ●

speeda, txokolatea, kokaina eta heroina. Estasi oso gutxi atzeman da».

Donostia eta Gasteizko udaltzaingoei, dena den, ados azaldu dira *estasi* kontsumitzaileak oso espektro sozial zabaleko pertsonak direla adierazterakoan. Mikel Santamariaren ustez, «ez du, heroinak duen bezala, *marginalizazio kutsu* hori. Maila sozial oneko jendea da gebienbat, diru arazorik gabekoa. Astebukaeretan bakarrik bartzan dute, eta edozein dantzalekuetan». Gasteiz eta Donostiako udaltzaingoei adierazitakoaren araberak, ez dago oraingoz datu zehatzik *estasi* kontsumoa gora egiten ari denik esateko.

Guraizeez moztutako ibilbidea

EUSKO Jaurlaritzako Barne Sailak, oraintsu, gauez diharduten aretoen ixte ordutegi berria eman du ezagutzera. Arautegi berriak —1988tik zegoena aldatu duena—, ordutegi ezberdinak finkatu ditu aretoen maila ezberdinak kontuan harturik.

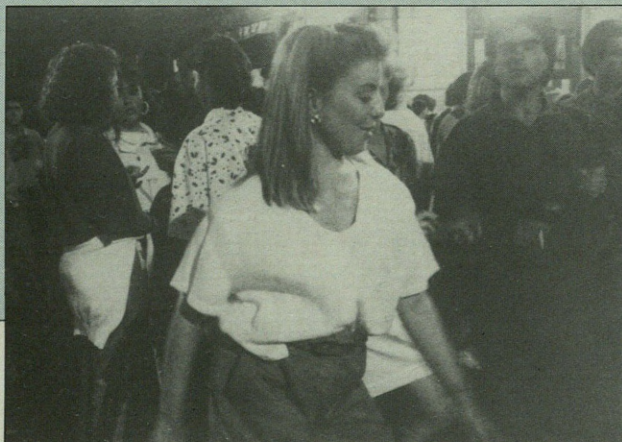
Lehengo araudiaren arabera, esaterako, dantzalekuek lau orduko epea zuten zabaldu eta itxi bi-

tartean. Lau ordu hauek, dena den, ez ziren askotan modu jarraian betetzen. Honela, bazegoen gauer-

diz ireki eta goizeko ordu-bietan itxi ondoren, osteria egun argiz zabaltzen zen dantzalekurik. Araudi be-

rriak zehazten duenez, aretoa ireki eta itxi bitartean sei ordu izango dira gehienez, baina ordutegi jarraian beti ere.

Komunikabideetan argitaratutakoek, dudarik gabe, neurri berria erabakitzeke orduan eragina izan dute. Emaizak begibistakoak dira. Lehendik ere zalantzakoa zen «bailaoaren ibilbidea» are laburragoa da gaur egun.

Eusko Jaurlaritzak gaueko aretoen ordutegia aldatu du.

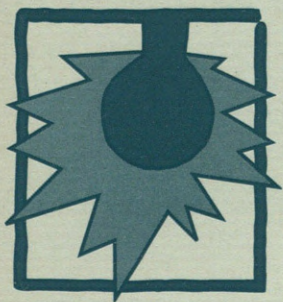
moek beren agerpena egin duten eta zenbait tokitan ia entzuten den musika mota bakarra izan, ez dago ibilbide famatuaz hitz egiterik. Arrazoiak begibistakoa da, zorioneko ibilbidea ostiral gauek igande gauera arte luzatzen dena da. Hego Euskal Herrian, tabernan

basoerdiak hartzen batean bukatu nahi ez baduzu behintzat, ez dago horrelako zirkuitu etengaberik.

Egia da, dena den, zenbait aretotan giro hau nagusitu dela.

«Ez dakit nondik atera ote

duten bemen horrelako ibilbiderik dagoenik —diosku Donostian bizi den Olga Martinez valentziarrak—; *asmakizun bura da. Zenbait lekutan berrelako giroa topa dezakezula egia da. Baina bemen ez dago biru eguneko mar-txa hori egiterik, ezta gu-*

ARGIA

Orain ARGIAren harpidedun eginez gero, SUSA argitaletxearen 4 liburu dohainik izango dituzu

Gartzelako poemak — J. Sarrionaindia — (poesia)

Odolaren usaina — Mikel Antza — (ipuinak)

Speed gauak — Edorta Jimenez — (nobela)

Hitz etena — «Txikia» — (olerkiak)

IZEN DEITURAK .....

HELBIDEA .....

HERRIA .....

HERRIALDEA .....

Tfnoa .....

BANKU EDO AURREZKI

KUTXA .....

SUKURTSALA .....

SUKURTSAL ZKA .....

KONTU ZENBAKIA .....

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne): Hego Euskal Herria: 10.300 pzta. / Ipar Euskal Herria: 685 libera / Espainia: 10.300 pzta. / Beste atzerriak: 13.450 pzta. / Airez: 21.300 pzta.

ARGIA: Industrialdea 1-2. LASARTE-ORIA 20.160 Tel. 37 15 45 Fax. 36 10 48

xiagorik ere». «Bakailaoaren ibilbidea», ordea, dagoen mugimenduzat aurkeztu da, dantzaleku eta tabernen izen eta guzti. Hau dela eta, harridura ezezik, haserrea ere nabari da beren izena gertakari honetan nahasturik ikusi dutenen artean.

Nahasturikoak haserre

Bilbo dugu, harritzekoa bada ere, gertakaritik at geratu den Hego Euskal Herriko hiri bakarra. Aipatu erreportaien arabera, Bizkaiko hiriburua ibilbide ospetsutik kanpo legoke. Saiorik egin dugun arren, guk ere ez dugu halakorik topatu.

Gasteizko Pravda, Studio 54, Cadillac eta War aretoak Arabako balizko ibilbidearen ardaztat jo dira. Reverendus omen dugu, berriz, Iruñeko mugimenduen topagune garrantzitsuenetakoa. Gipuzkoan Donostiako Txuri-beltz, Keops, Ku eta Arroako Jazz-berri aipatu dira zorioneko ibilbidearen ardatz gisa. Zentzu honetan, Keops eta Jazz-berri aretoek, gipuzkoar zirkuitu laburraren azken topalekutat joak, arazoak izan dituzte beren ordutegi luzea zela eta. Elkarrizketaturiko guztien aburuz, areto hauek jasoriko isun eta itxeak, nahita puztu den gertakari baten emaitzak dira.

«Baten batek ordaindu behar zuen —diosku Donostiako areto hauetan urtetan ibilitako Leire Redondok—. Valentzian ere horrela gertatu zen hasieran. Kontua komunikabide guztietan atera zen, eta horretaz baliatu ziren gustuko ez zituzten aretoak itxeko.

Areto hauetakoa, estasi izeneko drogarekin nahasten den gertakaria da. (Argazkia: Jesus Alcaraz)

Hemen ere horrelako zer-bait ez ote duten egin nahi susmoa dut».

Ezin da ukatu, dena den, erritmook eta giroa Hego Euskal Herriko zenbait aretotan aspaldi sartu direnik. Mugimenduztat jotzea gehiegitxo bada ere, bi urte

inguru badira kontua zenbait taberna eta dantzalekutan hasi zenetik.

«Ikustekoa izaten da benetan, —adierazi digu Leirek—, jende guzti hori ero moduan eta gelditu gabe dantzaz. Erritmoa zorabiatzekoak dira, eta jende askok dabilen martxa ere bai. Estasi pilulak asko mugitzen dira, kontu hau basi zenean baino askoz gehiago». Estasi izeneko «bakailao»-rekin gehien lotzen den droga izan arren, speed eta kokaina asko mugitzen da. Itxura batean, sekulako dirutzak mugitzen dira parranda ero hauetan.

Giro hauetan mugitzen den jendearen ezaugarriak zehaztea, baina, ez da batere langintza erraza. Hemezortzi urtera iristen ez diren ikasle askorekin batera, hogeita eta hogeita hamar urte bitarteko beste anitz egoten dira, eta baita jende helduagoa ere. «Ez dut uste jende guzti hori inongo mugimendurekin identifikatzen denik —adierazi du Leirek—, ezta kanpoko batzuk balizko mugimendu baten partaide gisa aurkeztu dituztenik ere».

Alberto Irazu

■ **«Estasi kontsumitzaileak oso espektro sozial zabaleko pertsonak dira» ●**

MIKEL SANTAMARIA

LAPURTUTAKO AMODIOAK

Datorren irailaren 25 eta 26an burutuko da Bilbon «Maitemintzeko teknikak» izeneko ikastaroa. Hau da, Cupidoren geziak bideratzeko estrategiak. Zer egin behar den maitemintzeko, bakoitzaren baliabideak nola aprobetxatu, nola esan behar diren gauzak eta nolakoak garen jakitea dira ikastaroaren helburuak. Beste baten amodioak lapurtzeko trikimaluak ez dira soilik Don Giovanniren jabetzakoak.

DENOK —edo ia denok— dakigu zeintzuk diren Cupidoren geziak eragiten dituzten ondorioak: moxolo aurpegia, begi dis-

■ Maitemintzea erraza bada ere, amodioa mantentzea izaten da zailagoa.

tiratsuak, unibertso galdue-tan zehar ibilbideak, bihotz taupaden bizkortasuna, eta abar. Batzuek amodiozko poemak idazten dituzte, beste batzuek aurreztutako guztia gastatzen dute gozoki eta loradendetan edota arratsaldeko azken orduak ematen dituzte eguzkia nola ezkututzen den ikusten hasperen artean. Ai, amodioa! Gutxien espero denean agertzen den gonbidatua, begirada edota usain baten bitartez pizten den bihotzeko txinparta.

Baina maitemintze maila hauetara heltzeko, gizakiok konturatu gabe erabiltzen

ditugun teknikak ere badaude. Teknikak hauen irakaskuntzarako Santiago Aldekoak «Maitemintzeko teknikak» izeneko ikastaroa antolatu du. Hurrengo irailaren 25 eta 26an izango dugu ikastaro hauetan parte

■ **«Maitemintzea drogamenpeko-tasunarekin konpara daiteke; kontzientzia egoera aldatu bat da» ● SANTIAGO ALDEKOA**

hartzeko aukera. Bikote harremana, pertsonen arteko komunikazioa, zer den maitemintzea eta nola iragartzen den dira, orokorrean, ikastaro honen helburuak. Santiago Aldekoak esan digunez, «mota askotako pertsonak etortzen dira ikastarora. Komunikazio arazoak dituztenak edota arazoak dituzten bikoteak etortzen dira, bala ere, programazio neurolinguistikoaren bitartez beste pertsona batzuekin harremanak erraztea nahi duten pertsonak ere azaltzen dira». Hau da, hizkuntza mota desberdinen bidez —be-

Norbait maitemintzeko gogorik al duzu?

EZ dizu kasurik egiten? Ez zaitu begiratzen? Ez dela ezertaz konturatzen? Alkandora berria jantzi duzu eta, ez dela ohartu? Beno, ez da ezer gertatzen. Agian ez duzu jakin zein pertsona mota den, agian ez dizkiozu estimulo egokienak bidali. Horretarako *ikertu* behar dugu nolakoak garen eta nolakoa den parea dugun pertsona. Amodioaren *elixirra* so egilearen estrategian oinarritzen da. Santiago Aldekoa azaldu digunez, hiru zentzumen sistema mota daude: bisualak, auditiboak eta kinestesikoak (ukimena, dastamena edota usaimena garatu dituzten pertsonak). Amoratu nahi dugun pertsonaren zentzumen garatua zein den ikertu behar dugu —beti ere ahortzi gabe gainontzeko guztiak—, eta orduan estimulo egokienak bidali.

Bestela, zergatik batzuei gustatzen zaizkie opariak, beste batzuei laztanak eta beste batzuei hitzak?

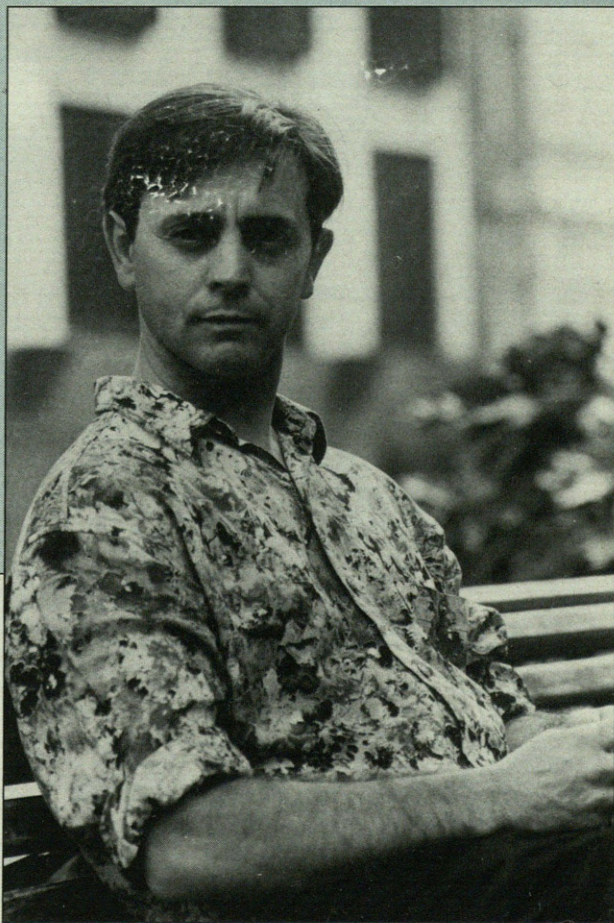
Pertsona bisuala, normalean, eskuekin keinuka aritzen den pertsona da, baina ez du gorputzarekin keinurik egiten, oso pertsona azkarra da, arnasa hartzen du bularraren goialdearen bidez eta oin-puntetan ibiltzen da. Pertsona hauek askotan erabiltzen dituzten esarak «bistan da», «gainbegirada bat egitea» eta antzekoak izaten dira. Pertsona mota hau gureganatzeko opariak dira egokienak, besteen itxurari izugarriko garrantzia emango diote, eta irudiaren bitartez komunikatzen dira.

Pertsona auditiboak, aldiz, hitzak nahiago ditu eta hitzak baino hitzen doinua. Eskuak belarrien inguruan izaten dituzte eta belarriak eta ezpainak

ukitzen dituzte maiz; askotan besoak gurutzatzen dituzte, burua alderatzen dute eta sarritan egoten dira eserita, baina gorantz begira. Telefonoz deitu edota belarrira gauzak esatea izaten dira pertsona mota hauentzat garrantzitsuenak.

Pertsona kinestesikoek burua makurtzen dute as-

kotan, eskuekin oso keinu gutxi egiten dituzte eta hala denean normalean gerritik behera izaten da. Gorputza, aldiz, asko erabiltzen dute komunikatziorako. Normalean, eskuekin edota gorputzarekin (dantzariak edota kirolariak) lan egiten duten pertsonak izaten dira kinestesikoak.

giena, keinuena, lengoaiarena, usainena eta abar—pertsonen maitasuna lortzeko bideak irakasten dira. Baina zergatik maitemintzen gara? «*Pertsona baten keinuak, usaina, mugimenduak, hitzak asoziatzen ditugulako gauza positiboekin. Prozesu bonetan sartzen garen heinean, asoziazio maila handitzen dugu eta berea apurka apurka maitemintzen gara amodiora heldu arte.*»

Musu bat ala lore sorta bat?

Maiteminduta dagoen pertsonak beldur den pertsonaren antzeko sintomak

aurkeztzen ditu. Hau da, ez du burutik kentzen maitemintze hori, beste pertsona du buruan denbora guztian, lanean zein lagunekin dagoenean, pertsona hori falta bada bizitzak ez du zentzurik... «*Drogamenpekotasunarekin pareka daiteke. Gure artean, kontzientziaren egoera aldatua ditzuten diogu, ez baita kontzientziaren egoera normala. Aldiz, digu ikastaroen irakasleak.*»

Zein mota daude Santiago Aldekoaren ustez, «bisuala, auditiboa eta kinestesikoa, hau da, ukimena, usaimena eta dastamena erabiltzen dituzten pertsonak. Beraz, norbait maitemintzeko zein

den bere zentzumen nagusia jakin behar dugu eta estimulo egokienak bidali».

Dena den, maitemintzera heldu baino lehen, badaude beste prozesu batzuk. Lehenengo fasea, normalean, bisuala izaten da. Parea dugun pertsonak zentzumen bisuala garatuta badu oso garrantzitsuak izango dira gure itxura eta

Santiago Aldekoa dugu «Maitemintzeko teknikak» izeneko ikastaroaren arduraduna. Berak esan digunez, «mota askotako jendea dator ikastarora, komunikazio arazoak dituzten pertsonak zein bikoteak».

Hiru pertsona mota daude: bisualak, auditiboak eta kinestesikoak. Bisualek opariak nahiago dituzte, auditiboek hitzak eta doinuak eta kinestesikoek laztanak eta musuak.

keinua. Bigarren fasea auditiboak da, hizkuntza eta doinua izango dira garrantzitsuenak. Gerta liteke begietara erakargarria den pertsonak doinu eta hitz egokiak ez erabiltzea, horregatik oso garrantzitsua da lehenengo kontakto hau. Eta, azkenik, hirugarren fasea kinestesikoa dugu, hau da, ukitzen eta pertsona gozaten dugunean. *«Lehenengo kontaktu fisikoek*

lasaiak eta diskretoak izan behar dute —gomendatu digu Santiago Aldekoak—, hau da, eskua, besoa ukitu nahi gabe bezala, eta apurka apurka zonalde zaurgarrietara gerturatu, hau da, gerria, kokotea edota ilea». Pertsona bakoitzak di-tuen babes burbuilak eta fase hauek gainditzeko, estimulo egokiak igorri behar ditugu eta horretarako jakin behar dugu zein den pertso-

na horren zentzumen nagusia eta noski, asetu.

Hizkuntza desberdinak eta zentzumenen joko horietan, Santiago Aldekoaren ustez, esaten denak baino nola esaten den du garrantzia. *«Kontuan hartu behar dugu komunikazioaren % 55 hizkuntza korporalaren bidez lortuko dugula*

Hiru fase daude: bisuala, auditiboak eta kinestesikoa; hauek gainditzeko estimulo egokiak igorri behar ditugu ●

Gero, hitz egiterako orduan, doinuak eta esateko moduak % 38ko garrantzia dute, eta hitzak eta baien esanahiak % 7koa. Cupidoren geziak bideratu ditugu, Don Giovannirena egiten bukatzen dugunean, orduan dator atalik zailena: maitasuna mantentzea. Bikote harremanetan arazoak agertzen direnean, zer? *«Egunero amodioaren txinparta mantentzea zaila da, baina badaude moduak. Oinarritzkoenak bakoitzaren autoestima mantentzea eta bikotearen arteko jokoak indartzea dira. 'Ariketa' erraz bat baina oso egokia, esaterako, zera da, bihurtu minutuko musu busti bat egunero». Beraz, maitetuen tzen garenean erabiltzen ditugun estrategia guztiak ez dira leihotik bota behar, gogoratu lore sorta batek edota astean behin gutxienez bikotearekin kalerara ateratzeko mirariak egin ditzaketela.*

Myriam Gartzia

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa Ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonategi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABAKA jaletxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

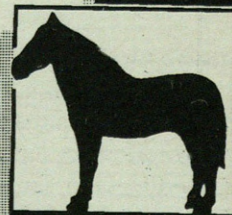

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

ERREPIDEETAKO ZAINDARIEN AGURRA

Autoa hartu eta bidaia bat egitean sarritan topatu izan ditugu kamio-bazterrean hamaiketakoak egiten. Gerizpean, noski. Nahikoa bero jasan dute bideetako zuloak galipotaz eguzkipean betetzen. Jarraitu beharreko norabidea ere beraiek jarritako seinaleek azaldu izan digute. Baita biraoka hartu ere patxada gehiegiz zuzendutako trafikoa norbait presaka agertzen bazen. Denetarik egin digute errepideetan. Beraiek. Kamineroek.

BIDE bazterrean botata. Zigarreta ahoan eta zahatoa eskura. Seg a eta eskuarea urrunago, beti urrunago, bideetako zaindari bihurtu dira kamineroak belaunaldiz

belaunaldi. Bideetako zaindariak, bertan egon izan direlako beti. Bidea eginez. Asfaltua lehen aldiz bota zenetik. Autoak eta, beraiekin errepideak, hona ere

heldu zirenetik.

Kamio-ertzeko sastrakak moztu, harresiak eraiki, bideak asfaltatu, zuloak bete, trafiko seinaleak jarri... Hamaika zeregin, urteko sasoi guztietan bete egin beharrekoak. Baina presa handiegirik hartu gabe. Eten-gabeen baino lasai beti. Garai haiek ezagutu zituen Miguel Gurrutxaga azpeitiarrak. Baserriko semea, inguruetako gazte batzuek Diputazioan lana topatu zutela jakinda, berak ere probatzea erabaki zuen. 29 urte daramatza kaminero lanetan: «Garai baietan ez zen oraingo makinarik ezta espezializaziorik ere. De-

netarik egiten genuen. Herrialde desberdinetako diputazioetako langileak guztiak, edozein ezbehar izanda ere beti prest egon behar zuten lanerako. «L

Zaharkitua dagoen hierarkia

HIERARKIAK leku guztietan daudela. Jakina. Baita kamineroen artean ere, nola ez. Horrela, diputazio desberdinetako langileak diren gizon hauek (beti gizonak izan dira) maila desberdinetan banatzen dira.

Lehen mailan kamio ingeniaria legoke. Bera da herrialde osoko errepideek dituzten arazoak berri jasotzen duena. Informazio guztia jaso ondoren, zer

zatiek duten lehentasuna erabakitzen du, eta horren arabera banatu lana. Bere ardurapean daude errepideak mantentzen dituzten talde espezialdu desberdinak.

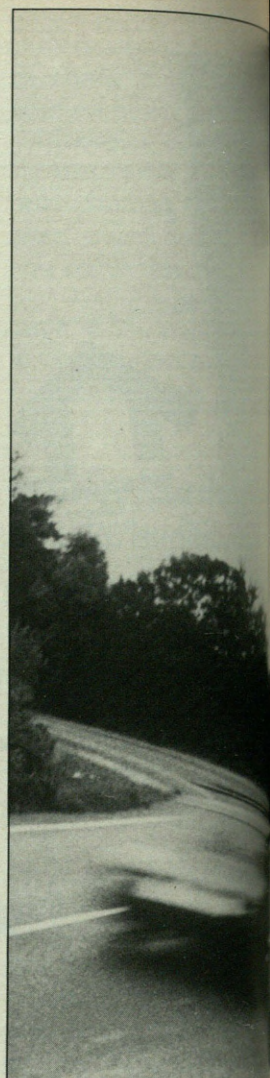
Sobre-estantea da ingeniariaren ondorengo mailan dagoena. Postu hori eskuratzeko oposizioak prestatu behar izaten dira, ingeniariak agindutako burutzeko ikasketa batzuk

exigitzen baitzaizkio. Bera da errepideetan dauden talde desberdinen artean berari dagokionaren berri ingeniariari emango diona. Errepideetan ibiltzen da lanean bera ere, baina begirale eta aholkulari gisa batez ere. Bere agindupean dagoen taldea antolatzeke kaboarekin harreman estua izaten du.

Kaboa da sobre-estantearen aginduak igortzen

dituena. Taldearekin joaten da lanera eta bertan egoten da batez ere lana eskatu bezala egiten dela ziurtatzeko. Epeak betetzea da bere ardura nagusia, lanaren kalitatea sobre-estantearena den heinean.

Langile «soilak» dira hierarkiaren azken maila. Edo lehena, ikuspegiaren arabera. Nora agingu, hantxo joan. Seg a eta orgatila erabiltzen jakitea zen garai ha

biziren bat baldin bazen euri jasak zirela eta, plastikozko jantziak eta katiuskak jantzi eta bertara. Bideak irekitzera. Baita gauez ere. Lan lasaia ge-

tean eskatzen zitzairen ikasketa bakarra. Egun kamioiak gidatzen ikas-tea ere eskatzen zaie askori. Makinak erabiltzen asmatu dute, baina makinek beren betebeharrak asko murriztu dituzte. Kolokan dagoen maila bakarra da beraiena, euren ustez. Ikusi behar ea moldatzen diren. Hala ez balitz, aspaldidanik funtzionatu duen eskailera-maila oinarritzkoa desgertu egingo litzateke.

nuen normalean, baina bazituen bere laztasunak. Azken bi hitz horietan sartzen ditu lan orduekin batera koadrilakideekin solasean igarotako otorduak. Gauez zein goizez jadanik egiten ez diren kamioi horietako batean kamioak zeharkatzen egindako tar-teak.

Lubiziak eta elurteak izanik udazken eta neguko arerio gogorrenak, udan ere ez zen lotarako astirik. Eguzkiaren beroa baliatu behar zen bide zaharkituak galipotez berdintzeko. Kapataza zen lan lasaiena egiten zuena. Noizbehinka orgatila hartzen bazuen ere, normalean errepide erdian makurtu, zuloak topatu, eta galipota non bota esaten zuten. *«Gauero, etxera itzul-*

tzean, olio beroz eta andrearen laguntzaz kendu behar izaten nuen gorputz osoan itsatsia geratu zitzaidan galipot arrastoa. Larrua erretzeaz, poro guztiak olio beltzez itxirik», gogoratzen du Gurrutxagak. Ez behar ugariak ere bai.

Gizon hau Euskal Herrian geratzen diren azken kamine-roetako bat gehiago da. Makinek asko erraztu dute lana. Eskuz eta egun luzez egin beharrekoa mekanikoki eta ordu batzuetan burutzen da egun. Konparazio baterako, duela hogeit urte Gipuzkoan 300 kamine-ro inguru zeuden, eta egun ehun eta gutxi geratzen dira. Herrialde horietako Diputazioan kamine-roen lanak bideratzen dituen arduradunak, Agustin

Belateko gainean dago argazkiko biltegia. Bertan egiten zuten lo kamineroek ezbeharren batengatik gaua etxetik kanpo egin behar zutenean. Jatorduak ere bertan egiten zituzten, lanabesen artean. Egun biltegi bezala erabiltzen da soilik.

Diputazioak egun enpresa pribatuen bitartez kontratatzen ditu langileak. Argazkiko gazteak mota horretako enpresa bateko langileak dira.

Miguel Gurrutxaga.
Kamineroa duela 29 urte.
Errepideetan jarri beharreko seinaleak prest edukitzeaz arduratzen da. Kamineroen iragana eta orainaldia ezagutu ditu: eskuzko lana eta makinariaren aroa.

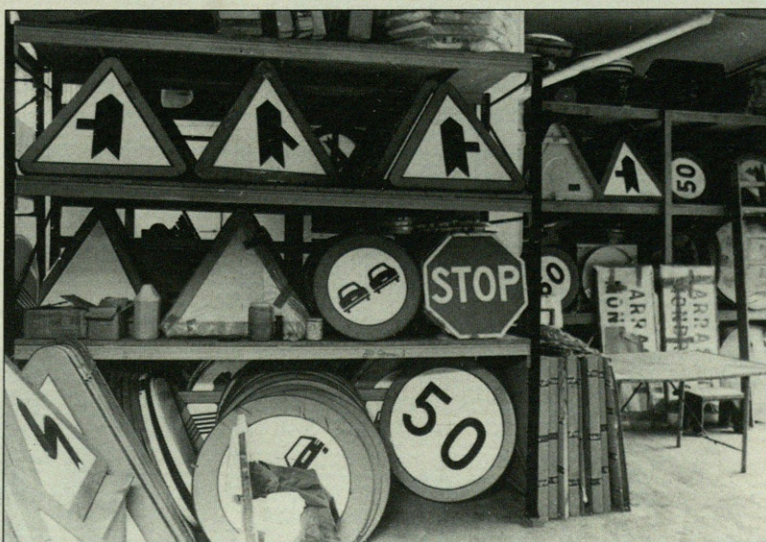
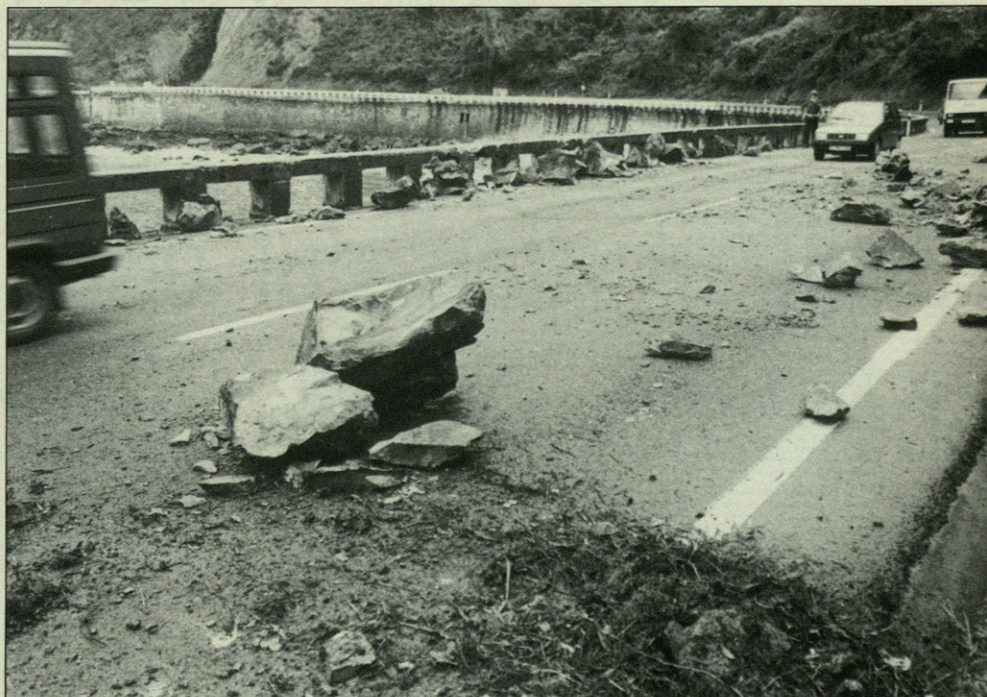
Larrañagak, logikoa ikusten du aldaketa: «Garai bateko lan koadrila jendetsuak ez dira beharrezkoak gaur egun. Nabikoa da bakoitzean kamioi gidari bat eta laguntzaile bikote bat joatea. Gainontzeko eskulana subkontratazioen bitartez egiten da. Enpresa pribatuek jartzen dituzte langileak. Gainera, teknologiak asko bizkortu du lana eta ez da hainbesteko eskulanik

behar».

Jose Miguel Garmendia tolosarra enpresa pribatu horietako baten arduraduna da. Urte luzez lan honetan aritua, kamineroen desagerketa iragarri digu: «Gero eta gutxiago geratzen dira. Pixkanaka ez da bat bera ere geratuko gainera. Garbiketa lanetarako bakarrik hasi ziren langile arruntak kontratatzen. Gero errepide konponketak etorri ziren.

Laster lan guztia enpresa pribatuetako langileen bitartez egingo da. Askoz ere merkeagoa irteten zaio Diputazioari proiektuak proposatzea eta merkeena aukeratzea. Langabeziak oso proiektu merkeak ekarri ditu, jendea edozer gauza egiteko gai baita lana izatearren». Bere taldean hiru gazte daude berarengana hurbildu garenean. Gehienak langabezia egonak. Lana egiteko prest. «Betiko

kamineroek ez dute zeregi-
nik egungo presa eta tekno-
logiaren aurrean. Erro-
mantizismo butsa da egun
beraien alde egitea», diote.

Kamineroek ere espezia-
lizaziora jo dute. Goizero,
Diputazioko arduradunak,
kamio ingeniariak, egun
osorako plangintza egin,
talde bakoitzeko sobre-es-
tanteari aginduak eman, eta
taldeak errepidera irteten
dira, egun horretan dago-
kiena egitera. Goizeko zor-
tziak inguru izaten dira.
Taldea batek seinaleak jarri-
ko ditu. Besteak bide baz-
terrak garbituko. Hiruga-
renak harresiak eraikitze-
ko ardura du. Laugarrenak as-
faltua egoera onetan man-
tentzearena eta bostgarre-

nak larrialdiak konpon-
tzearena. Epeak ere gero eta
laburragoak dira. Egun be-
rean herrialde osoa zeharka
dezakete seinaleak jarritz.

Iraganaren etorkizuna

Lumarragarra da Patricio
Inza. Bi urte daramatza so-
bre-estante lanetan, baina
oraindik ez du postu hori
ofizialki lortu. Oposizioak
prestatzen dirau azken al-
dian: «Kamineroek oso pa-

per garrantzitsua bete dute
azpiegiturak osatzerakoan.
Hala ere, egia da gero eta
desberdinagoa dela beren
funtzionamendu sistema».

Miguel Gurrutxaga, bi-
tartean, biltegi batean ego-
ten da. Seinaleak eta kami-
neroek lanerako beharrez-
koak dituzten lanabesak
prest edukitzeaz arduratzen
da. Berak eta bera bezalako
askok gure herriei izena
eman zieten. Ez fundatzaile
gisa, latoizko xafra bati es-
ker baizik. Gogoan dituzte
oraindik espainolez idatziak

Kamineroen
arerio
nagusienetako
bat goiko
argazkian
ikusten den
bezalako
lubiziak dira.
Beheko
argazkian,
Diputazioaren
kaminero
biltegi bat.
Especializaioa
ere heldu da
lanbide
honetara.

ziren duela hogeit urteko xa-
flak. Euskaraz daude gaur
egun jartzen dituztenak.
Herri horietara heltzeko
beharrezkoak ditugun bi-
deak ere beraiek prestatu
dituzte. Izerdia, zigarretaren
kea, belar usaina eta galipo-
ta ardo tragoxkada bat eta
birao batzuekin nahastuz.
Ogitartekoak janez hamai-
ketakoan. Presaka zihoazen
autozaleak asaldatur. Ba-
koitza bere martxan. Beti-
rako martxa egin arte.

Amagoia | ban

«Zaila ikusten dut egun alderdi abertzaleen arteko akordioa»

Aspaldiko jeltxide honek omenaldi beroa jaso berri du Bergaran jeltxideen aldetik, gerraostetik gaur egun arte eginiko lanagatik. Bere etxean sartu bezain laster, egunaren ordu gehienak kentzen dizkion bulegoa erakutsi digu, paretetan nonnahi Sabino Arana dagoela, liburuz beterik. Egunero ekiten dio bere mahai txukunean zerbait idazteari. Gerra garaia oso gazte zela bizi izan zuen, baina oroitzapen garbia erakutsi digu.

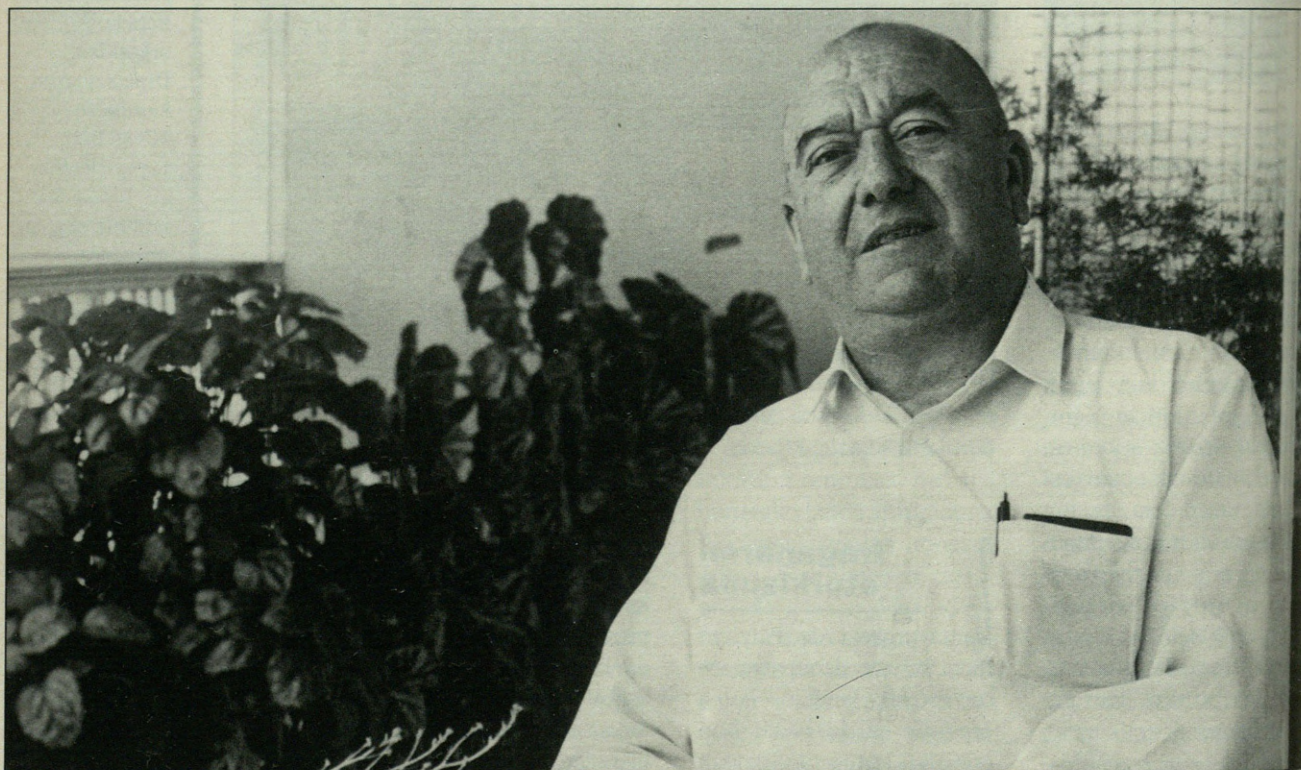
ARGIA. Omenaldia jaso berria duzu zure herrian, Bergaran, gerraostetik, urte luzetako lana saritu nabilan edo.

JOKIN INTZA. Oso hunkigarria izan zen, baina nik ez dut horrenbeste mezezi. Beti egin dut lan euskara eta abertzaletasunaren alde eta ez dago besterik. Aspaldiko lagun asko ikusi nituen omenaldian eta oso

eskerturik nago EAJko buruzagiei parte hartu zutelako.

A. Gerra piztu zenean oso gazte zinen, hamabi urte besterik ez. Zein oroitzapen gordetzen duzu?

J.I. Elgetako frontean harapatu ninduen, nazionalen erasoarekin. Amak bertan egiten zuen lan eta obus bat hil egin zuen. Beti pen-

«1944ean ELAko zuzendaritzarako aukeratu ninduten, hogeita bat urte nituela»

tsatu izan dut une hartan aurrera jarraituz gero Bilbora batere oposiziorik gabe iritsiko zirela, baina ez ziren handik igaro.

A. Garai hartan zertan aritzen zineten gazteak?

J.I. Nik beti irakurtzeko grina handia izan dut. Orduan gerraurreko liburuak nituen irakurgai, Trueba... Bestalde, falangistek gazte askori euren uniformeak jantziarazi ziguten eta guk zer zen ez jakin eta jantzi. Pelaioak edo fletxak ginen ez genekien.

A. Nola hasi zineten lanean alde abertzalean?

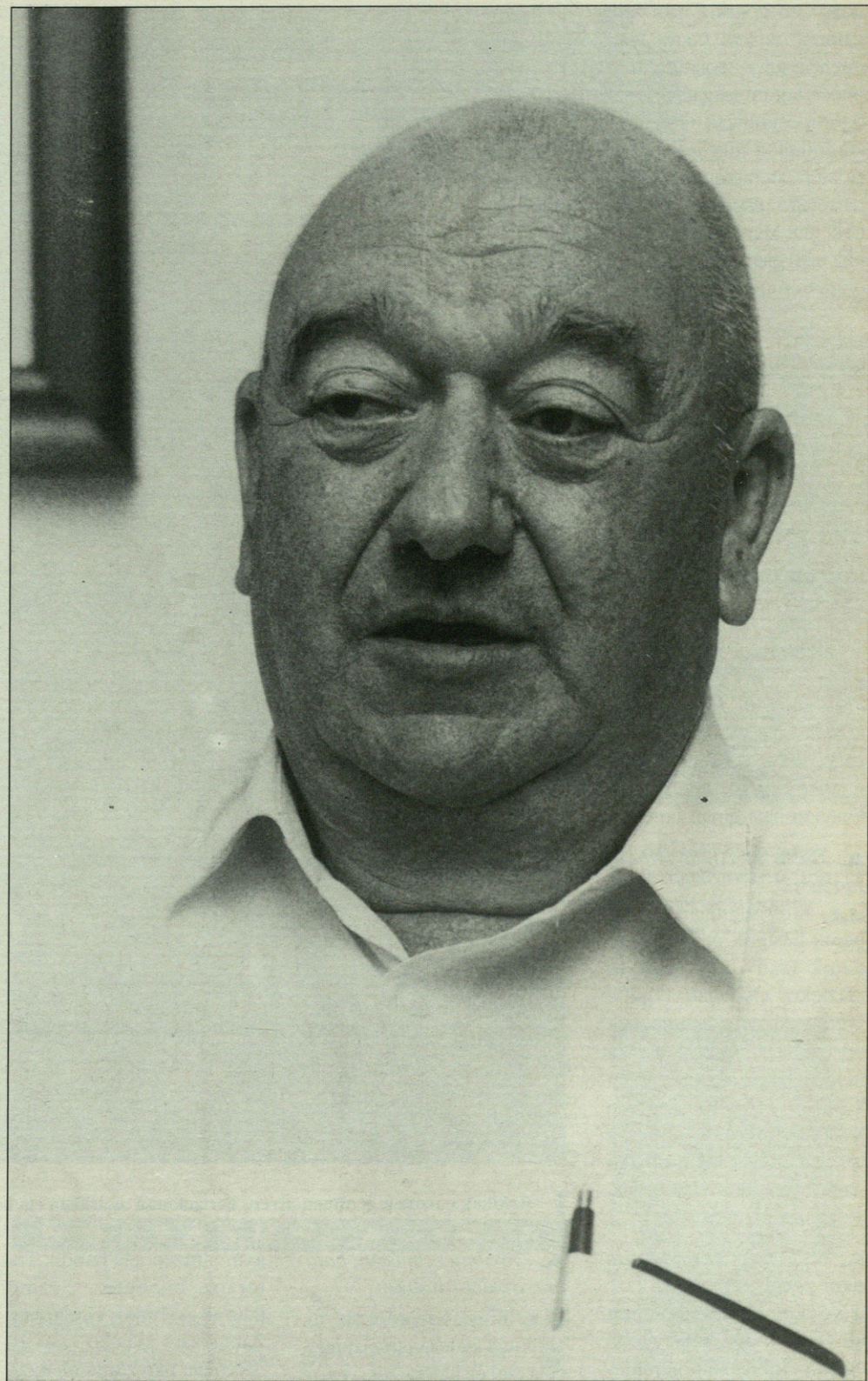
J.I. Oso euskaltzaleak ginen eta motibazio handia genuen. Erakundeak jendea behar zuen eta lan asko zegoen egiteko. Geure burua eskaini genuen, baina aurretik falangista uniformeekin ikusi gintuzten eta hasieran ez ziren gurekin fio. 1943. urte aldera zen. Baina atal militarrean nahiz politikoan gure ezagun batzuk zeuden eta horrela sartu ginen. Denetatik egin genuen,

■ «Astakeria izugarria izan zen EA eta EAJren arteko banaketa, gizon baten errua izan zen, Garaikoetxearen errua» ●

korreo lana Donostiara, batzarretan parte hartu... 1943an Eusko Gaztediko lehendakaritzarako aukeratu gintuzten eta 1944ean ELA sindikatuaren zuzendaritzan, hogeita bat urte izanik.

A. Egun baietan espetxea ezagutu zenuen.

J.I. 1945ean Francok

egindako gaiztakerien zerranda egiteko eskatu zigiten atzerrian ezagutu zitezten. Eskupaperak egiten genituen, fusilatutako euskal apaizen berri ematen genuen... Gainera, paretetan

Franco eta poliziaren aurka-ko zenbait pintada jarri genituen eta 1947an erori ginen lehen aldiz; bi eta hiru urteko zigorra ezarri ziguten.

A. Nola bizi izan zenuen espetxeko esperientzia hori?

«1947an Poliziaren aurka hainbat pintada egiteagatik atxilotu gintuzten lehen aldiz»

J.I. Oso gogorra izan zen, gainera, jarrera txarra izan nuela esan —isolatuta zeudenei laguntzeagatik, jantaria eta eskutitzak ematen— eta indultoa iritsi zenean ez zidaten ateratzen utzi. Ondarretako espetxeko azkenak eta Martuteneko lehenak izan ginen. Gero Bilbora eramanez ninduten. Bitartean,

■ «Oraingoz EAtik banaka etortzen ari dira, baina uste dut base guztia inguratuko zaigula» ●

euskaldunei irakurtzen eta idazten erakusten nien. Presioak izan ziren baldintzapeko askapena emateko eta sei hilabete igarota aterantz nintzen. Berritoe ere erresistentzian hasi ginen lanean.

A. *Hasia al zinen orduan idazten?*

J.I. Erresistentziarako paperak besterik ez. Nik betidanik izan ditut arazoak idazteko. Oso gauza gutxi gordetzen ditut buruan eta ortografia aldetik batere ez nekien, baina idazten nituen karta eta bestelakoetan kontakizunerako abilezia berezia nuela esaten zidaten nagusiek. Irakurtzen, ordea, etengabe.

A. *1951n greba nagusia izan zen.*

J.I. Gure atzetik ibili ziren gu geure ingurukoak greba egitera animatzen genituelako, propaganda egiten genuelako eta abar. Zenbaitzuk berriro ere atxilotuak izan eta emakumeak joaten ziren manifestari gu askatuak izateko. Askatu gintuztenean berriro hasi ginen lanean.

■ **«Kritikak entzuten genituen arren, Bartzelonan anarkista eta komunistekin tratua izaten genuen»**

A. *Zure bila zebiltzan, bala ere, atxilotu nahian.*

J.I. Erakundearentzat ni atxilotua izatea txarra izango zela eta, ez kaleratzeko esan zidaten. 1953. urtea zen, eta etxera nire bila etorri aurretik ozta-ozta ihes egin nuen.

A. *Orduan hasi zinen batetik bestera ezkutupean erromes.*

J.I. Lehenik baserri batera

joan nintzen, eta handik Tuterara, hilabetez. Susmo txarrak sortuko zirela eta, Zaragozara joateko esan zidaten eta han zortzi hilabete egin nituen ikasle moduan. Bilbora berriro, Zaragozara bueltan lau hilabetez, Donostia, Logroño eta Bartzelonara, hamabost hilabetez. Era guztietako lanak bete nituen, etxeko tresnak konpondu, ikuzgailuak saldu...

Batzuen kritikak entzuten genituen arren, han anarkista eta komunistekin ere ibiltzen ginen. Franco zetorrela eta, Manresa aldean ezkutatatu ninduten. Eta horrela ez ibiltzearen, alde egitea erabaki nuen. Lehenik Mexikora joateko aukera izan nuen. Baina azkenean Venezuelara joan nintzen.

A. *Nola egin zenuen bi-*

daia?

J.I. Parisetik abiatu nintzen, Leizaolak lehendakariari eskaturiko diruarekin. Venezuelara iritsita alderdiko jendeak eta Eusko Etxekoek lagundu zidaten. Guztira hamabost urte eman nituen bertan, 1956tik 1971ra, lehenik Donibane Lohizunera etorritz. Donostiara 1978an iritsi nintzen behin betirako.

A. Zertan aritu zinen han?

J.I. 1964. urtearen inguruan Jose Joakin Azurtza —teknikari lanetan— eta beste lagun batzuekin —Alberto Elozegi kazetari lanean— eusko irratia Venezuelan sortzeko ahaleginean aritu nintzen. Neure betebeharra dirua biltzea zen. 3.000 bolibar inguru behar genituen irrati hori martxan jartzeko. Ekipoa erosi eta funtzionatzen hasi zen.

«Euskotarren Erresistentziaren Deia» izena jarri genion. Caracasen genuen lokala.

A. Orain arte kontatu dizkiguzun gorabehera guzti hauek eta beste asko liburu mardul batean bildu dituzu.

J.I. Badirudi azken bolada honetan hainbat iritzi sortu direla memoria horiei buruz.

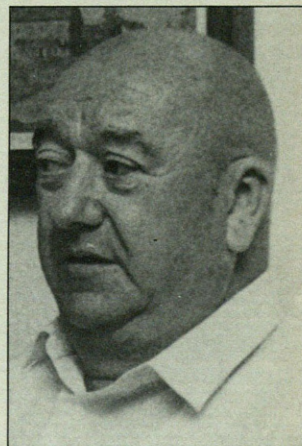
Leizaolak berak aipatu zidan bertan esandako guztiak nik kontatu bezala gertatu zirela. Urtetan bilduriko fitxa asko daude eta gertakizun zein jende ugari aipatzen ditut bertan. Argitaratzeko esan zidaten, baina oraindik bizirik dagoen jende asko ager daiteke eta asmoa ez da inor mintzea. Orain, hala ere, osatu eta eguneratu egin

«1964ean Euskotarren Erresistentziaren Deia irratia sortu genuen hainbat exiliatuk Caracasen».

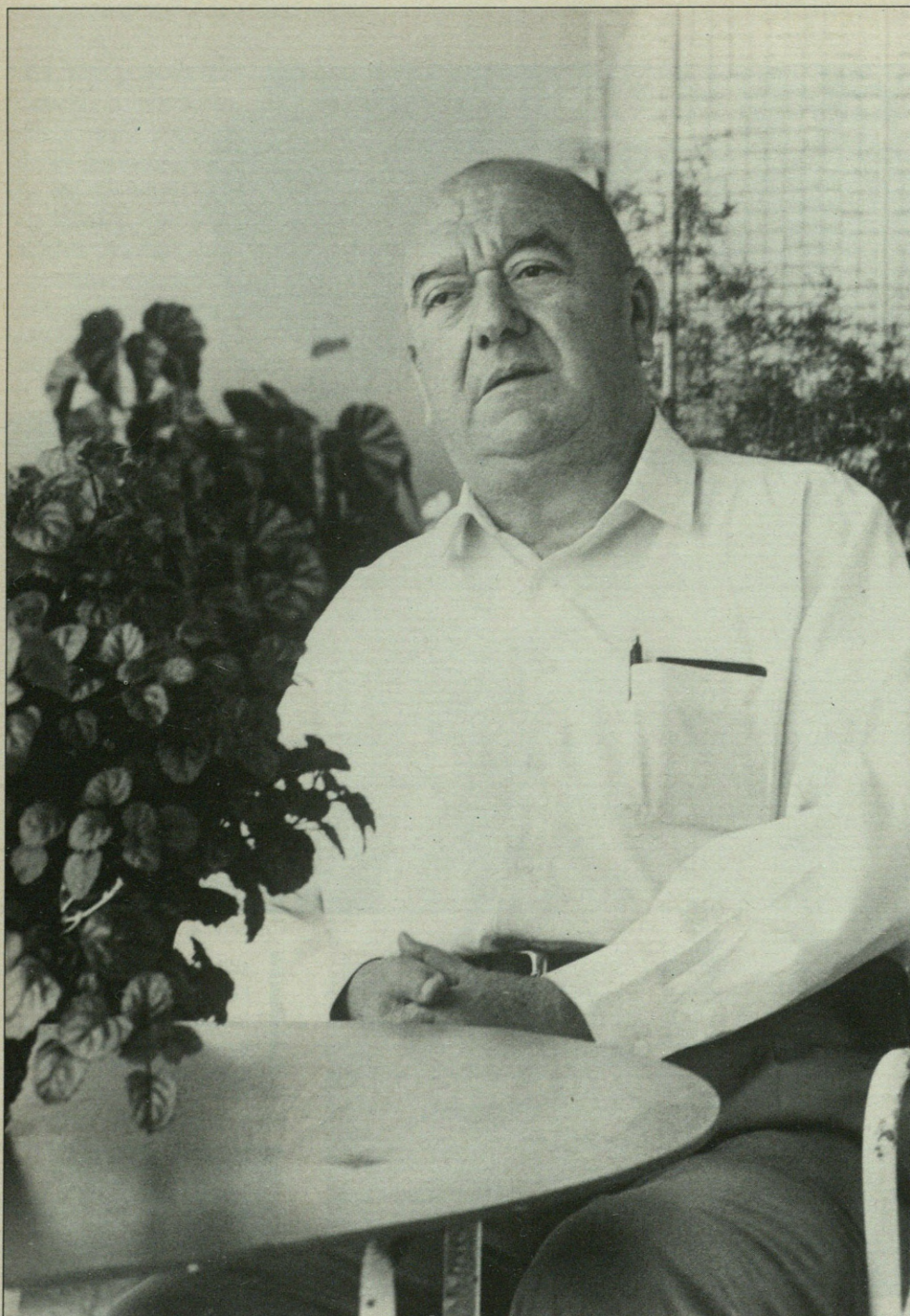
NORTASUN AGIRIA

Bergararra, aspaldian Donostian bizi da ●
Eskolan sariak jasoa, euskara alorrean ●

Erresistentzian ari zela, salatari izatea proposatu zioten frankistek ● Irakurle amorratua txikitandik.
Hainbat liburu idatzia ● Emaztea izango zena Parisen ezagutu zuen ● «Por poderes» ezkondua, bera Venezuelan atzerriaratu eta emaztea Durangon ● Guztira 22 urtez egon zen atzerrian

■ «Falangistek gazte askori euren uniformeak jantziarazi ziguten».

nahi dut lan luze hori.

A. Jesus Insausti «Uzturre» hil berria ezagutuko zenuen. Abertzale zintzoa zela esan dute alderdi guztiek.

J.I. Bera asko ezagutu nuen, urte luzeko lana burutu zuen alderdian eta benetan abertzale zintzoa zen. Ez dut uste gaur egungo alderdi abertzaleen banaketa batere gustukoa zuenik.

A. Aipatu diguzun bezala, urte luzetan jeltkidea izan zara eta abertzaletasunaren alde lan egin duzu. Zein iritzi duzu hainbat alditan entzun izan den alderdi abertzaleen birrekartzeaz?

J.I. Nik oso zaila ikusten dut egun alderdi abertzaleen arteko akordioa; gauzak orain arte egin diren bezala, EA eta EAJ urrunduta, EE eta

EUE ere bai... Egoerak asko aldatu beharko luke.

A. EAJ eta EAren arteko banaketari buruz bereziki, nola bizi izan zenuen jeltkide bezala une larri hura?

J.I. Astakeria izugarria izan zen EA eta EAJren arteko banaketa, ez zegoen arrazoirik, gizon baten errua izan zen hori, Garaikoe-txeak izan zuen errua osoa,

bere harrotasunagatik. Erraztasunak eman zitzaizkion arazotik ohore osoz atera ahal izateko, baina ez zuen jaramonik egin. Bera gabe alderdiak batuta jarraituko luke. Aspaldiko lagunak joan ziren EAra eta oso tristea izan zen.

A. Beraz, zaila burbilpenik izatea?

J.I. Batek daki. Nik alderdi guztietako pertsonak ditut lagun, baina alderdi mailan

■ «Ez dut batere maite EAJ eta PSOEren arteko paktua, baina ez dut ikusten beste aukerarik» ●

oso urrun gaude. Oraingoz EAtik banaka-banaka etortzen ari dira eta nik uste dut baseko jende guztia inguraturiko zaigula. Karguen arteko akordioa, bestalde, ezinezkoa iruditzen zait.

A. Zer iritzi diozu, abertzale zahar moduan, honek zer zazpi urte bete duen EAJ eta PSOEren arteko gobernu itunari?

J.I. Nik behintzat ez dut batere maite, baina pragmatismoagatik egin dela uste dut; espainolak dira eta gure arerioak diren arren ez dut beste aukerarik ikusten.

A. ELAko buruzagi historiko gisa, nola ikusten dituzu ELA eta EAJren arteko liskarrak?

J.I. Ez ditut arrazoiak ulertzen eta oso kanpotik ikusten dut, baina nahitaezkoa iruditzen zait alderdia eta sindikatua bakoitza bere aldetik joatea; baita, ordea, biek bide bera eramatea.

Ritxi Lizartza

Itxura baino gehiago...

FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ANTZA

Maisuen Eskutik

Industrialdea 1-2   20160 LASARTE-ORIA
Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45   Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

Alea eta lastoa

OPORRETAN ondo. Eguzkitan bero-bero. Azala ere hala moduz. Nagiak iltzatuta, hasi berritan. Buruko giharrak tinkatu ezinean. Zera, Bibliaren euskarazko bertsioa idaztea bezain neketsua zait lerroon konpasa. Berritsu hasi nahi (gogo gaiztoz; ez, ordea, kontzientziak agintzen didanaren aurka) eta ezin. Nolako udazkena dator euskal kulturaren sabaira? Esaera gogoratuz, «sabaia lastoz duena, suaren beldur» omen...

Hitzetik hortzera dabilenaz ari natzazue, Joxerra Gartziaren despedidaz (jar ezazue kanporatzeaz, berdin). Inoren begiko lastoa bilakatu delakoan, edo? Aspaldian usteltzen zetzana? Tamalgarria da, deitoratze-

koa, ETBrekin ezkontzen ez eta sabaitik lurpera eramango dutelako. Edo lan kontratuaren gorabeherak dira soilik? Apurtzen edo lehertzen den zerbaiten hots lehorra sortu du, baina, notiziak.

Ezin konprenituzko liburu honi orriak mozten jardun dezaket edo euskarazko programarik arrakastuenaren defentsa itxia egin, Joxerra laudatu ondoren, merezi duen koroa kenduko diona kolpatuz. Komeni zaiguna («Hitzetik Hortzera» aberastea eta ez kolpe batean guztia dantzan jartzea) eta ETBri komeni zaion doinuak zertan egiten duten talka asmatzen saiatu. Gehienez ere, korapilorik gabeko galdera sortzen zait, baina,

erantzun gisa: zertan ari zarete?

ULERGARRIAGOA zait Donostiako Zinemaldiarekin gertatzen omen dena ulertzea, nahiz eta Manuel Perez Estremerarekin egindako elkarrizketan alea eta lastoa bereizten zaila izan, askotan. Nola onar dezake, hala ere, egun, Zinemaldiaren «izen ona» galduta dagoela Europan? A kategorikoa dugu, aizu! Filme onik ez dela aukeratzen diotenei, uztaren arabekoak jasotzen direla erantzuten zaie. Nola esan, baina, Venecia eta Tokioko sail ofizialekin ez dagoela lehiatzerik?

Azken urteotan, aldaketak aldaketaren gainean, zuzendariak jarri eta

Hil zorian zegoen Trikitilari Elkartearen «ordezkoa» abiatu dela iragarri zaigu egunotan. Martin Aginagalde trikitilari ezagunak kudeaturik, hainbat egitasmo eta proiektu dituzte bidean, Gazteen Txapelketarekin hasi eta gero. Kazetarion lan astuna galderak egin eta erantzunak aurkitzea baita, «ordezkoa» aipatu dugunez, orain artekoa zertan bukatu den jakin nahi genuke, bestelakorik esaten ez den bitartean, Larrañagak zuzentzen duen Elkartek ez baititu ateak itxi. Orain arteko hausturak gainditzeko baliagarri gertatuko al da proposamen berria? Martinek dioenez, bere baitan ehundaka trikitilari gazte dituzte eta apustua horientzat plazak sortzea eta zabaltzea da. Zer doinu sortuko digute, baina, oraingoan?

kendu, jarraipenezko politikarik gauzatzerik izan ez duen Donostia-koak, bildutako *glamour* edo xarma gero eta galduagoak dauzka, gainera. Diruz ere (krisi arraioa!) estu, larri. Bekainak zimurtzeko moduko errealitateari zergatik bizkar eman? Harro egongo da, haatik, Donostiako itsasoa datorrena datorrela. Eta kritika-krokodiloen gosea asetzeko programazioa (90 filmetik gora) besapean, Estremerak, epe laburrerako eman zaion «kreditua» gainditzeko hamaika eta bi egingo dituela aitortu

Azken urteotan, aldaketak aldaketaren gainean, zuzendariak jarri eta kendu, jarraipenezko lanik ez du gauzatzerik izan Zinemaldiak ●

digu. Kredoak dioena jarraituz, berak «sinesten dut» batez hasten baititu egunak...

HARRIZKO aulkian esertzen denari lastozko ohea eskaini nahian edo, aurkeztu zaigu Mario Onaindia, euskal kulturaren iturrian tantaka datorrigun ura txorrotada bihurtu beharrez mintzo. Esku zabalaren galtzetan. Egun arteko desoreka-puntu edo ardatzari alde batera eta besterako higadura eragin nahian, antza.

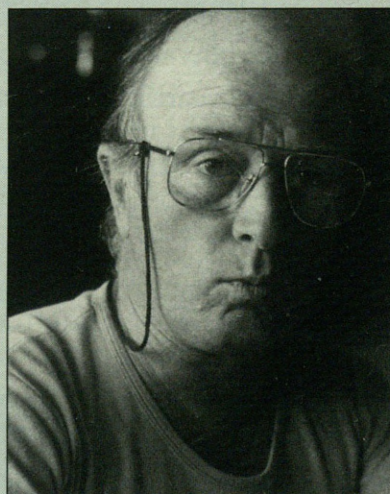
«Euskaldunon Egunkaria»-ri zor zaion publizitatea lotzearen alde, Idazle eta Editoreen Elkartearekin... PSE-EEren (eta EAJren) bizarrak beratzen jarri ote ditu Onaindiak? Dударik ez, agerian ikusten da lastoa eta ezkutuan dago alea. Koadrilan esaten didatenez, «zerbaitetan ari dituk, behintzat!».

J.J. Petrikorena

Folklore delakoaz

UDA joaiten ari zaigu, euskaldunontzat beti bezala beroa izanik. Ezin dugu esan lau aroetarik onena dugula. Kultura sailean egoiteko, hori ikusi diren emankizun ugariak ez ote ziren azaletikoak edo negu denboratik eginiko lan baten lili eta fruitu? Ene kezka da gainera zer demontre bilatzen duen hor jendeak, bereziki teatro mota zaharretan: oinak ongi altxatzen ote diren? Botz haundiak dituztenez kantariak? Hori soil-soilik? Ala hitzak baduen bere tokia hor: hizkuntzaren ederrak, erraiten denaren mamiak zer garrantzia duten gure herri kulturaren...

IKUS entzule batzuren eriztiaz ertsirik egonez, folklore hutsean buka litaik hori guzia, folklore hitza frantsez zentzu fosilizatu eta mespretxagarrian hartuz: kuxku huts bat, begi-bellarrien jostagailu, gogo-bihotzen axolarik gabea. Euskaldun zahar batzuek omen, horrela nahi lukete, tradizioaren izenean. Baina tradizio zinez berria dateke, munduko bi gerla haundiek zoritxarrez ekarria, zeren lehenagoko herri teatroan toki gutti zuten abestiak eta dantzak, asko aldiz jokolarien erranek. Ez gaitetzen beraz eror terrorisma mota horren azpira.

JEAN LOUIS DAVANT

BELAUNALDI berriek, euskaraz badakiten heinean, hitzari bere tokia itzuli nahi diote: bai haren estetikari, bai erranahiari, hots mamiari. Herri kultura idatzia ezin dugu analfabetismoan sustraitu idazleek. Publiko berri horretan bermatu behar dugu, tradizioa onartzen eta menderatzen duen heinean. Gainera ezin dugu idazlana herri kulturaren mugatu, goitik eraman behar dugu naski, sentimenduak, ideiak, irudiak altxatuz.

Ekonomian bezala herri kultura ere joaiten hasia da kontsumismoa. Hautatu nahi du oraiko jendeak eta kalitatea bilatzen du. Oin arinak eta botz haundiak ez zaizkio aski. Funtsezko gauzak euskaraz ederki erranik entzun nahi ditu.

Managerren jarduera eztabaidatua

Udako denboraldian murgilduta gaude oraindik, eta sasoi honetan izaten da kantaldiak ikusteko aukera ugari herrietako jaietan. Udan izaten baitute lan handiena rock eta plaza taldeen manager, ordezkari edo kontratazio agentziek. Taldeen laguntzaile gisa jarduten duten pertsonaia edo bulego hauen zeregina eztabaidatua izaten da sarritan, eta jende askorentzat dirua irabazteaz bakarrik arduratzen dira.

TALDEAREN idazkaria izatea da managerraren zeregina. Talde bat edo gehiagoren jarduera oso arduratzen da. Bere esku dago kontratazioa eta berak arduratu behar du kantaldi

batean oholta, soinu ekipoa eta gainerako xehetasunak zuzen daudela egiaztatzeaz. Kontzertua ondo atera dadin ezinbestekoak diren baldintzak bete daitezzen.

Taldearen disko edo produktuen grabaketa, banaketa eta salmenta modu egokian egiten direla ere bere ardura da, eta bere esku daude ere komunikabideekiko harremanak. Ma-

nager on batek jakin behar du zein telebistako zuzeneko emanaldi den egokiena, herri batean zeintzuk diren baldintzak kantaldi bat egiteko, non, noiz eta nola egin behar den promozioa eta non eta noiz egin behar diren kontzertuak.

Managerra talde baten aholkularia den bezala; ordezkaria udal, jai batzorde edo enpresari batena da. Edozein unetan zuzenean jotzeko prest dauden talde zerrenda zabala izatea da bere zereginik garrantzitsuena. Ordezkari edo agentziak jakin behar du talde bat egokia den ala ez herri bateko jaietan edo kantaldi batean jotzeko, eta zein sasoi den proposena talde bat kontratatzeko.

Euskal Herrian makina bat ordezkari edo kontratazio bulego daude. Hemengo taldeek, ez beti, baina normalean, ia agentzia guztien laguntzaz aritzen dira. Erdiekin gutxi gorabehera, agentzien bitartez jarduten dute, eta besteek manager bat dute. Managerrak izaten du azken kasu honetan ordezkariarekin harre-

Ordezkari edo kontratazio bulego gisa jarduten du Bilbon egoitza duen Serrano enpresak.

Markox Juaristi, Akelarre taldeko baxujolea:

«Normalean interes ekonomikoa bakarrik izaten dute ordezkariak, eta beste guztia bost axola»

ARGIA. Herriko festetako jaialdietan kontratazio agentzia edo ordezkarien bidez jotzen dute taldeek gehienetan.

AKELARRE. Guretzat eta gu bezalako taldeentzat ez dut beren beharra ikusten. Euskal Herria txikia denez, denok ezagutzen dugu elkar eta ez dugu behar beren laguntza edo lapurreta.

Azken batean, beraiek prezioa loditzen dute eta inongo zerbitzurik ez eman horren truke. Beren lana, gehienetan, telefono dei bat besterik ez baita izaten. Guk lan hori oso eskasa ikusten dugu eta

horren truke diru pila bat irabazten dute, ia guk baino gehiago.

A. Ezberdina da talde baten managerraren jardura.

A. Talde batzuekin bakarrik manager bezala ibiltzen direnak ezin dira konparatu pezeta batzuk ateratzea helburutzat dutenekin. Lehenengoek lan sakona egiten dute, baina oro har, hemen dauden 30 edo 40 agentziek telefonoz egiten dute lana. Dei bat eta kitto. Gainera, beren interesak aurrera eramateko askotan trikimailuak eta gezurra erabiltzen dituzte udaletxeetan, «talde honek

egun horretan ezin du, beste hau libre dago» esanez.

A. Zuen kasa aritzen zairete, ordezkarien laguntzarik gabe.

A. Ez du pena merezi agentzia batekin jarduteak.

Gehienetan, ordezkariari ez zaio axola oholtza hautsita dagoen ala ez. Normalean interes ekonomikoa bakarrik izaten dute, eta beste guztia bost axola. Euskaraz egitea modan baldin badago, euskarazko taldeak bultzatuko dituzte, baina bihar moda erdara baldin bada, ez zaie axola Espainiako taldeak ekartzen hastea.

Salbuespenak badaude, eta kasu bakoitza aztertutik beharko litzateke, festak nola antolatzen diren ikusi... Baina nire ustez talde gehientsuenak pixka bat nazkatuta daude jende horrekin.

mana. Gutxi izaten dira beren kasa aritzen diren taldeak.

Ordezkarik edo kontratazio bulegoen zeregina kritikatu izaten da sarritan. Laguntza eskasa eskaintzen dietela eta dirua irabazteaz bakarrik arduratzen direla esaten dute askotan taldeek. «Musikari, kazetari edo edozein langile bezala», aipatu digu Serrano enpresaren arduraduna den Jose Angel Serranok.

Arrazoi ekonomikoak

Erak komentatu digun bezala: «Musikari bat arrazoi ekonomikoak direla medio aritzen da, jotzen ez badu jaten ez duelako, eta ez badu jotzen musikari edo artista txarra da. Manager edo ordezkari bat ere

ona edo txarra izan daiteke. Nik dirua behar dut nik eta enpresan lan egiten duen jendeak jan dezan». Bere ustez, hau ez da txarra. «Txarra da diruari bakarrik

erreparatzea».

Billbon egoitza duen enpresa honen arduradunaren ustez, musika munduan hiru lan talde bereiz daitezke. Kontratatzaileek osatzen

Drakkar agentzia gasteiztarraren laguntzaz aritzen da Potato taldea. (Argazkia: Tryon).

Euskal Herrian dagoen beste agentzietako bat Drakkar da. Txema Diez da Gasteizko enpresa honetako kide bat, eta bere aburuz manager eta ordezkariak

Managerra talde baten aholkularia den bezala; ordezkaria udal, jai batzorde edo enpresari batena da ●

epe luzera begira jarduten dute eta taldeek, berriz, epe laburrera: «Taldeen jo eta dirua irabazi besterik ez dute nahi izaten. Baina toki batean jo aurretik bertako jendeak taldea eza-gutu behar du, promozioa egin behar da eta bori da ordezkariaren lana. Gure jardueraren truke diru kopuru bat jasotzen dugu, baina gure bidaiak ordaindu behar ditugu, telefonoa, idazkaria, bulego gastuak...».

Sastraka da beste enpresa baten izena. Jon Unanue da bertako koordinatzailea: «Bigarren mailako edo puntakoak ez diren taldeak bultzatu ditut. Askotan disketxeek taldearekin harreman zuzena nahi izaten dute, bitartekaririk gabe, eta horrela nahi duten bezala erabiltzen dituzte». Alde horretatik ikusten du Unanuek bulego edo ordezkarien beharra. «Gure kontaktuak dauzkagu, jendea ezagutzen dugu udaltan...».

Drindots plaza taldeak hasieran manager edo ordezkariak gabe jarduten zuten, baina gaur egun oso zaila ikusten dute perso-

Joxe Angel Arbelaizte, A&M Kultur Promotora kantaldi antolatzaile enpresaren arduradunak, beharrezkoa ikusten du ordezkarien zeregina. (Argazkia: Juan Carlos Ruiz).

dute lehenengoa: enpresari pribatu, udal edo jai batzordeek. Bigarren musikari edo artistek; eta hirugarrena bien arteko lotura da: or-

dezkarik eta managerrak. Bere ustez, «zerbait ez bada guztiz ondo ateratzen, kritikak jasoko ditu hirugarren taldekoak beste bi taldekoen

eskutik. Oholtza egokia ez bada edo taldeak jende gutxi ekartzen badu kantaldira, errua beti ordezkariarena izango da».

Ordezkarien alde on eta akatsak

1983 aurreko garaian herrietako festa komiteek edo elkarteek zuzenki deitzen zituzten taldeak eta kantariak, euskal kantagintzan behintzat.

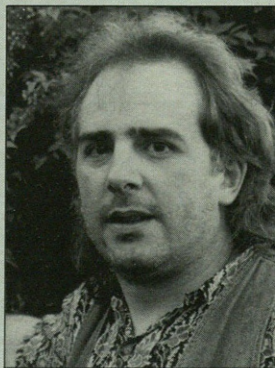
Azken hamarkadaren garai berrian, berriz, hor jokamoldea guztiz aldatzen da eta *representante*-ek dituzte taldeak edo kantariak deitzen. Festa komiteak ja ez dira lehen bezain *popularrak*, non ez diren oso profesionalak (udaletxeetako kultur batzordeak...).

Sistema horren akatsa: herritarrekin harreman falta edo mentsa eta artista herrira heltzen delarik,

berotasun falta.

Sistema horren ona: representante serioak, bai artisten, publikoaren bai eta antolatzaileen nahi minimoak defendatzen ditu (oholtza ona, behar den indar elektrikoa, publizitatea, jabetzea, katxeta eta abar...).

Kritikak: representante batzuk edo, hobeki erraiteko, representante inprobisatzen diren zenbait ez dira arduratzen baldintza minimo horiek betetzen, ez dira agertzen ere jaietara eta beraien % 10, % 15 edo % 20ko komisia hunkitzeko baidarik ez dira on.

NIKO ETXART

Kantaria

Dena den, badira nik ontsa ezagutzen ditudan representante serioak: Matxitxa, Serrano, Soinber, Xabier Lasa, Txalaparta...

I Oso gutxi dira ordezkarien laguntzarik gabe jarduten duten taldeak. (Argazkia: Joxe Amantegi).

naia hauen laguntzarik gabe aritzea. «Denetarik dago. Guk batekin esperientzia oso txarra izan genuen aspaldi, oraindik dirua zor digu, baina gaur egungoak

hobeto dabilta», azaldu digu taldeko partaidea den Jon Urdangarinek. «Badira jotzera joaten zarenean inoiz agertzen ez direnak, beste batzuk bai, eta nire

ustez ordezkari batek lana ondo egiteko hori egin beharko luke: jotzera joaten garenean han izan arazoren bat sortzen bada konpontzeko. Eta hori oraindik

gutxi egiten dute, nik da-kidala behintzat».

Joxe Angel Arbelaitzek, A&M Kultur Promotora kantaldi antolatzaile enpresako arduradunak, beharrezkoa ikusten du ordezkarien zeregina: «*Lan handia errazten baitiete talde eta kontzertu antolatzaileei. Talde onak eta txarrak dauden bezala, manager onak eta txarrak daude, lanbide guztietan bezala».*

Musika munduko negozioaren atal bat osatzen dute manager eta ordezkariak. Askok taldearen laguntzaile eta aholkulari papera zuzen betetzen duten bezala, makina bat ere badago jasoko duten diru kopuruari bakarrik erreparatzen diona. Baina argi dago taldeek, oro har, ezin dutela edo ez dakitela pertsonaia hauen laguntzarik gabe jarduten.

Joxi Goikoetxea

DONOSTIAKO IX. LIBURU ZAHAR ETA OKAZIOZKOEN AZOKA

Boulevardean Irailaren 2tik 12ra

ORDUTEGIA:

11.30etik 14.30era eta 17.30etik 21.30era

IRAKURRIZ BIZI

Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

**Alameda Mazarredo, 63-behea
BILBO (94) 424 24 49**

Manuel Perez Estremera, Donostiako Zinemaldiaren zuzendaria

«Eskaintza zabaldu behar da, ezin dugu espezialtzera jo»

Harroago arituko zela espero nuen, baina diru arazoak eta aurtengo uzta kaskarra luzatu dizkit, Zinemaldiko gauak ez direla izar betekoak izango eta daukagunari heldu behar diogula adierazteko, edo. Esperientzia handiko gizona dela ikusten da, hitz jario luzekoa. Hainbat gauza isilik gorde ditu, noski, urrezko maskor honen distira ahulari begira. Ondo daki, atzeko urte ilunak gainditzea eskatu zaiola eta kritikariak labanak zorrozten ari direla. Horregatik, denon gustuko filmeak ekartzea espero du.

ARGIA. Zergatik ez zen politikaririk agertu aurtengo edizioaren aurkezpen mahaian?

M. PEREZ ESTREMER. Ekipo berriak egindako eskaera izan zen, Zinemaldiaren ahotsa erabat profesionalen esku utz zedila, aurrekoetan politikariek gehiegizko presentzia egon zela ulertzen baikenuen. Inolako arazorik gabe onartu zuten. Ez dugu honekin inoren protagonismoa baztertu nahi, ezta gutxiago ere; instituzioen sostengua eta babesa hor dago, baina profesionaloi dagozkigunetan zorrotz jokatu dugu, eta alde honetatik, ez daukat kexatzeko arrazoirik, ez baitut inongo presiorik jaso.

Kode politikoen arabera funtzionatzen duten instituzioekin mugitzen gara eta eta gu profesional taldea garen, hainbat ezulertze gertatzen dira hainbatetan, gastuen gorabeherak direla eta, lehentasunak... baina ez da arazorik izan.

A. Ikusle eta kritikariak asetzeko menurik ba al duzue?

M.P.E. Bi sailetan oinarritu dugu jaialdia, Ofiziala eta

Zabaltegi, denbora bateko eskema klasikora itzuliz. Gero, faltan sumatzen genuen jendearekiko harreman hori estutzeroa jo dugu. Velodromoko saioak asmo honi erantzun dio, eskaintza dibertigarriagoa, zabala goaren bitartez. Hala ere, askotan, kritikatzeko orduan Sail Ofizialeko eskaintzari soilik begiratzen zaiolakoan nago.

Interesgarria izan dadin nahi dugu. Dauzkagun po-

sibilitateen arabera (ekonomikoa dela, irudiari dagokiona, beste festival konpetentzia...) horretan saiatu gara bederen, aukera zabala eskainiz.

A. Beste urte batzuekin alderatuz, eskasagoa datorrela aurtengoa aipatu izan duzu. Ez al da kritikak sormurtzeko aitzakia hori?

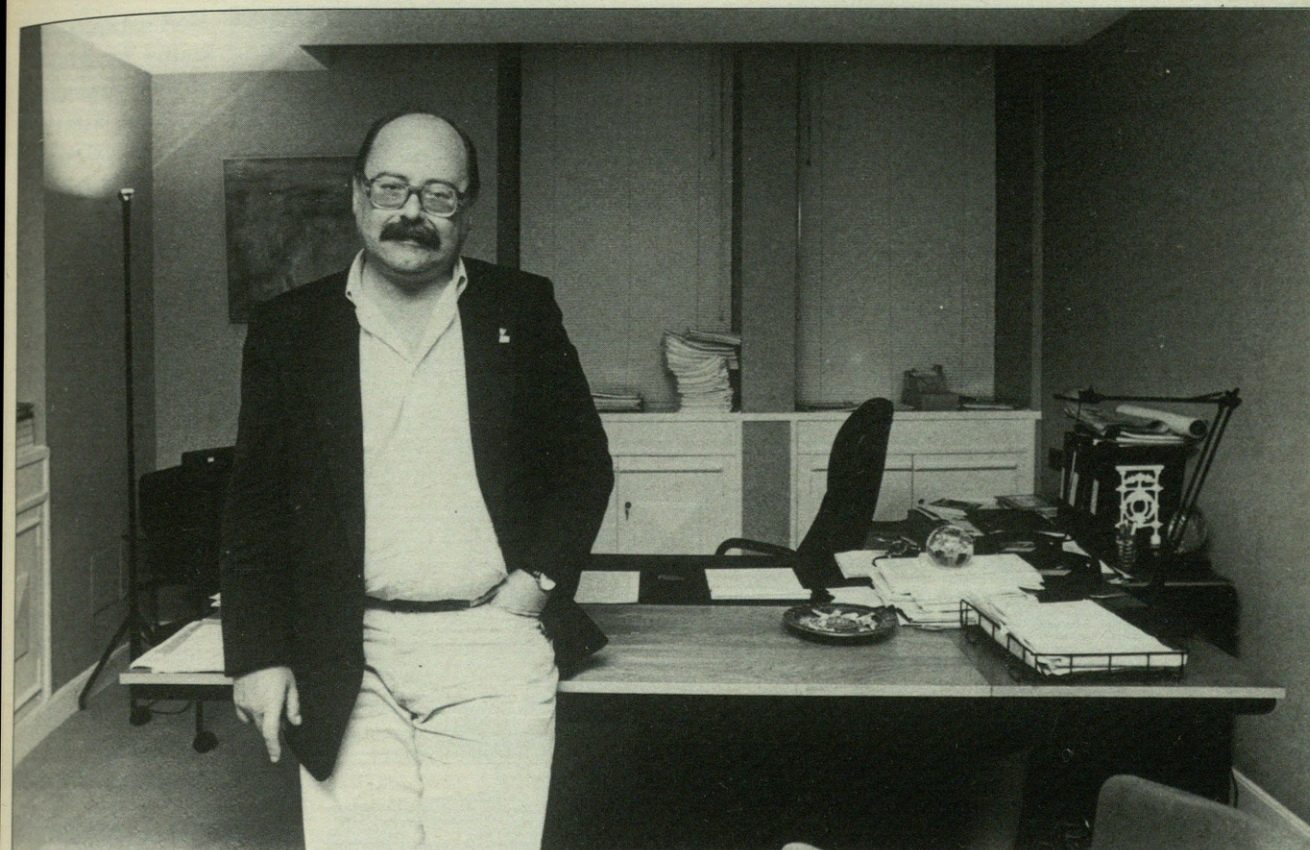
M.P.E. Ez nabil aitzakia bila. Halaxe da. Berlin eta Canneseko aurkezpenetan, bizkarrak zaindu asmo edo, entzun genuena errepikatu baino ez dut egin: hauxe da daukaguna. Ospe handiko izenei dagokionez, ez dirudi oso urte distiratsua izan denik aurtengoa. Honekin ez dut esan nahi izen handikoak ez diren autore edo filme onik ez dagoenik.

A. Baldintza bauen arabera, zer nolako aukeraketak egin duzue?

M.P.E. Arrisku maila bat onartu dugu aukeraketan, lehen aipatu dugun aurtengo uzta kaskarrak bultzaturik eta 'ohizko' filmeen eremutik harantzago jo nahi

■ «Arrisku maila bat onartu dugu aukeraketan, aurtengo uzta kaskarrak bultzaturik eta 'ohizko' filmeen eremutik irteteagatik» ●

Egoera ekonomiko kaskarra eta filmeen aukeraketarako denbora eskasia aurkako baldintzak izan dituztela dio.

izan dugulako. Honekin ez dut, inola ere, ezer justifikatu nahi, berriro diot, hauxe dela daukaguna. Hori bai, eta esan behar da, oso denbora gutxi izan dugu lanerako.

A. *la erabat aldatu zenuen aukeraketarako taldea. Etekinik eman al du?*

M.P.E. Lehendik lanean aritutako jende asko ekarri dut lantaldera. Ekipo berria sartzen denean normala da aldaketak egotea, eta noski, horren etekinez ari bazara, urte batean edo bitan aldaketa handirik ez daiteke nabaritu. Luzera begirako lana da eta taldearen jarraipenak ziurtatzen du hori.

Aukeraketari dagokionez, baldintza askoren pean egi- ten dugu lan: daukagun iru- diaren araberako erraztasun edo zailtasunak aztertu behar dira, zorteak zeresan- handia du, beste zinema-

dien kompetentziak... Askotan, aukeraketa taldeari ez dagozkion akatsak lepora- tzen zaizkio. Zer dagoen ikusi ondoren gustukoa zai- guna aukeratzea ez da posi- ble izaten, hainbatetan. Aur- ten, kasu, orain artean eza- gutzen ez zen Tokiokoak egundoko indarra berega- natu du eta merkatuak hara joan nahi du, saltzera.

Egia da, halaber, gure lana modu onean egiteko zailta- sunak izan ditugula, eta ez ditut aurreko lantaldeak kri- tikatu nahi, baina egoera ekonomiko kaskarraz abiatu gara.

A. *Venezia, Tokio... nork egiten dio min handiagoa Zinemaldiari?*

M.P.E. Denbora tarte be- retsuan gabiltza Venezia, Toronto, Tokio, Montreal eta aurren A kategorikoa egin duten Xangaikoa ere. Lehia gero eta gogorragoa

monografikoa = mugapean

SUSA literatura aldizkaria

30

zenbakia
liburudendetan

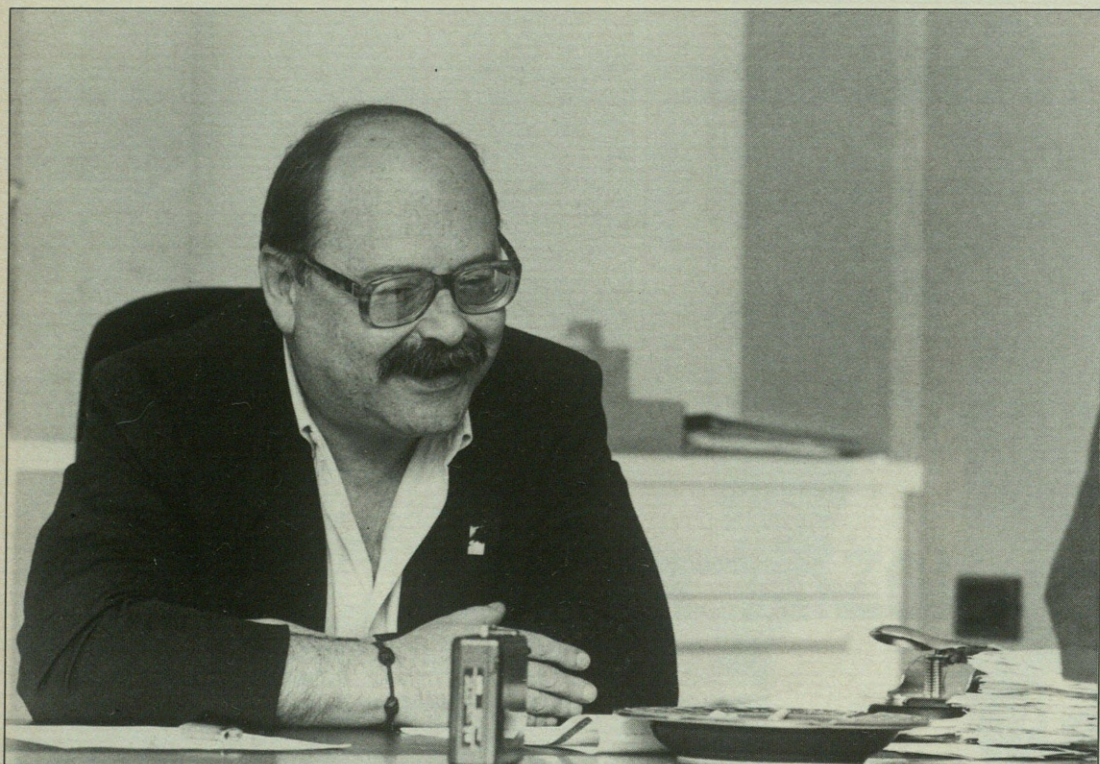
16 orrialdeko eraskina dohan
(Xabier Lizardi + Jean Etchepare)

x

1938. urteko Igarobidea (euskal pasaporteak) kolorezko argazkiez

SUSA © (943) 37 07 38

«Jarrera erradikaletara joz gero, euskal zinemagintzari besteen gainetik erreparatuz, hegaletik zauritutako Zinemaldia egingo genuke; edozein leiho ixtea arriskutsua da, definizioz merkatua gero eta zabalagoa baita».

da, noski, eta egunez aldatzea batere erraza ez denez... daukagunari heldu behar.

A. *Ildo batean espezializatzea aurrikusi al duzue?*

M.P.E. «Autore zinemaldia» etiketa janztea edo komertziala bilakatzea (arrakasta erdiesteko formula ziurra) ezinezkoa zaigu, arautegiari bizkar ematea litzateke. Ez gaitezke espezialdu. Alderantziz, eskaintza zabaltzera jo behar dugu.

Gero, aukeratzen diren filmeen kalitate hobe edo kaskarragoaz mintzatuko dira kritikariak, Zinemaldiaren xarma, galdu edo irabazi denaz (batzuek garai bateko festa eta «izarren mundura» itzuli behar dela diote, kosta ala kosta, eta besteek, horretan xahutzen diren diruak sailetara eramane behar direla...). Baina, gure bidea ez doa espezialtze aldera.

A. *Zinemaldia eremu itxia dela kritikatu izan da, sarritan.*

M.P.E. Zoritxarrez hala da.

Ordea, A kategorikoak, konpetitibo gisakoak eta espezialdu gabekoak baitira, hainbat lege bete behar dituzte, oso ulergarriak direnak, gainera. Zinemaldiaren zabaltasuna eta kritikatzeko direnean ez dira, hala ere, kontuan hartzen, Sail Ofizialeko filmeak lau alditan baino gehiago ez daitezkeela eman, adibidez.

■ **«Zoritxarrez, eta arautegiaren mugak kontuan harturik, Zinemaldia eremu itxia da»●**

A. *Izan dituzuen diru arazoez zertan mugatu zaituzte?*

M.P.E. Aurrekontu sotila (beste zinemaldietakoa baino murriztagoa) da gurea, urtetan igo ez dena, beherrantzako joeraz gainera.

Hori nabaritzen da, baina ez daiteke emaitzak aztertzeko orduan aitzakia izan.

Daukagunera moldatu behar dugu. Nazioarteko ekoiztetxe handien filme sonatuak ekarri nahi badituzu, diru kopuru handiak xahutu behar duzu, eta dirutan larri bazabiltza, horrelakorik ezin, beraz. Gauzak bere lekuan jarri behar dira.

A. *Madriletik dirulaguntza handiagoak etorriko direla aipatu zuen ministro berriak.*

M.P.E. Aldarrikapen moduan ondo dago,

zerbaitetan nabaritzen dugunean hobeto ikusiko dugu.

A. *Elkarte Anonimoa bilakatu zarete. Errentagarri izateko?*

M.P.E. Elkarte anonimoa izateak abantaila baino desabantaila administratibo handiagoak ekarri dizkigu, momentuz. Errentagarritasunik bilatzea ezinezkoa dela uste dut, hala ere. Administrazio lan ona eginez gero, defizita murriztera jo daiteke. Errentagarri egiteko berriz, ez bada babesleen feria bihurtzen (eta agian gertatuko da, eta ez naiz Donostiaz ari, oro har baitzik, gero eta komertzialagoak bilakatzen ari baitira), zaila ikusten dut.

Zinemaldia ez da diru egiteko makina, kultura eta industria biltzen dituen zinemagintzaren erdi bidean geratzen baita. Ez daiteke mutur batera joan: ez da erabat komertzialak bilakaturik diru mordoa egiteko.

ezta artearen adibide goren eta garbienak emateko ere. Batetik eta bestetik edan behar du eta oreka horretan funtzionatu, ahalik eta defizit txikienaz.

A. Zer eskaintzen zaio euskal kulturari?

M.P.E. Ni beti internazionalista izan naiz. Lokalis-moei ihes egin izan diet. Zinemaren merkatuan zaila iruditzen zait perspetiba txiki-tan ixtea (populazio edo industria kopuruez ari naiz). Errealistak izan behar dugu, eta onartu, Europako merkatuaren barnean gaudela lehenik, Espainiakoan bigarrenik, eta hirugarren lekuan «euskal» moduan

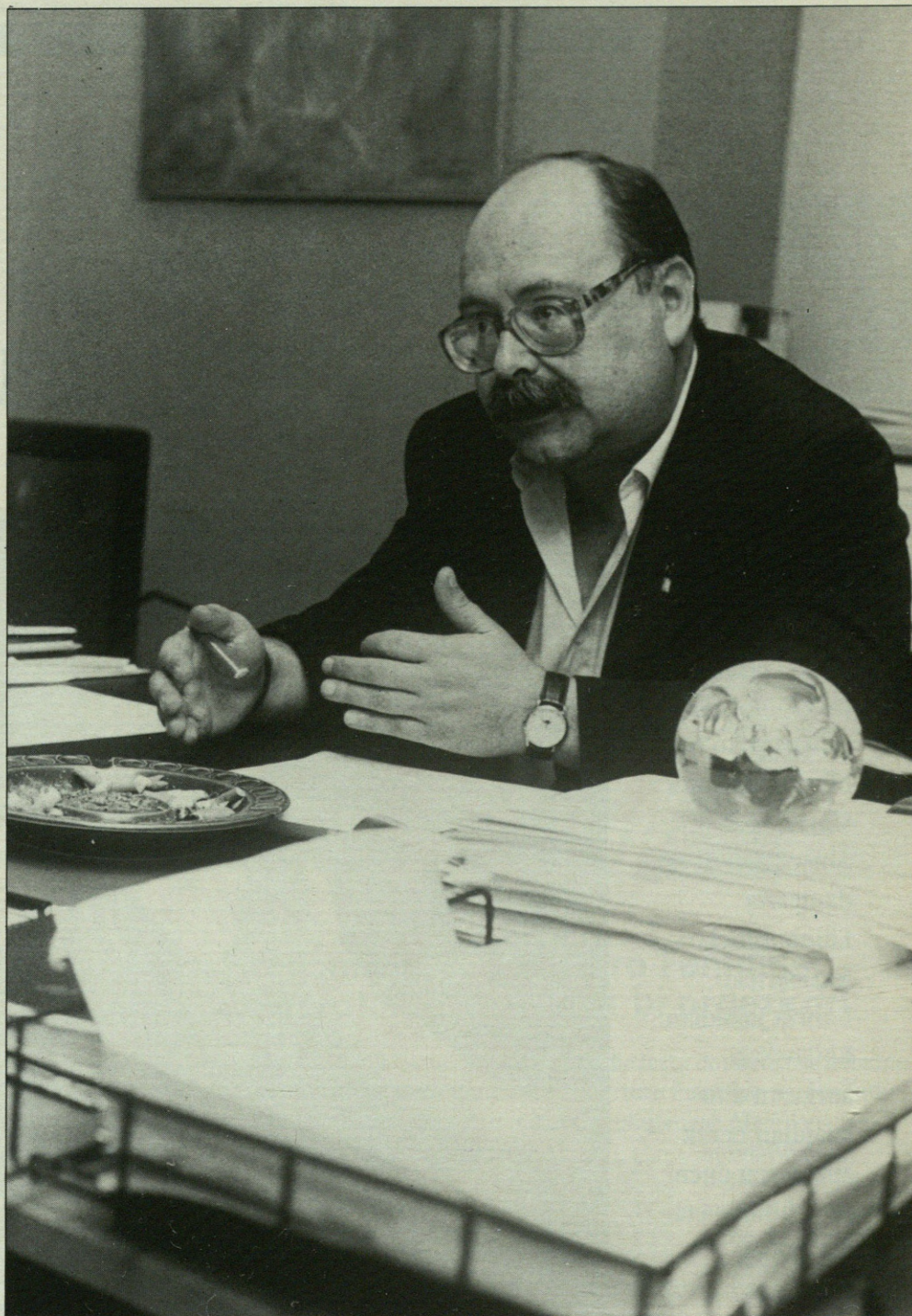
■ «Askotan, kritikatzeko orduan Sail Ofizialeko eskaintzari soilik begiratzen zaio»●

izendatzen duguna dago-keela.

Eremuotan mugitu behar dugu, eta jarrera erradikaletara joz gero, euskal industriari besteen gainetik erreparatuz, hegaletik zauritutako Zinemaldia egingo genuke. Edozein leiho ixtea arriskutsua da, definizioz merkatuak gero eta zabala-goak baitira.

A. Euskal zinemagintza ondo ordezkaturik al dago?

M.P.E. Egiten dena ordezkatua egongo dela espero dut. Beste zerbaitetaz ari gara definizio munduan sartuz gero. Zer da euskal zinema? Hemen egiten dena? Euskarazkoa? Hemengo diruaz baliatzen dena? Gero eta zailagoak gertatzen dira definizio hauek, nortasun

■ «Egun antolatuturik dagoen moduan, gurea ez daiteke dirua egiteko makina izan».

kulturalaz eta industrialaz gauzak argi edukitzea.

A. Zer irtenbide ikusten diozu euskarazkoari?

M.P.E. Nik defenditu izan dut, gazteleraz mintzatzen diren 300 milioi pertsona badaude, erabili egin behar dugula. Ingeles eta fran-

tziarren moduan. Izan ere, nortasun zeinuak galtzea bezain arriskugarria iruditzen zait asimilatzen zailak diren espresabideetara ixtea.

Galderari erantzunez, azpitituluen bitartez beste herrietara zabaltzea ez dut ezi-nezkoa ikusten, zergatik ez?

Baina ulertzen dut hizkuntz arazoa dela eta jendeak erdarara jotzea ere, nahiz eta hizkuntza kultur nortasunaren arazoaren oinarria dela ulertzen dudana. Ez dugu, baina, dogmatikoak izan behar.

J.J. Petrikorena

Modako dantzari bihurtu da Edinburgheko Jaialdian

Mark Morris, dantzari iraultzailea

Dantza munduan ezohizkoa den bere itxura eta lantzen duen estilo bereziari esker, modako artistetarikoa bat bihurtu da Mark Morris Ipar Amerikako dantzaria Edinburgheko Nazioarteko Dantza Jaialdian. Bi ikuskari aurkeztu ditu jaialdian berak zuzentzen duen konpainiak, eta iaz bezala arrakasta handia izan dute. Jaialdiko zuzendaritza talde berriaren sinbolo bilakatu da Mark Morris, eta hurrengo urtean ere Edinburgheko izango da.

Bi dantza ikuskari aurkeztu ditu aurtengo Edinburgheko Nazioarteko Jaialdian Mark Morrisek.

AURTEN eta iaz izan zuen arrakasta eta gero, hurrengo edizioan parte hartzeko ere kontratatu du Mark Morris, Edinburgheko Nazioarte Jaialdiko zuzen-

daria den Brian McCasterrek. Baina, zein da Ipar Amerikako dantzari eta koreografo honen arrakastaren sekretua? Nahiz eta horrelako galderak erantzutea

zaila izan beti, dudarik e dago bere nortasun berezian datzala fenomeno honen arrazoia. Bere itxura eta baita ohizko dantzari batena: ile luzea dauka eta ba

ditu kilo batzuk soberan.

Askoren ustez balet tradizional amerikarraren salbatzailea, Balanchinen on-doko zuzena, Isadora Duncanekin ere konparatu izan dute eta Martha Graham eta gero sortu den dantzari amerikar hoberena dela esaten dute adituek. Koreografo bezala bide berriak jorratzen saiatzen da beti, baina argi dauka dantzari batek musikari jarraitu behar diola nahitanahiez. Horrela, bere ikuskari gehienetan ganbara orkes-

■ **Askoren ustez, balet tradizional amerikarraren salbatzailea da Mark Morris** ●

trek eta kantari ospetsuek parte hartzen dute.

Bera bezala, gizen samarrrak dira bere konpainiako dantzariak, arraza eta altuera ezberdinekoak, eta bakoitzari bere nortasuna landu dezan uzten dio. Dantzari bakoitzak bere kasa jarduten du baina denek jarraitzen diote musikari.

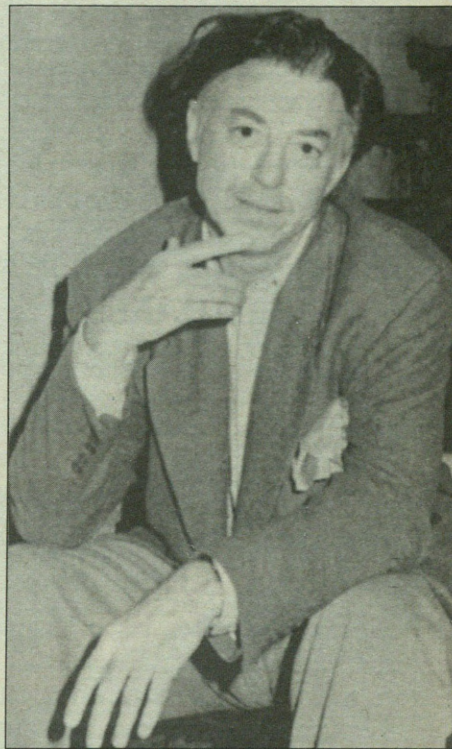
Jaialdian bi obra aurkeztu ditu berak koordinatzen duen konpainiak: Shakespeareren poema batzutean oinarritutako ikuskaria, eta Michelle Shocked kantariaren laguntzaz sortu eta Rob Wasserman baxulari eta musikagileak parte hartu zuen muntaia.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

Jean-Michel Folon-en azken 30 urteetako obrak

Irailaren 22an zabalduko du Kataluniako Caixa Fundazioak «Folon» izenburua duen erakusketa Bartzelonan daukan La Pedrera aretoan. Bertan, Jean-Michel Folon Belgikako artistak egindako berrehun obra biltzen dira eta 1963tik hona landu dituen jenero guztiak: akuarela, marrazkia, pintura, eskultura, liburuen irudiak eta kartelak, besteak beste. Berak margotutako akuarelek arrakasta handia lortu izan dute zenbait filmetako karteletan erabili izan direlako, eta Greenpeace, Nazio Batuen Erakundea nahiz Amnesty International bezalako erakundeek ere baliatu dituztelako bere zenbait obra.

Gonzalo Contreras eta Arturo Fontaine, Txileko literatur eztandaen bi ordezkari

Beren lehen eleberriaren bitartez arrakasta handia lortu duten idazle belaunaldi berria sortu da Txilen. Gonzalo Contreras eta Arturo Fontaine mugimendu honetako bi ordezkari dira eta Universidad Complutensek Madrilen

antolatutako topaketetan parte hartu zuten duela gutxi. Bi idazleek aurretik jorratzen zen literaturarekin hautsi dute estilo eta eduki aldetik beren lanetan: Gonzalo Contrerasek 80ko hamarkadako gizartearen egoera islatzen saiatu da bere liburuan, eta Arturo Fontainek, berriz, aipatu hamarkadako Txileko enpresari eta finantzari gazteen mundua.

IRAILAK
4

■ ANTIGUAKO MUSIKA ZIKLOA ZUMARRAGAN

IRAILAREN 4etik 25era bitarte burutuko da Zumarragako Antiguako Musika Zikloaren 10. edizioa. Antiguako Ermitan burutuko dira kontzertuak, eta lehenengo egunean **Mondragon Abesbatza, San Ignacio Korua eta Donostiako Orfeoia** parte hartuko dute.

■ ROCK JAIALDIA GARINDAÑEN

ZUBEROAKO herri honetan joko dute larunbatean **E.H. Sukarra** eta **Su Ta Gar** taldeek. Gaueko 12etatik aurrera arituko dira futbol zelaian.

IRAILAK
5

■ ARGAZKI ERAKUSKETA REKALDE ARETOAN

IRAILAREN 5a arte dago zabalik Bilboko Rekalde Erakusketa Aretoan Robert Rauschenberg-en argazkiez osaturiko erakusketa. «**Photemus**» izenburupean bildu ditu lan hauek Rauschenbergekin.

IRAILAK
5

■ SOLLAR-EN OLEOAK MEDIEVO ARETOAN

AKOS J. Sollar margolariak egindako zenbait oleo ikus daitezke egunotan Medievo arte galerian. Igandea bitarte ikusi ahal izango dira lan hauek Hondarribiko areto honetan.

IRAILAK
10

■ «URRETXU 1993» PINTURA LEHIAKETA

MARTXAN dago «Urretxu 1993» V. Pintura Lehiaketa. Egile bakoitzak hiru lan aurkez ditzake gehienez, eta gaia, egiteko modua eta neurriak egilearen esku daude. Urretxuko Kultur Etxean aurkez daitezke lanak irailaren 10a bitarte, eta irailaren 17an izango da sari banaketa Urretxuko Udaletxean.

Lehenengo saria irabazten duenak 75.000 pezeta eskuratuko ditu (3.260 libera), bigarrenak 50.000 eta hirugarrenak 25.000. **Aurkeztutako lanen erakusketa irailaren 17tik 26ra bitarte** egin eta ikusi ahal izango da Urretxuko Kultur Etxean.

B E G I B E L A R R I

A R T E A

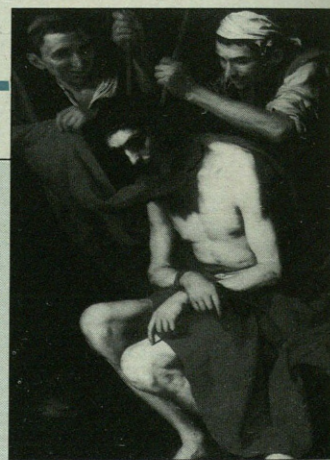
Laurehun urte atzera begira dezagun!

ARGILUNEN barrena eramaten gaitu Jusepe de Ribera, tenebrismoaren pontifize nagusietarikotzat ezaguna, Donostian abuztu osoan zabalik egonda gero bukatzeaz dagoen erakusketan. Balentziarraren obran alderdi tremendista da nagusi, eta garai hartan indar handia zuen joera barrokoaren eragina ere nabarmena da erakusketa osatzen duten koadro guztietan zehar. Alderdi hori da, hain zuzen, iberikotasunaren hain tipikoa eta berezia den ezaugarria, besteak beste, Velazquez, Goya edota Picasoren agertuko dena.

Gaur egun ezohizkoak diren arren, koadro bakoitzak badu hargatik arreta berezia bereganatzen duen

interesgune desberdina. Klasikoak izateak eta eliz kutsuko obrak izateak, bai arte eta tematikaren ikuspegitik erakargarriak egiten ditu, gaur egun orain dela laurehun urte egindako lanetara begira egotea, berez, mundu irreal batera joatea bezala baita. Eta gainera, bitxikeria politak ere aurki daitezke, besteak beste, «azterketa» izendatutakoetan; belarri, aho, sudur edota begien gainean egiten dituenetan, esate baterako. Garai hartako originaltasunaren ispilu har genitzake.

Azken batean, halako pribilegioa baita garai hartan hain famatua bilakatu zen pintorearen lanak 1993an bere horretan ikustea.

JUSEPE DE RIBERA «EL SPAGNOLETTO» (1591-1652).
KUTXAREN ERAKUSKETA ARETOA
(GARIBAI KALEA). DONOSTIA.
IRAILAREN 5A ARTE

Areago, orduko perfekzioaren isplutzat hartzen badugu.

PATXI SARRIEGI

IRAILAK
10

■ TAPIA ETA LETURIA HONDARRIBIAN

HONDARRIBIKO Bentan arituko da bere ohizko taldearen laguntzaz Tapia eta Leturia bikotea. Gaueko 11.30etan hasiko da jaialdia, eta bertan entzun eta dantzatu ahal izango dira «Dultzemeneoa» euren azken diskoan agertzen diren kantuak.

IRAILAK
11

■ ZALDIBOBOREN MUSIKA ZIORDIAN

HURRENGO larunbatean joko du Zaldibobo taldeak gaueko 11etan Ziordiako pilotalekuan. Mixel Ducau, Joseba Tapia eta Mikel Artieda dira taldea sortu zenetik jarraitzen duten partaideak, eta Luis Camino nahiz Mixel Longaron dira Zaldibobon diharduten musikari berriak.

IRAILAK
13

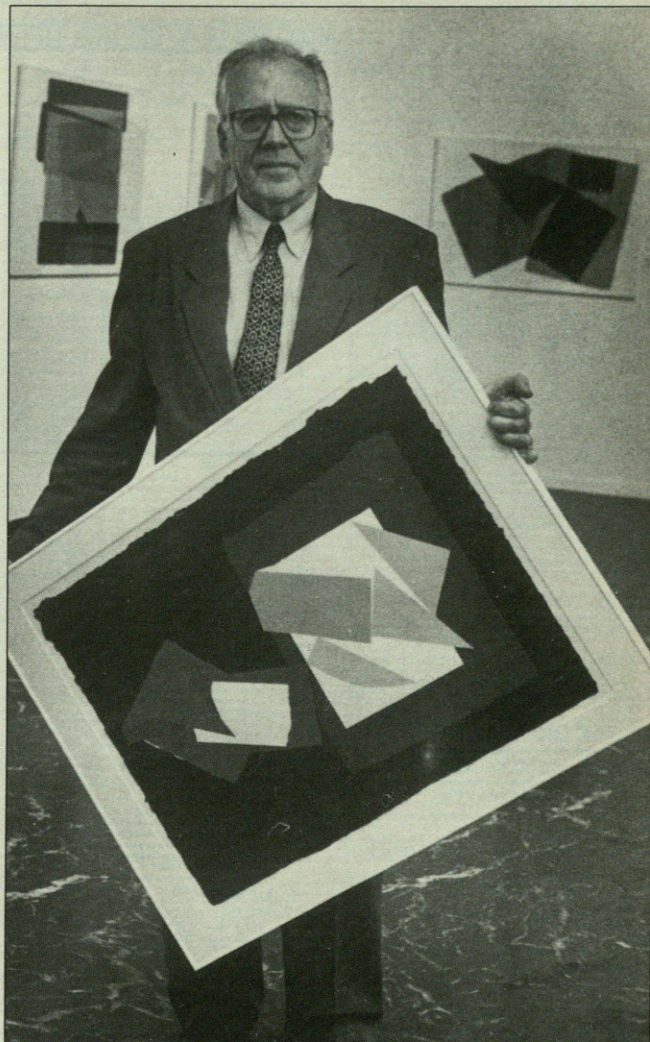
■ CARLOS ZABALAREN MARGO BILDUMA

HONDARRIBIKO Maite Berazadi arte galeria berrian egongo da zabalik irailaren 13a bitarte Carlos Zabala margolariak egindako erakusketa. Carlos Zabala «Arrastalu» 1952an jaio zen Irunen, eta bere ibilbidean zehar **Euskal Herri osoan eta Europako hainbat hiritan** ikusi ahal izan diren erakusketa askotan parte hartu du.

IRAILAK
14

■ ANJE DUHALDE BERMEOKO PLAZAN

ZENBAIT kantaldi egingo ditu Anje Duhaldek hilabete honetan. 14ean Bermeoko plazan arituko da gaueko 10.30etatik aurrera, 17an Urretxuko plazan gaueko 12etatik aurrera **Lin Ton Taun** Zestoako taldearekin batera, 24ean Larra-betzuko plazan gaueko 11etan, eta irailaren 26an Iruneko Moscu Plazan izango da arratsaldeko 8etan.

GERARDO RUEDA artista madrildarrak azken hiru hamarkadetan egindako obrak bildu ditu Bilboko Arte Ederretako Museoak. Guztira, 113 lanek osatzen dute irailaren 26ra arte zabalik egongo den erakusketa antologiko hau. 30 urteko lanaren laburpena eta gainbegirada, kronologikoki antolatutako eta papera nahiz bestelako material solidoz egindako obrak biltzen dira bertan. Azken 12 urteotan, Bilboko Arte Ederretako Museoak urtero grafikari baten obra guztia katalogatu eta antolatu du bere erakusketa antologikoan. Orain arte euskal artistak izan dira protagonistak, eta aurren Gerardo Ruedaren lana aukeratu du Museoak. (Argazkia: Xouse Simal).

1993ko Irailaren 1etik 30era MIARRITZEN

EUROPAKO ESKULTURA SYMPOSIUMA

Irailak 8-10-11

San Petersbourgeko Marinska Antzokiko Kirov Balletak

Irailak 16-17-18-19

Madrilgo Balleta. Victor Ullate

Irailak 21-23

Bordeleko Antzokiko Balleta. Paolo Bortoluzzi

Irailak 25-26

Frankfurteko Balleta. William Forsythe

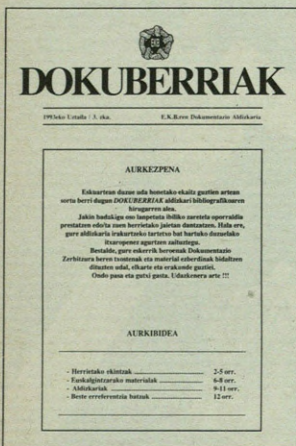
Informazioa
eta sarrerak:Biarritz Culture. Tel.: 07-33 59 22 20 21 / Palais des Festivals. Tel.: 07-33 59 22 12 21
Erviti. Donostia. Tel.: 943 42 65 36

LE TEMPS D'AMER

L I B U R U A K

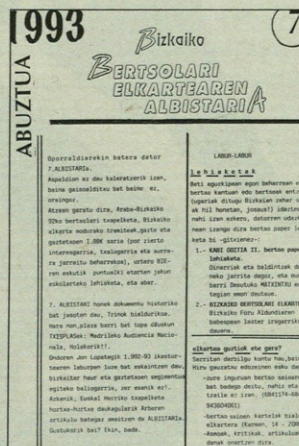
«DOKUBERRIAK».

EKB. 3. ZENBAKIA. 1993.EKO

UZTAILA. 12 or.

EUSKARAREN Kultur Batzordeak ahailegin zabala egin du azken aldi honetan euskal kultura ardatz baten inguruan bildu eta koordinatzen. Argitalpen mailan, ahailegin hori «Dokuberriak» eta «EKBerriak» aldizkarietan suma liteke, lehena bibliografikoa batez ere. Atal hauetan banatzen da: herrietako ekintzak, euskaltzarako materialak, al-

dizkariak eta beste erreferentzia batzuk ■

«BIZKAIKO BERTSOLARI ELKARTEAREN ALBISTARIA».

7. ZENBAKIA.

1993KO ABUZTUA. 8 or.

LEHEN aldia da aldizkari xume hau jasotzen duguna. Oso modu pobreak egin, fotokopietan emaniko zortzi orrialdetan Bizkaiko bertsogintzaren berri ematen zaigu: lehiaketak, berriak... Informazio zabala ematen da Bizkaiko Bertsolari Haur

eta Gazteen Txapelketari buruz...

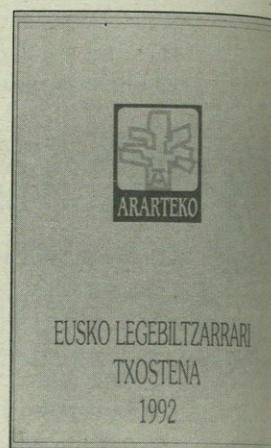
«KANTUZ». EUSKALERRIKO ABESBATZEN ELKARTEA.

14. ZENBAKIA. 1993.EKO

UZTAILA-ABUZTUA.

DONOSTIAKO 54. Musika Hamabostaldiak jasotzen du udako ale honetan protagonismo nagusia; parte hartzaileak, berriak, iritziak eta abar ematen ditu Jose A. Etxenike zuzendariak. Elkarteetako berriak, ospakizunak, disko aipamenak eta

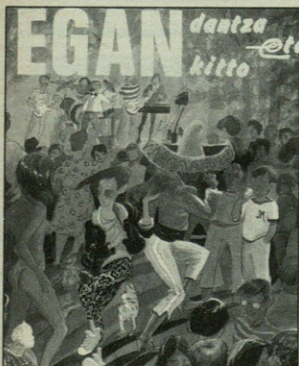
abar. Aipagarria, bestalde, zabaldu duten «Euskal Herriko oinarritzko repertorio koral», Errenteriako Eresbik artxibategitik bilduak: «Xar-magarri bat badit urrundik» da aukeraturiko lehen partitura ■

«ARARTEKOAREN TXOSTENA EUSKO LEGEBILTZARRARI 1992».

269 or.

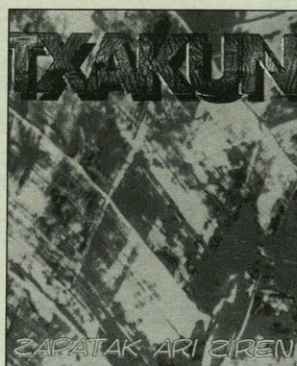
LIBURU mardul eta elebidun honetan Eusko Legebiltzarrari EAEko Arartekoa

«DANTZA ETA KITTO».

EGAN. IZ.

PLAZA TALDE historiko hauen azken lanak kaleko bidea hartu du jadanik. Aurretik, promoziorako atera zen singelaren ondoren LP hau iritsi zaigu, besteen idotik, dantzarako gonbitea luzatuz. Zortzi kantuk osatzen dute lana eta piezarik luzeena «Dantza eta kitto» da, Freddie Mercury, Lennon-Mc Cartney, John Phillips-Dherty eta Roberts-Kinsell musikagileen lanak batuz ■

«ZAPATAK ARI ZIREN».

TXAKUN. ZTK.

ZTK, edo Zimako Talde Koordinakuntza sortu zen Ipar Euskal Herrian hainbat talderen artean. Iparretarok da elkarte honek sorturiko zigilua eta euskal rock taldeei aukera emateko helburua du. Honako diskoa Txakun taldearen lehen lana da. Pop-rock musika lasaia da, euskaraz kantatzen dute eta hitzak Manex Pagola. Txomin Hegi eta Ipar Euskal Herriko beste zenbait poetarenak dira ■

den Juan San Martinek 1992an eginiko lanaren balantzea aurkeztu dio. Bertan, hainbat atal bana daitezke: Arartekoaren jardueraren nagusiak, Kexen laburpena sailez sail, Estatistika, Administrazio sail batzuek argibideak epe barruan ez emateari eustea, Arartekoak egindako gomendioak betetzeaz, gomendio eta iradokizun orokorrak, azken ondorioak ■

EUSKERAZAINTZA	
EUSKERAREN ERRI AKADEMIA	
1993	Uztaila-iraila
AURKIBIDEA	
Orriak	Orriak
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

«EUSKERAZAINTZA». 24.
ZENBAKIA. 1993.EKO
UZTAILA-IRAILA. 64 or.

EUREN burua «Euskeraren

Erri Akademia» moduan definitzen duten euskaltzale hauek bide luzea egin dute euskararen ikerketa lanean. Batua baztertzea, ematen dituzten iritziekin bat etortzea eta abar luze bat eztabaidagai izan daitezke, baina ahaleginik egiten dute behintzat aldizkaria jasotzen dutenen euskara aberastea. Hamar bat artikulua izaten dira arruntki, eta udako ale honetakoak, beste batzuen artean: Euskal izenak Erdiaroko hizkeran, Euskeraren sustarrak, Erri euskeraren azterketa, esaldi jatorrak, Mungialdeko esakerak eta Ume kantak... ■

«MAILOPE»
ARAITZ-BETELUKO EUSKERA
BATZORDEA.
16. ZENBAKIA. 16 or.

EZ dira asko Nafarroan kaleratzen diren herri aldizkariak: «T'tipi T'tapa», «Murugarren», «Plazaola»... Honako honek, ia urte t'erdi bete du eta hileroko maiztasuna du. Bailara aldizkaria izaki, Araitz bailarako herrien be-

ri ematen du. Bestetik, ale honetan, Ladis Galartzari elkarriketa, festei buruzko galdaketa, eta abar ■

EK Berriak

UEMAko albisteak

«BAI» ALBIZKARI

AZKEN UNEKOA...

«EKBERRIAK»
EKB. 4. ZENBAKIA. 1993.EKO
EKAINA. 8 or.

ALBISTEGI funtzioa betetzen du aldizkari honek EKBren funtzionamenduan, euskara eta euskalgintzaren inguruko berriak bilduz: UEMAKo azken berriak, EKBren egitasmoa eta osakera, berri laburrak, ekitaldiak... ■

«T.U. LANKIDE». OTALORA.
371. ZENBAKIA. 1993.EKO
UZTAILA. 52 or.

ARRASATEKO kooperatiba mugimenduaren informazioa bltzen du ekonomi aldizkari elebidun honek. Hainbat motatako artikulua ditu: Arrasateko esperientzia eta berriak, antzinako industriaren berri, euskal kulturaren atala eta abar. Aipagarriak ale honetan: Kooperatibismoaren argiak eta ilunak, MCC Korporazioa: Euskadiko bisita txartela, Ainhua Artetari elkarriketa, Kooperatibetako berriak... ■

B E G I B E L A R R I

D I S K O A K

Zulo bat estali nahian, Bizkar Hezurra

DUELA zenbait aste ikusi nituen lehendabiziko aldiz Larrabetzuko Gaztetzear. «Informazio pozoiindua» lehen disko hau entzun eta gero izugarrizko gogoa nuen talde berri hau ikusteko; lau mutil taula gainean, lau musikari on disko batean, lau haize bolada gau amaigabe batean.

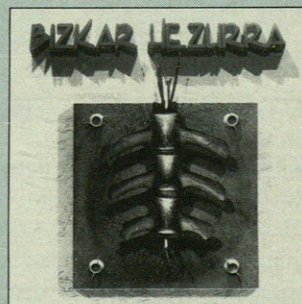
Aspaldi honetan sortu den talde erakargarrietako bat iruditzen zait Bizkar Hezurra, bere rock-fussion indartsua, funky doinuak, gitarra zorrotz zorrotzak, baxu ikaragarri ona, Gasteizko bateriarik onena eta abeslari geldiezin bat, hitz oso onak

eta soinu atsegina.

Gaztetzeko watioek edota musika kateko oihartzunek edonor mugiarazten dute, hitzek non nahi zentzua hartzen dute, musikariak saltoka, saltoka jartzen naiz neu ere.

Uda hasieran ikusitako Living Colour taldea gogorazten dit oraingo Bizkar Hezurra honek. Zuriagoak izan badira, baina rock beltza maite duen orok gustuko izan dezake du-darik gabe.

Euskal Herrian aspaldi honetan faltan bota izan dugu M-ak taldeak utzitako zuloa, nahiz eta batzuk zulo

«INFORMAZIO POZOINDUA»
BIZKAR HEZURRA. IZ.

hori estaltzen ahalegindu; honek hobeto beteko du.

PATXI GAZTELUMENDI

T E I L A K

■ GETXOKO FOLK JAIALDIA

IRAILAREN 14etik 18ra bitartean egingo den Getxoko IX. Folk Jaialdiak bertako eta atzerriko musikari ezagunak bilduko ditu. Mikel Markezek emango dio hasiera, Erromoko Santa Eugenia enparantzan. Leku berean ere, bigarren egunean, Verd E Blue taldea eta Sorotan Bele arituko zaizkigu. Irailaren 16an, Fadurako kiroldegia berotuko du Georges Moustaki frantziar kantautore ospetsuaren esku egongo den jaialdia. La Musgaña taldeak jarraituko dio.

John Renbourn gitarrajole britaniarra izango da hurrengo egunean eta ondotik Band Of Hope taldea. Azkenik, Jaialdien amaierarako, Paco de Lucia Espainiako gitarrajolea dator. Guztiok Faduran izango dira ikusgai. Egitarau erakargarri eta osatua, beraz, aurrean dakartena.

■ TRIKITILARI GAZTEEN TXAPELKETA

FOLKAREN ondotik, trikiti doinuak

datoz indarrean gure belarrietara. Izan ere, 28 bikoteren parte hartzeaz abiatu zaigu Trikitilari Gazteen Txapelketa, 16-18 urte bitartekoentzat antolatua. Larraulgo eta Azkoitiko kanporaketak egin eta gero, irailaren 12an izango da finala Donostiako Trinitate enparantzan, arratsaldeko 18.00etan hasita. Aurrean, eta lehenengo aldiz, abesteko moduari begiratu dio epaimahaiak, lan horretarako Imanol kantaria izendatu delarik.

■ AZTERKETAK BALIOGABETURIK

KAZETARITZAKO 700 ikasleren azterketak baliogabetu ditu EHuko Gobernu Batzordeak bere ohizko bileran, irakasle asoziatuen esku egin direlako argudioz. Ikasleok, aurkeztu gabetzat jo dituzte. Gobernu Batzordeak egungo egoeraren gaitza bere horretan mantendu eta torlojuak estutzearen aldeko beste urrats bat eman du gisa honetara, kaleratuekiko arazoa jarraitzeko batzorde informatiboa eratzeari uko egin ondoren. Udazken beroa izango dute, beraz, EHUn.

E R R A N A K E R R A N

«Idazleok abaztu egin dugu literaturak bizkuntza duela makulu, eta horrenbestez, utzia dugu irakurketa, klasikoena batipat, eta joen horrek zabartu, ozpindu eta galdu egiten gaitu».

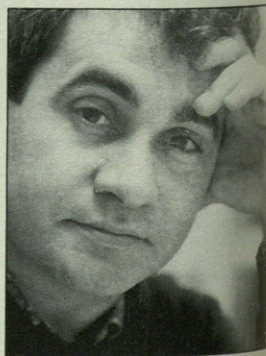
Anjel Lertxundi, idazlea. Egunkaria, 93-VII-20.

«EAJri euskaldun mundua biltzeko papera dagokio historikoki».

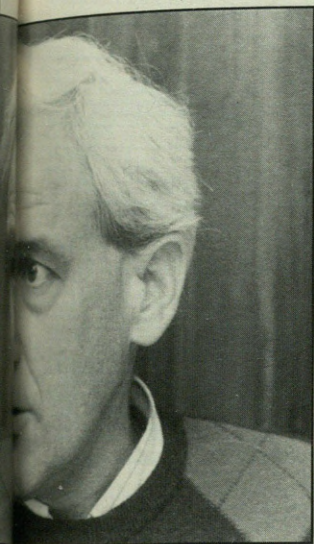
Ramon Labaien, Donostiako alkate ohia. El Diario Vasco, 93-VIII-22.

«Euskaraz dakien batentzat, kalean paseatzea tortura bat da».

Bernardo Atxaga, idazlea. Deia, 93-VIII-21.

TXUTXU - MUTXUKA

TARRAGONAN EGINGO DA «GALEUZCA'93»

EUSKAL Herria, Kataluniako eta Galiziako ehun idazle inguru bilduko dira hamargarrenera iritsi den «Galeuzca»-ren aurtengo edizioan, azaroaren 11tik 14era bitartean, Tarragonan. Asturias, Portugal eta Okzitaniako ordezkariak ere bertaratuko dira ekitaldiotara. «Espazioa literaturan» izango da mahainguru eta hitzaldietako gai nagusia. Honezaz gain, herriotako literaturaren egoera zertan den eta merkaturatzeko arazoak jorratuko dituzte. Tarragonako Foru Aldundiaren babesa jasoko du.

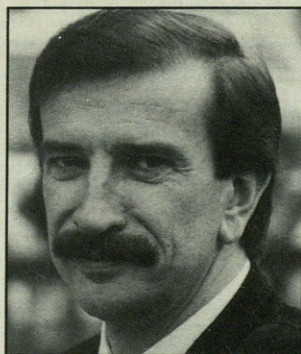

«Ez da bidezkoa eta onargarria alderdi politikoek bizkuntz arazoa abaztea eta behar adinako ardurarik gabe berau tratatzea».

Mari Karmen Garmendia, Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiko zuzendaria. Egunkaria, 93-VIII-22.

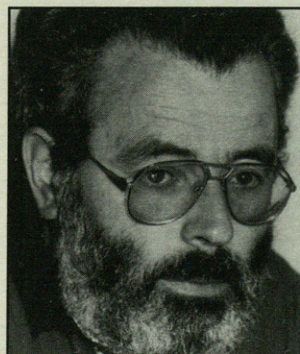
«LOGSeren arabera, musikaren irakaskuntza garestiagoa bilakatuko denez, diskriminatzailea izan ez dadin saiatu behar dugu».

Isabel Celaá, Hezkuntza Saileko kontseilariordea. El Correo Español, 93-VII-24.

JOSU ORTUONDO

Udalaren egoera ekonomiko txarra argudiatuz, Bilboko Museoaren handitze lanak ordaintzeko diru gehiago jartzearen aurka aritu zaigu. Diru pribatuaren aukera aztertzen hasi dira, orain, Udala, Aldundia eta Eusko Jaurlaritzako ordezkariak. Lanak luzaroan atzeratu nahi ez badira, **sponsor** bat, txo! ●

XABIER AMURIZARI

eta Anje Duhalderi ari naiztarren trajea datorkie dotoreen. Bertsoa eta musika bide beretik eramanez, hainbat ikuskizun burutzen ari dira elkarrekin. «Merkea eta ona» muntaia dugu azkena, kreatibitatea eta inprobisazioa biltzen dituen saio merkea, izenak dionez. Eta ona, bikotearen arrakasta begiratu besterik ez dago ●

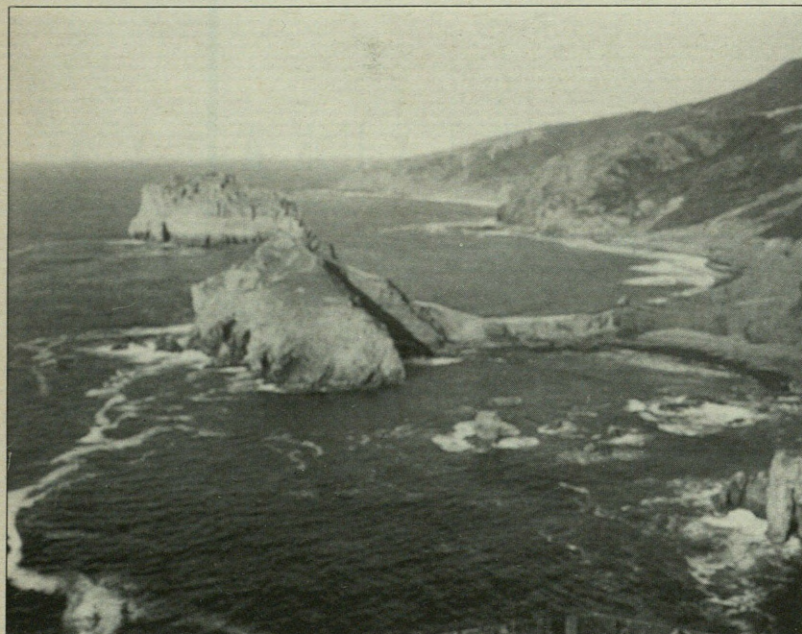

ANTXON LAFONTEK

gidatzen duen Baionako Merkataritza Ganbarak, argitaratu berri du lehen agiria euskaraz, Espainia, Frantzia eta Portugaleko hainbat enpresari bilera baterako deialdia eginez. Zerotik hasten denean, marka txikiak urrats handiak gertatzen dira eta, izan bedi merkataritzan euskara zabaltzeko akuilugarri neurria ●

NOR - NORI - NORK

Bakiok aukera anitz eskaintzen dizkio bisitariari. Txakolina dasta dezake edonon. Baita mendira joan ere Gaztelugatxe ermita ezagutuz. Surfa gustuko dutenek ere badute dibertitzeko aukera olatuen ederrarekin.

Bakio, txakolinaren bidesketan zehar

GEHIENONTZAT behintzat iragan dira oporrak, hondartza, mendi edo norberaren herrian lasai igaroteko egun horiek. Apurka herrietako festek ere beren amaiera ezagutzen ari dira nahiz eta oraindik ugari dauden han hemenka. Bizkaia aldera joko dugu, da-

goeneko amaitzearen dauden festa batzuetara, Bakioko jaietara hain zuzen. Irailaren 14ean, larunbata, egunez eguraldiak lagunduz gero hondartzan egun ederra pasatu ondoren, gauean Zubiar Aldan Rock jaialdi bat dastatzeko aukera izango dute, gazteenek batipat,

baina rocka maite duten guztiek oro har. Galipot, Cojonian Tuan eta Ama Say taldeak izango dira bertan. Hurrengo egunean, nagusien txanda izango da, eguerdiko meza nagusiaren ondoren, Gure Etxean *lunch*-a dastatzeko aukera izango baitute.

IRAILEKO PAGOTXAK

ABUXTUAN oporrak hartzea erabaki eta bidaia garestiengatik etxean gertatzea erabaki bazenuen, irailean ere bidaia berbera egin dezakezula ez ahaztu. Izan ere, hilabeteren buruan, prezioak asko aldatzen dira, eta zure oporraldien data alda dezakezu, aukera bikainak aurki ditzakezu prezio merkeagotan.

EROSKI-BIDAIK-en bitartez, adibidez, Salvador

de Bahia, Iguazu eta Rio de Janeirora joan zaitezke 16 egunerako, abuztuan baino 35.300 pezeta (1.535 libera inguru) merkeago, irailaren 22tik aurrera.

KUBARA joan nahi bazenuen eta hemen geratu bazara, jakin ezazu abuztuan 185.000 pezeta balio zituen 16 eguneko bidaiak 114.000 balio dituela irailaren 15etik aurrera Txindoki bidai agentzian.

KENYA eta Seichelles ir-

letarako bidaia ere asko merketu da hilabeteen. Abuztuan 179.900 pezeta (7.820 libera inguru) balio bazuen, irailaren bigarren hamabostaldian 139.900-eraino jaitsi da.

HAIN urrun joan nahi ez duenak, Kanaria Irletarako bidaiak ia erdi prezioan ditu agentzia desberdinen bitartez. Astebetez eta pentsio osoan, 54.000 pezeta (2.350 libera) kostatuko zaizkio.

EZ dira jaiak edota, bereziki rock kontzertu hau Bakioko egun hauetarako erakargarri egiten duten bakarrak. Turismo aldetik egun oporagoak ezagutu baditu ere, inguruek lehen bezain eder jarraitzen dute. Hauetako ezagunena Gaztelugatxe da, gaztelu zein ingurune paregabeak. Bakiotik Bermeorako bidean ez dugu izango inongo arazorik berau aurkitzeko, bidea ondo markaturik baitago. Bere gaztelu eder eta ondo mantenduak mende batzuk atzerago eramango gaitu eta haren ingurune ederrak han bizi zirenak zein bizitza oporazuten pentsatzera eraman gaitzakete.

IBILIAREN ibiliz sabelokexuka baditugu, zerbait jateko eraman badugu behintzat, Gaztelugatxe inguruko belardi eta zuhaitzek leku freskoak eskaintzen dizkigute. Bestela, atzera eginez, Enepeira jo dezakegu, Bakiotik Bermeorako bidean dagoen baserri multzora. Han emango digute jaten nahi adina. Edateko, noski, Bakioko txakolin zuria ospetsua.

Beste ibilalditxoren bat egin nahi izanez gero, laramendia dugu Bakio mintzarako bidean. Egunpasa abiatzeko paraje ederak eta, bide batez, gustuko izanez gero, geldituta dauden Lemoizeko zentral nuklearraren lanak ikus daitezke.

Baina Bakioz arituz, ezin utzi aipatu gabe bertako olatuen izaera, surfa egiteko Euskal Herrian dagoen lekurik aproposenetakoa, zailantza barik. Aukera anitz beraz, Bakio aurki ditzakegunak ■

HURA OTORDUAI

XABIER
MUGURUZA
Musikaria

Atunaren arriskuak

Zortzi urte daramatza etxeko sukaldeko arduradun, zartagin eta eltze artean seguru samarra den Xabierrek. Arrisku eta froga arraro gutxiko sukaldaria, eguneroko jaki arruntak dira bere platerik maitatuenak: arroza, dilistak, eta hamaika osagaiez eginiko entsalada freskoak. Arruntetik at, dena den, jatetxe italiarretako pasta ere dastatzen du aldian behin. Hainbeste ere behar izaten da eta. Kontzertuen aurretik, nolahi ere, gehiegi ez jatea komeni izaten dela esan digu Les Mecanicieneko partaideak: atuna janez gero, behintzat, itolarria jar dakizukela, abestiak luzeegiak iruditu, gitarra astunegia bihurtu. Hobe, horietan ere, entsalada arinen bat hartzea. Saltsa dantzatu baino, saltsa maltsa ederrak izan daitezke bestela.

Luis Bixente Larrarte: «Gazta sariak ez dira gure helburu nagusietan sartzen»

Plentziako IV. Gazta Txapelketako irabazle suertatu berri zaigu sunbilar hau. Idiazabal jatorrizko izendapenean lanean, sortu zenetik, sarietan parte hartu duen lehen aldian irabazle suertatu da Lizun gaztategiko nagusia. Ezustek, hala ere, ez dio betiko martxa eten.

ARGIA. Zenbat urte daramatzazu gazta egiten eta hauetako zenbat Idiazabal jatorrizko izendapenean?

LUIS BIXENTE LARRARTE. Hamar urte daramatzagu gaztagintzan emazteak eta biok, eta Idiazabalgo gazta izenpean duela lauzpabost urte.

A. Zer berri ekarri du jatorrizko izendapenak?

L.B.L. Batez ere kalitate ziurtapena. Kontrol handiz jarraitzen gaituzte eta horrek gazta asko zaintzera behartzen gaitu. Esne ekoizleak ere motibatu egiten ditu, gazta asko saltzen bada esne eskaera ere handitu egiten baita.

A. Normalean ez duzu sarietan parte hartzen. Hala ere, oraingoan aurkeztu eta irabazi ere egin duzu.

L.B.L. Gaztagintzari esker bizi gara. Inguruetako ardi esnea jasotzen dugu gure artaldetxoa izan arren. Sariak ez dira gure helburuetan sartzen. Jatorrizko Izendapeneko Kontseilu Erregulatzailearen frogak bat bezala zelako parte hartu dugu honetan. Harritua nago irabazle suertatzeagatik.

A. Nola definituko zenuke zure gazta?

L.B.L. Kalitate onekoa da batipat. Koipetsua eta lehorrak. Pasterizatu gabeko ardi

esnearekin egiteak zapore berezia ematen dio.

A. Zenbat ekoizten duzue?

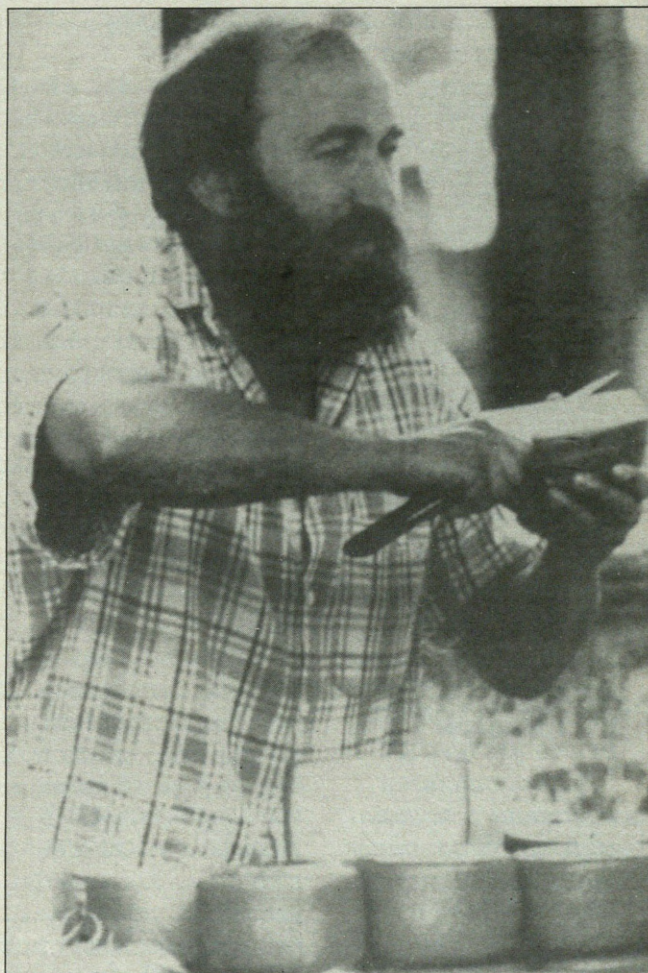
L.B.L. Egunean 180 gazta inguru egiten ditugu. Abendua eta ekaina bitartean. Hala ere, aurrerantzean kopuru

hori handitzea espero dugu.

A. Zuen gazta jateko aholku batzuk izango dituzu.

L.B.L. Hamaiketako bezala oso ongi doa ardo beltz on batekin. Horrez gain, eguneko edozein unetan jan daiteke zati txikitik, gosea izanez gero. Guzti hau, Euskal Herrian ohizkoa dugun gazta eta menbrilo postrea ahaztu gabe.

AMAGOIA IBAN

Sunbilar honek 180 gazta ekoizten ditu eguneko bere gaztategian, abendua eta ekaina bitartean.

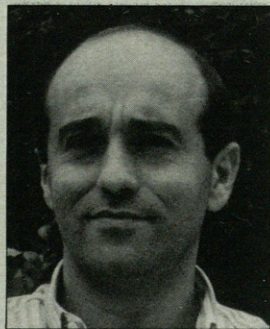

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA
AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

Lau zati hiru pi erre
ber hiru

IZENBURU ponpoxo honek ezer gutxi adieraziko dio edozein kaletarri. Hala ere, beti egongo da baten bat, izenburua interpretatu eta futbol-baloia-aren bolumena kalkulatzeko formula matematikoa konturatu dena.

Izenburu horren orde, *futbol-baloia-aren bolumena kalkulatzeko formula matematikoa* esaldia idatziko bagenu guztientzat ulergarri den zerbaiti buruz arituko ginateke eta agian baten batek zera erantsiko luke: aipatu formula *lau zati hiru pi erre ber hiru* da.

Futbol-baloia-aren bolumena kalkulatzeko formula matematikoa, lau zati hiru pi erre ber hiru da izenburua erabiliko bagenu profanoak zein jakitsuak gus-

tora geratuko lirateke. Badirudi erabateko zehaztasuna lortu dugula; baina lau zati hiru zenbat da? eta pi-ren balioa zenbatetokoa da?

Lau zati hiruren balioa bat koma hiru hiru... da eta pi-rena hiru koma bat lau bat bost bederatzi bi..., hau da, digitu-kopuru infinituaz osatutako zenbakiak dira, beraz, ezin dira erabateko zehaztasunez inoiz ere idatzi. Ondorioz, bi zenbaki horien arteko biderkadurak ere ezin du inoiz zehatza izan.

Hau dela eta, *futbol-baloia-aren bolumena kalkulatzeko formula matematikoa, lau zati hiru pi erre ber hiru* da esatea fikzio hutsa da, ezin baita erantzun zehatzik idatzi. Gainera, baloia airez puzten denean, lortzen den presioaren arabera baloia-aren materialak gutxiago edo gehiago eman egingo du, beraz baloia-aren erradioaren balioa aldakorra izango da.

Alajaina, aipatu formula matematikoan, ez lau zati hiru, ez pi, ezta erradioa ere ez dira zehatzak eta matematikari zientzia zehatza deitzen zaio. Zertan ari gara bada, adarra jotzen edo errealitatea bera da zehatza ez dena.

Uretako asuna
gure hondartzetan

BEROAK marmokak ekarri zituen duela hiruzpalau urte gure hondartzetara. Orain beste izurrite bat heldu da kostaldera. Bere izena mikroalga saprofita da. Gipuzkoa izan da lehen kalitetua. Suspentse istorio bat dirudi bere etorrerak. Pentsa bestela uretan sartu eta marmoka edota salberarik ukitu ezean hala ere hazkuraz uretatik irten izan diren bainuzaleen egoera. Inork ez zekien zer zen horrelako hazkuraren eragile misterioitsua.

Azkenean jakin dugu ordea zer zen. Gizakion begietara ikustezinak diren algak. Saprofita izenekoak.

Uretako asunak direla esan daiteke, beraiekin kontaktuan jarriz gero hazkura eta iritazioak sortzen baitira. Beren aurkako tratamendurik efektiboena, marmoken aurkako bezalatsu, antiestaminikoren bat erabiltzea da. Amoniakoa erabili izan dute gehienbat gure hondartzetan.

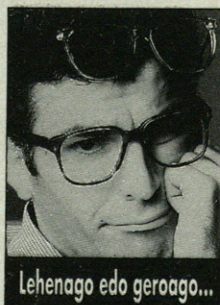
Jendearen beldurra apaltzeko edo, mikroalga hauek uraren kalitatea ez dutela txartzen azpimarratu dute behin eta berriro. Normala omen da beren agerpena bero handiak jasan ondoren. Ura berotzean kostaldera hurbiltzen dira eta Gradu bateko igoerak ekar-

VARILUX EZ BADUZU, EZ DAKIZU ZER GALTZEN DUZUN.

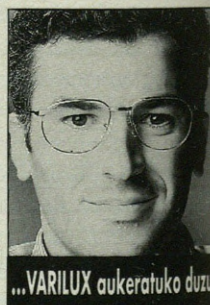
Varilux Comfort lente berria, MULTIOPTICASEK bermatutako egoitzapenarekin. Dagoen lenterik perfektuena distantzia luze, ertain eta laburren ikusmen naturala izateko.

VARILUX COMFORT LENTE BERRIA.
IKUSMENIK ATSEGINENA

Naturala, duen ikuspen-eremu zabalagatik, hurbiletik urrunerako aldaketa leunagatik eta buruari eta begiei mugitzeko ematen dien askatasunagatik. Eta gainera, diseinu eksklusibo, moderno eta edergarria. Lehenago edo geroago Varilux aukeratuko duzu. Ikusiko duzu zein atsegina den.

Lehenago edo geroago...

...VARILUX aukeratuko duzu

ZINKUNEGI
OPTIKA

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

ditzake. Gradu soil bategen itsas korranteak alda ditzake eta. Hori izan da gertatu dena. Itsas korrante desberdinak etorri dira Euskal Herrira eta, beraiekin, marmorkak eta mikroalgak Baina ura hoztean joango omen dira. Orduan, gure uretako biztanle ohizkoak bakarrik geratuko dira hemen: alga berde bezala ezagutzen dugun *Codium tomentosum* eta *Cladophora* jenerokoak ■

Uraren temperatura gradu bat igotzea nahikoa da mikroalga saprofita izeneko landareak itsas korranteen bitartez hondartzetara heltzeko.

ETXE ZULOAN

ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

NORBERE KABUZ

Hazi ernalduak etxean egiteko oinarrizko aholkuak

MODA kontua izango da agian, baina azken bi edo hiru urteetan garbi jateak eta barazkiak era desberdinetara prestatzeak gorantz egin du gure artean. Ildo horretan, denda naturistek irabazi apartak egin dituzte azken aldian. Gehien saltzen diren produktuen artean, ernaldutako haziak dira gorakada nabarmenena

egin dutenak. Prezioak, ordea, ez dira oso merkeak. Hori dela eta, ernalgailuak saltzen hasi dira denda naturistetan, bakoitzak ernal ditzan etxean gustukoaren dituen haziak. Urrunago joango gara gu. ernalgailua norberak bere etxean nola egin azalduko dizuegu.

ERNALGAILU bat egin ahal izateko, beharrezkoa duzun

gauza bakarra beirazko potoak dira. Mermeladarenak ere erabil ditzakezu. Neurriak ernaldu nahi duzun hazi kopuruaren arabera izan behar du. Potoa eskuan, hondoa haziez bete. Hiru geruzatan jartzea da komenigarriena. Ondoren, urez estali haziak, gutxienez hazien bolumena hirukoiztuz. Potoa leku ilun eta epelean jarri (15-20 gradura). Haziak ondo beratu ondoren (batzuek nahikoa izaten dute 3 ordurekin, alfalfa legez, baina beste batzuek 12 ordu, dilista eta soja kasu), ura kendu eta ur epeletan pasatu haziak. Ondoren, potoan sartu berriro ere eta ontzia estalkia beherantz duela leku ilun eta epelean utzi. Egutero bi aldiz uretatik pasatu haziak. Hiru edo lau egunetan prest izango dituzu hazi ernalduak. Komenigarria da jan baino lehen azala kentzea. Normalean entsaladan jartzen dira ■

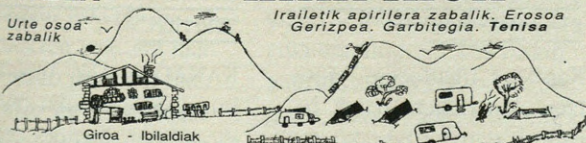

Hazi ernalduak landare proteina asko dituzte. Horregatik dira okeliki gabeko dietetan osagarri ezinbestekoak. Beren prezioa, ordea ez da oso merkea izaten. Hala ere, oso erraza da norberak etxean gustukoaren dituen haziak ernaltzea. Beirazko poto bat nahikoa da.

TALDE ETA
MENDIZALEENTZAKO
ATERBEA

DE LA PETITE RHUNE
KAMPINGA *** MN

Irailetik apirilera zabalik. Erosua
Gerizpea. Garbategia. Tenisa

VELLA jaun andreak
6 4 3 1 0 SARA
Tel. 59 54 23 97
59 54 23.91

Donibane Lohitzunetik 12 Km.ra
eta Miarrizetik 20 Km.ra
• Hotel jatetxea 50m.ra.
• Igerilekua 1 Km.ra.
• Uda eta negua (berogailua).
• Taldeentzako sail bereziak.

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

TXORI BATEK ESAN DIGU

IKUSI BAIETZ

laz egindako marka errepikatzeko gai izango al dira oriotarrak? Kontxako estropadako azken txanparaino eramango gaitu ETBk, igandean, 12.00etan hasita.

● Aizpea Goenaga eta Elena Iruretak osatzen duten **«Beni eta Marini»** biko-teak, umorez jantzitako kontu eta istorioak erakusten dizkigu, astelehenetik ostiralera, 19.00etan.

● **«Zer nahi du M'Lord»** telesailaren laugarren ata-lean, «Maitasuna eta dirua» izenburupean, Meldrun etxeko zerbitzari eta uga-zaben arteko erlazioa azaltzen da. Asteartean, irailaren 7an, 18.05etan.

● Asteartean ere, 24.00etan, **«Nazioarteko ibiltaria»** dokumentalak «Zeru murgilkariak eta itsas piratak» gaia jorratuko du.

● Marrazki bizidunen alorrean, asteazkenean,

irailaren 8an, 19.35etan, **«Dinosaurioak»** deituri-koa hasiko da, egun mo-dan dauden animalion munduaz 65 atalez luza-tuko dena.

● Kiroletan, estropaden munduko probarik nagu-sienaren finala emango du ETBk, igandean, irailaren 12an, 12.00etan: **«Kon-txako Saria»**. Oriotar eta pasaitarrak galtzetan kabi-tzen ez direla daude, da-goeneke!

● Saskibaloiaren zaletu gero eta ugariagoek, be-rriz, ostiralean, irailaren 10ean, **Taugres eta Real Madrid** taldeen arteko lehia ikusteko aukera izango dute, 20.20etan.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

ETBren udako eskaintza atzean geratzen ari zaigu, eta udazkenekoa dator, marka guztiak hautsiz, noski (hala iragartzen da, bederen). Hainbat programa berri eta proiektu handi abiaraziko dituztela adierazi zaigu. Horietarik bat duzue «Gazte Kluba». Udazkenetik aurrera jarriko da martxan eta parte hartzeko txartela eskatu baino ez da egin behar. Txartel horren bitartez, gazte nahiz gatzetxoei, zinema, antzerkia, futbola... eta hainbat espektakulu dohain ikusteko aukera emango zaie. Eta gainera, beren urtebetzean, «txoritxoak» zorionduko ditu. Eta hadi! Klubeko lehen 100 bazkideek oparia jasoko baitute etxean. Poetaren hitzak errepikatu beharko ditugu: «Gazte izan nahi nuke...».

Maitasun guda

LARUNBATAK 11,

22.30etan, GAUEKO

PELIKULA: «LILURATUTA».

ZUZENDARIA: DONALD SIEGEL.

ANTZEZLEAK: CLINT

EASTWOOD, GERALDINE PAGE

ETA ELIZABETH HARTMAN.

AMERIKETAKO gerra zibila amaitu baino egun batzuk lehenago, Ammy, 10 urteko neskatxa, landetan zehar dabil, perretxiku bila. Bat-batean, zauriz beteta egon dagoen gizonezkoa aurkitzen du. Laguntza eskainiko dio, bere ikastetxera eraman

ondoren. Zurrumurru uga-eragingo ditu gizon honek baina, ikastetxean.

Ohizkoa zaigun Clint Eastwooden bestelako aurpegia eskainiko digu «Liluratuta» filmeak, gizon gozo eta ez-tiarena (faltsu samarra ageriko da, hala ere, bihotz kontuetan, hots, ikastetxeko emakume guztiak «liluratzeko» orduan). Haien esku salbu dagoen soldadua, sentimenduen mundua har-rapatuko duen guda latza biziko du egoera honetan. Pelikula gustagarria

Clint Eastwood zinemagile sonatuak, emakumeen ikastetxe batean sendatuko ditu bere gudako zauriak larunbat gaueko filmean. Zauri horiek itxi orduko, berriak irekiko zaizkio (ditu), ordea.

● **IRAILAK 8, 21.05ETAN,**

ZINE GAUA: «QUINN HANDIA».

ZUZENDARIA: CARL SCHENKEL.

ANTZEZLEAK: DENZEL

WASHINGTON, MIMI ROGERS

ETA JAMES FOX.

Karibear ugarteetan gertatzen den hilketaren batek harriturik dauzka bertako polizia eta ikertzaileak. Denzel Washington aktoreak emango dizkie behar dituzten argibideak, bera izango baita hilketaren ezkutuko arrazoiez jabetuko dena ■

● **IRAILAK 11, 18.30ETAN.**

ZINEA: «PARATXUTISTAK».

ZUZENDARIA: TERENCE

YOUNG. ANTZEZLEAK: ALAN

LADD, LEO GENN ETA SUSAN

STEPHEN.

KANADAK Aire Armadaren buruzagitzari uko egingo dio, bere menpe zegoen soldadu paraxutista jauzi baten ondorioz hil eta gero. Hala ere, ezkutuan, taldean jarraituko du, hainbat misio arriskutsutan parte hartzeko asmoz ■

Gaizka Aranguren: «Telebistako informatiboak irratikoak baino askoz ere hotzagoak dira»

Egunero, uda honetan, ilunabar aldera, iruindar honen aurpegia topatu dugu ETB-1eko informatiboak aurkezten. Iku-sentzutekoen arlo gehienak ukitu ditu, eta bere erantzunen arabera, irratia du maiteena. Hala ere, pantailan ondo ematen duelako edo, ez litzaioke batere axolako informatiboetan jarraitzea.

ARGIA. Irratian basi zinen kazetari lanetan.

GAIZKA ARANGUREN. Informatiboetan, kazetaritza ikasketetako lehen ikasturtea egiten ari nintzela.

A. Hala ere, irratitik bai, baina futbol partiduetako abots bezala egin zinen ezaguna.

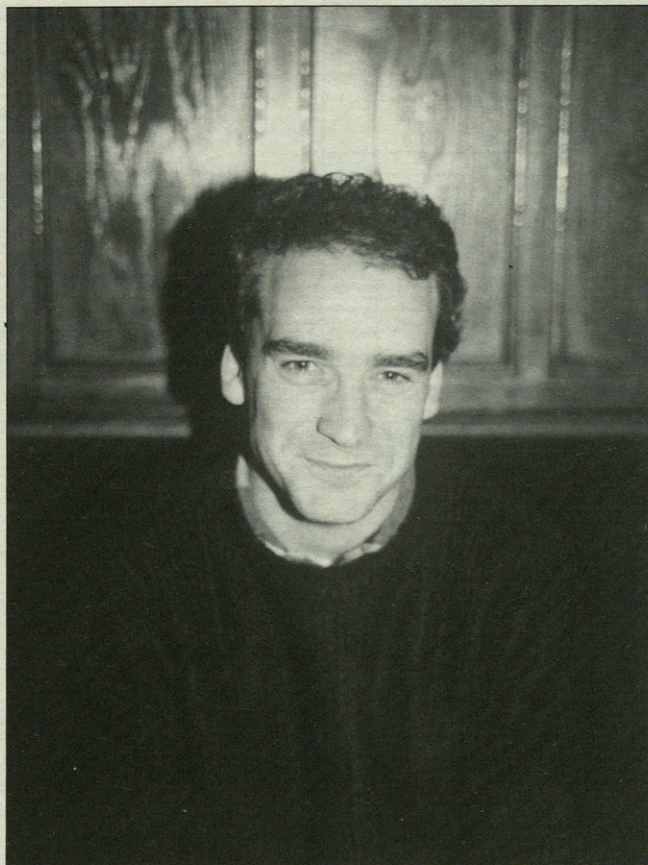
G.A. Bost urtez egon nintzen kirol programazioan lanean. Normala da ezagunagoa izatea arlo horretan. Hala ere, opor garaian informatiboetara itzultzen nintzen.

A. Pentsarekin zer moduz konpontzen zara?

G.A. Ez dut asko maite. Iku-sentzuteko komunikabideak bezain eskergarria ez dela iruditzen zait, eta akatsak betirako geratzen dira.

A. Irratiko informatiboetatik telebistakoetara pasatu zara. Zein alde nabari duzu?

G.A. Bitartean izan nuen kontakturik telebistarekin. Hala ere, «Tele-Berri»-ko aurkezle bezala esan dezaket

«Telebista pixka bat artifizialagoa da, ez duzu denbora laburrean gauzak zeharo aldatzeko aukerarik».

telebistako informatiboak irratikoak baino askoz ere hotzagoak direla. Askoz ere beroagoa da irratia.

Agian irratian ematen duzun informazioa, telebistan bezala, ez dago zure eskutan hasieratik amaieraraino, baina bai zureagoa sentitzen duzula hasieratik amaieraraino. Telebistan gauzak askoz ere banatua goak claude eta albistetik urrunago zaude, nahiz eta irratian ere urrun senti dezakezun. Telebista pixka bat artifizialagoa da eta, batez ere, ez duzu denbora laburrean gauzak zeharo aldatzeko aukerarik. Horrek

hoztasuna sortzen du, albisteak, ikusleak eta norberaren artean, eta guzti hori irratian ekidin daiteke.

A. Uda giroko informatibo bat aurkezteak ere eragina izango zuen berriak ematerakoan.

G.A. Noski. Hemen bertan jende gutxiago dago, albisteak ere urriagoak dira...

A. Irailaren 19an utziko dituzu informatiboak. Zer proiektu duzu buruan?

G.A. Tesi doktrala egin behar dut. Zientzia politikoetan. Baina horrez gain lana egin beharko dut.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Audimetroek jai

Telebista aparailuaren aurrean ematen ditugun orduak, kanale bakoitzean zenbat denbora eta norekin ikusten ari garen dakite audimetroek. Telebistaren audientziak neurtzen ditu ditxosozko tramankuluak publizista, iragarle eta programatzaileen lana erraztuz. Baina, noski, jendeak oporretan dagoela ez ditu audimetroak koitxean/motxilan eramaten. Ikertzaile elektronikoa etxean gelditzen da datu memelarik eman ezinean. Horregatik, oreixa dakarten bazkaloste sargoritsueta, gustora aritu naiz animalien erreportaiak ikusten. Urtean zehar horrelakoak gozatzeko patxadarik ez eta hona hemen udako siesta orduan benetan gozatuz. Gauez hainbat tokitan jaiak izan eta telebista lo eduki dut aspaldi. Oseake, neure kasuan behintzat, «urrezko-ordua» gauetik eguerdira pasa dira audimetroen despisterako. Eta, gero, bakazioetatik bueltan, audientzia datuak argitaratuko dituztenean iluntzeko magazine go-gaitgarriak eta filme zaharkituen arrakasta aldarrikatuko dute. Ez dute esango, audimetro gehienak elektraindarririk gabeko pakean aritu direla abuztuan. Ez dute aipatuko agian jende askok neuk legez, telebista ordu berriak deskubritu dituela, programatzaileen buru haustek ekarrit.

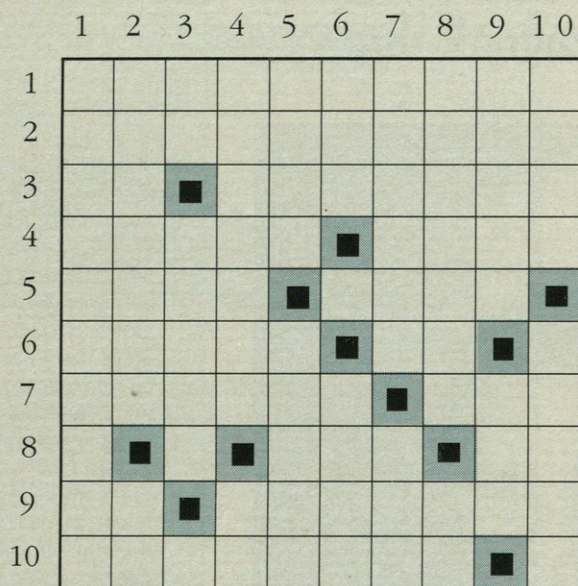
EDORTA ARANA

AMAGOIA IBAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Basoko piztiak. 2.- Emakume. 3.- Jainko egyptiarra. Pluralean, oinetako mota. 4.- Ezabatu aditzaren infinitiboa. Ugari. 5.- Amai. Arabako herria. 6.- Espartako estatuko esklabua. Aluminioaren sinbolo kimikoa. Kontsonantea. 7.- Lurpe. Karga elektrikoa duen atomoa. 8.- Bat. Tona. Gabezia. Iridioaren sinbolo kimikoa. 9.- Modu atzizkia. Hidrokarburu asegabea. 10.- Pluralean, aran mota. Lehenengoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Sekulako. 2.- Amakoi. Iparretarrak. 3.- Euskal atzizki femeninoa. ... egon, bat etorri. Bokala. 4.- Erail. Erbioaren sinbolo kimikoa. 5.- Antilletako estatua. Desira, guraria. 6.- Sortu zintuena. Azkenekoa. Ez ahal. 7.- Kanadako herrialdea. Gabarra. 8.- Irauli. Ergatibo pluralaren ezaugarria. 9.- Landare mota. Zango atal. 10.- Fruitu tropikala. Eguraldia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Alukeria
Bazkaria
Eguratsa
Labainak

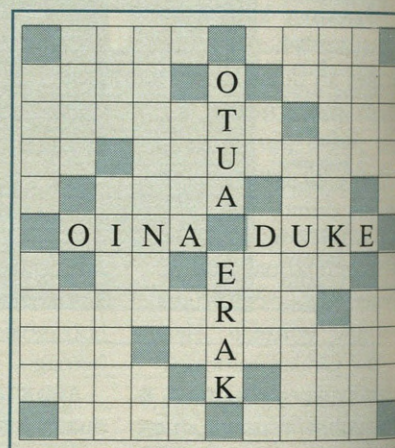
7 letra

Aitzina
Ezabatu
Gantzak
Larruki

4 letra

Aita
Alta
Aran
Bero
Bila
Daki
Duin
Duke
Eloi
Erak
Euri
Laia

Lana
Naun
Oina
Onak
Otua
Sara
Sari
Talo
Ubel
Zale
Ziza
Zola

2 letra

Ag
At
Au
Gu
Ra
Sa
Ta
Uk

3 letra

Eri
Ola
Ron
Zai

1	2	3	4	5	6	7	8

	Opila mota (Bizk.) segada	▼	Birjinaren tasuna	▼	Mila (Infin.) Oratu		Haragia
	▶		▼		▼	Oxigenoa	▶ ▼
		6				Garaiak	
1. aia satzaz	Nire	Soroak	▶			▼	
Denjale	Arraunkak	Haur hizk. musu	▼				
▶	▼						
	3				5		
Nahastura trinkoa			Titanioa	▶	Bi kontso- nante	▶	
Ez emea			Portuak		Infusio mota		
▶			Abestia	▶ ▼	▼		
			Potasioa				
Kasik		Galera	▶ ▼				Interjek- zioa
Arantza tresna		Bokala					
	▼	(Ald.) Entzun!	▶		(Errep.) Gorotza	▶	▼
1		Kontso- nantea			2	Erbioa	
Non atzikia		Eri	▶ ▼		▼	Bat	▶
Burdinolak		Modu atzikia				Interjek- zioa	7
▶	▼	Pertza kon- pontzaile	▶			▼	
		Nitrogenoa		8			
▶		▼	Kana hitzaren kontso- nanteak	▶		Musika nota	▶
Ogigile		4					

A detailed line drawing of a mosquito is positioned on the left. To its right is a musical staff with a treble clef, featuring a single eighth note. Below the staff is a large, bold, black letter 'k'.

Aurreko asteko soluzioak

					M	I	K	E	L		
					M	A	R	K	E	Z	
					●	T	●	I	●	O	●
					A	R	A	K	A	T	U
●	S	●	U		●	A	R	A	L	A	R
G	A	Z	T	E	T	A	R	S	U	N	A
●	S	I	●	G	A	B	I	K	A	●	
N	I	R	I	●	M	A	●	I	●	I	
●	K	I	●	P	E	●	T	S	A	R	
L	U	K	A	I	N	K	A	●	T	A	
●	M	A	I	N	D	I	R	E	A	K	
D	E	T	●	T	U	●	I	R	I	N	
●	A	U	Z	O	A	K	●	T	I	N	

Kaskoa Ane

E	G	I	A	Z	I	L	A
E	Z	A	K	S	Z	A	R
M	A	G	A	L	A	K	N
A	R	S	A	R	O	B	E
N	O	T	I	A	S	E	O
N	A	N	O	A	S	K	I
B	E	L	A	R	K	U	B
A	S	T	A	P	I	T	O
G	A	S	A	R	O	T	Z
O	R	I	A	E	L	E	I
I	A	I	O	L	A	N	A

Hitz
Kateatuak

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

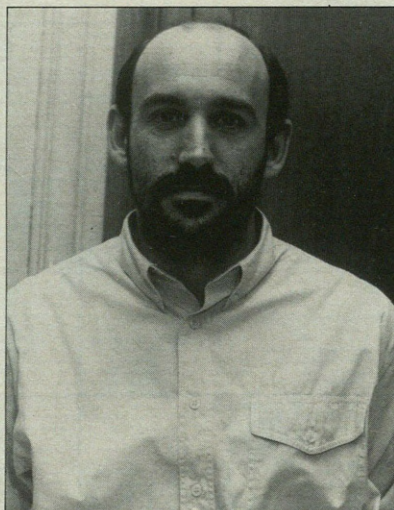
10 urtetako hizkuntza politika

ESTATUAK, botereak, aginteak ez du apologetarik behar bere buruaren laudorio egiteko, apologia zaleak asko eta basto dituen arren, batez ere hedabideetan eta kazetarien artean. Estatuak bekatu jatorrizkoa du, ene iduriz, bere burua etengabe kondekoratzeko joera, baita egoerarik larri eta gordinenetan ere. Adibide krudel bat jarriko dizuet: atxilotutako gizarajo bat polizien eskuarteetan hiltzen baldin bada, poliziarren «sinesgarritasuna» aldarrikatuko du, zurigarri, polizien buruak, piztuko diren susmoei aurre egiteko. Botereak omen du egiaren monopolioa.

Euskal Autonomi Elkartearen hizkuntza politika ofizialaren hamar urte iragan direlarik (1982aren hondarretan onartu zuen Legebiltzarrak euskararen legea), Euskararen Aholku Batzordeari (EAB) egokitu zaio hamarkada horren baliospena egiteko lana. Baina zer da batzorde hori? Zer dio batzorde horrek?

EAB gobernuak bere hizkuntza politikaz gomendioak emateko izendatutakoa da. Halako batzorde instituzional askori gertatu ohi zaion moduan, ordea, benetako aholkulari baino gobernuaren alderdi nagusiak kultur eta hizkuntza politikaz dituen barne tirabira, itxuraz, konpongaizten leungarri erabili nahi izan du Eusko Jaurlaritzak. Hizkuntza politikaren mami-mamizko arazoetan, behintzat, ez dut uste EABk gobernuak bere esanetara hurbiltzea lortu duenik: Egunkaria eta euskal eskola publikoaren legea dira horren adibide bi.

Dena dela, errazegia iruditzen zait gobernuari «ez diguzue jaramonik egin» leporatzea besterik gabe. EABk izan duen jokabideak eraginik izan

G O T Z O N E G I A

Administrazioko langilea

du nere ustez bere aholkuen indarneurrian: herri-aginteen txalojole baldintzagabeen sailera lerratu nahi ez badu, aholku batzorde batek hizkuntza politika ofizialaren katuari arrana lotzen saiatu beharra dauka, eta bildur naiz gure batzorde hau lausenguetatik gertuago ez ote den ibili, kontzientzia-astintze kritiko eta jatorretik baino.

Joandako hamar urte hauetako hizkuntza politikaz EABk plazaratu berri duen dokumentu horrek esaten dituenetatik hiru kontu nabarmendu nahi ditut: bat, urte hauetako hizkuntza politika ofiziala bide onetik omen doa; bi, datozen urteetarako hizkuntza politikak molde berrituak hartu behar omen ditu; hiru, molde berri horietan, elkarbide eta adostasuna bilatu behar omen da.

EUSKARAK joandako hamarkadan aurrera egindako bidea azaltzea bidezkoa iruditzen zait, batez ere herri-erakundeetatik egindako orori atariko haizeari baino balio

haundiagorik aitortuko ez dion aunitz baita gure artean. Beude, beraz, EABren agiri horrek aldeko jasotzen dituen guztiak. Alabaina, euskarak aurrera ez baizik atzera egindako esparruak luze-laburrean aztertu behar zituen EABk; aldeko esparruetan zertan aurrera eta zertan atzera argitzen saiatu behar zuen; gobernuak oker egindakoak eta, bereziki, ezer egin gabeko eremuak harrotu behar zituen... Labur eta ezti gozoz mintzo da EAB halakoez, nire iritziz behintzat.

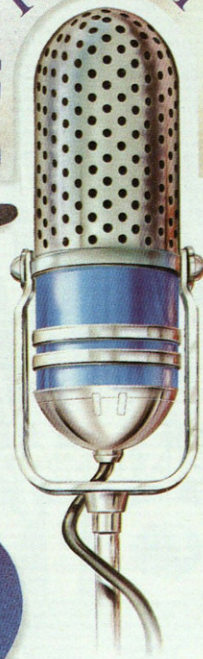
Datorren mende bitarteko hizkuntza politikaren bide arrasto nagusiak proposatzen dizkio agiri horrek Eusko Jaurlaritzari. Ez da gutxi, hizkuntza politikaz horren kultura ahula duen gobernuak aintzat hartuko balitu.

Bi eginkizun premiazkoak ditu Eusko Jaurlaritzak, nire ustez, EABren agiriak sostengatzen dituen molde berriko bideak urratu nahi baditu. Alde batetik, *hizkuntza normalkuntzaren* kontzeptua eta eredu teorikoa azterketa zorrotz batean sartu beharra dauka (aski, ote da, adibidez, «lebiduntze sozial orokorra» aldarrikatzea hizkuntza politika ofizialaren helburu?), euskararen bizi-indarberritzearen aldeko benetako iraulia eragin nahi badu. Bestetik, dokumentuak behin eta birritan aideratzen duen elkartratze eta adostasuna dago: gobernuaren politikarekin halabarrez bat ez datorren jendeak «utopiarik gabeko adostasuna, erabatekoa nekez lortuko dena» eta, areago, «lankidetzaren demokratikoa» leial eta prestu eskaintzeko biderik badago ene irudiz, egun hizkuntza politika ofizialaren buru egiten duen bertan jarraituz gero behintzat. Ikuzkizun dago Eusko Jaurlaritzak bide hori bilatu nahi ote duen ala, aitzitik, bere politika zentzugabeko aldakuntzetara eramango ote duen.

URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE
URREA, ZE

I · R · A · T · I · A

eg n

Tfno. (943) 55 47 70

F.M. 103.0

1992an

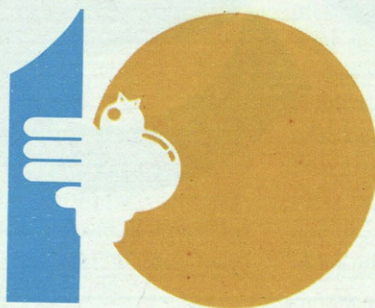

EUSKADIKO LEHEN KOMUNIKABIDEAK HAMAR URTE BETE DITU

Hamar urte pasatu dira eta badirudi atzo bertan izan zela. 1982an Euskal Irrati-Telebista martxan hasi zen. Gaur egun, bi telebista-kate eta lau irrati-emisora dituela Euskadiko lehen

komunikabidea da dudagabe: bai entzulego alorrik eta bai jendearen pertsonalitateaz gaitik.

Oraindik badago zer egin, proiektu berriak, helburu berriak...

HAMAR URTE